
धूपत्व:
मनदेवी ताम्राकार

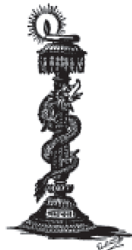
पासा : ८४

नेपालभाषाया न्हूबाखं-मुना

धूप्वः

बाखंमि

मनदेवी तण्डुकार (ताम्राकार)

च्वसापासा

सफू : *धूफ्वः*
(न्हूबाखं-मुना)
च्वमि : *मनदेवी तण्डुकार (ताम्राकार)*
पिकाक : *च्वसापासा*
कुलांभुलु, त्यंगः, यैँ
द्यबः-किपा : *दिनेश ताम्राकार*
न्हापां : *५०० गू*
ने.सं. ११४० चिल्लाथ्वः ६
वि.सं. २०७६ फागुन १७
ई.सन् २०२० फरवरी २९
मू : *१५०/-*
कम्प्यूटर : *नेवाः इचिङ्ग*
ले-आउट : *विपिन कपाली "चिकंमू"*
९८४१८१९२५०
थाकू : *क्वीक टाइम प्रिन्ट लिङ्क*
बागबजार, यैँ
ISBN : *978-9937-9260-4-1*

देछा !

स्व. रत्नदेवी तण्डुकार

तता रत्नदेवी तण्डुकारयात
भावपूर्ण श्रद्धाञ्जलिकथं देछा !

- ***मनदेवी***

पिकाःपाखें

थनिं ५० दँ धया थें न्ह्यः कलेजय् ब्वनाच्वंगु इलय् बाखं-ख्यलय् च्वसा न्ह्याकाः थःगु हे मतापं नेपालभाषाया थी थी साहित्यिक मुँज्याय् त्यानु मचासे पलाः च्वयेकाच्वंम्ह मयूजु-बाखंमि खः मनदेवी तण्डुकार।

ने.सं. ११३७ स भाषानिभाः भाजु प्रेमबहादुर कसाःया सच्छिदँ बुन्हिया लसताय् 'च्वसापासा'पाखें वयूकःया न्हापांगु बाखं-मुना (ने.सं. १०८९ निसें ने.सं. १०९६ या दुने च्वयातःगु २० पुमध्ये १८ पु व मेगु ५ पु बाखं नापं यानाः २३ पु बाखं दुथ्याःगु ***'इलं क्यंगु लँ'*** पिदनेधुंकाः बाखंमि-मयूजुं हाकनं थःगु विद्यार्थीकालय् थें हे बाखं-च्वज्याय् सिर्जनात्मक ल्हाः न्ह्याकादीगु नेपालभाषा-साहित्य-ह्यःमिपिनिगु लागि लसताया खँ खः ।

न्हापां खुसी ने.सं. १०८९ स '**सितु**' निलापौस '**पूमवंगु बाखं**' पिदनाः ने.सं. १०९८ यंलां '**तयूजू**' लसतापौस '**नकतिनि न्ह्यलं चाल**' नाप्पं यानाः १४ पु बाखं पिदनेधुंकाः नेपालभाषा-साहित्य-ख्यलं तापानाच्वंम्ह वयूकलं थौंतकया दुने आः पिदनाच्वंगु '**धूफ्वः**' बाखं-मुनाय् दुथ्याःगु १३ पु न्हूगु बाखं नापं यानाः मुक्कं ५४ पु बाखं च्वयादी धुंकूगु धयागु ल्याःया ल्याखं जक मखु बाखनय् दुथ्याःगु थी थी विषयवस्तु व उकियात न्ह्यब्वयेगु थःगु हे पहःया भाय् व विषेशताया ल्याखं नं नेपालभाषाया बाखं-साहित्यया इतिहास न्ह्यब्वयेबलय् न्ह्यथनेबहःगु खँ खः थें जिमित ताः ।

थ्व सफू पिथनेत माःगु खर्चया भाला कयादीम्ह भाषा-साहित्यह्यःमि लिस्सें नेपालभाषाया च्वमि, बाखंमि मयूजुया जीवन-पासा भाजु लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकारजुयात आपालं आपाः सुभाय् !

– च्वसापासा

छत्वाःचा जिगु नुगःखँ

● *मनदेवी*

लाःलाःबलय् छपु निपु बाखं च्वच्वं जिगु स्वंगूगु बाखंमुना-सफू **'धूफ्वः'** पितब्वये फयाः जिके लय्ता बाःवइगु ला स्वाभाविक हे जुल । थ्व सफुतिइ दुथ्याःगु अधिकांश बाखंत झीगु समाजया राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक व पारिवारिक परिवेशय् स्वःस्वःथाय् धूफ्वः दंगु, थःम्हं स्यूगु, न्यनागु, ब्वनागुकथं बाखंचु कयाः बाखं च्वयागु खः । जिगु न्हापायागु निगू सफू **'इलं क्यंगु लँ'** व **'लँय् खनागु पलाः'**या बाखंत ब्वनाः हनेबहःपिं गुरूपिं, समालोचकपिं व साहित्यकार पासापिंसं बाखनय् मगाः-मचाःगु वाः चायेके बियादीगु खँयात जिं फक्व नं लुमंकाः मनन यानाः बाखंत च्वया थें च्वं । अथे हे थ्व न्हूगु सफूया बाखंत नं ब्वयादिया न्हापा थें सल्लाह बियादी धकाः मनं तुनाच्वना ।

जिगु थ्व स्वंगूगु बाखंमुना-सफू **'धूफ्वः'** थुलि याकनं पितब्वये फइ धकाः जिं बिचाः हे मयानागु । पासापिं प्रतिसरा साय्मि व मोतिलक्ष्मी शाक्यपिंसं थगुने थें थुगुसी नं, अतिकं हनेबहःम्ह– झी फुक्कस्यां गुरू श्रद्धावान् वाङमय शताब्दी पुरूष, संस्कृतिविद् सत्यमोहन जोशीजुया सच्छिदँ क्यंगु बुदिंया लसताय् वय्कःया भिं-उसाँय् व

ताःआयुया कामना यासें स्वम्हसिया स्वंगू सफू पिकायेगु मनसाय न्ह्यथन । जि थः समर्थ वा असमर्थ छु जुइ धयागु लिसः बी थाकुया च्वन, तर कुतः यानावनकि न्ह्यागु ज्या नं सम्भव जुइगु खँ थ्व बाखं-सफुतिं जितः अनुभव याकल । पासापिं मोतिलक्ष्मी शाक्य व प्रतिसरा साय्मिपिन्त सुभाय् !

सफूया भाषा-व्याकरण शुद्धीकरण यायेगु ज्याया नापनापं सफू पिथनेत यायेमाःगु फुक्कं ज्याया भाला कयादीम्ह च्वसापासाया नायः, किजाभाजु भूषणप्रसाद श्रेष्ठयात वय्कःया ज्वः मदुगु योगदानया लागि यक्व यक्व सुभाय् !

जितः हःपाः बियाः, थःगु अमूल्य ईयात छ्यलाः सफूया खँय् थःगु बिचाः प्वंकाः भिंतुना बियादीपिं जि अतिकं हनेबहःपिं गुरूपिं बाखंच्वमि हितकरवीरसिंह कंसकार, गद्यकवि तथा निबन्धकार पूर्ण वैद्य, समालोचक पूर्णकाजी ताम्राकार, आख्यानकार मथुरा साय्मि व साहित्यकार पासापिन्त दुनुगलंनिसें सुभाय् बियाच्वना ! नेपालभाषा-साहित्य-ख्यलय् तसकं नां जाःगु व प्रतिष्ठित संस्था 'च्वसापासा'पाखें जिगु सफू प्रकाशन जूगुलिं अतिकं लय्तायाः संस्थायात यक्व यक्व सुभाय् देछाया च्वना !

बाखंसफू **'धूफ्वः'** नांयात ल्वयेक सफूया देवः-किपा च्वयाब्यूम्ह जिमि भिन्चाभाजु दिनेश ताम्राकारयात लिपा नं थथे हे ग्वहालि दइ धयागु मनंतुनाः सुभाय् बियाच्वना । सफू पिथनेत माःबलय् माःकथं सहलह यानाः आर्थिक भालासमेत कयादीम्ह जिमि भाजु लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकारयात नं लिपा नं थथे ग्वहालिया भलसा कयाः दुनुगलंनिसें सुभाय् !

मांया मतिना स्वयाः छतिं हे म्हो मजुइक चिचीधिकःपिं न्हय्म्ह केहेँ-किजापिन्त सुसाःकुसाः यानाः ब्वलंकूम्ह जिमि दकलय् तःधिकःम्ह तता स्वर्गीय रत्नदेवी तण्डुकारयात दुनुगलंनिसें भावपूर्ण श्रद्धाञ्जलिकथं थ्व **'धूफ्वः'** सफू देछाया !

⌘

न्हूगु सफू प्रकाशनयात सुभाय् !

● *पूर्ण वैद्य*

दशकौं न्ह्यः हे नेपालभाषाया कक्षा-क्वथाय् ध्वदूपिं, छपुचः मेधावी विद्यार्थीया रूपय् पिदंपिं, थौंतक्क नं जीवनय् वःगु गुलिखेय् वाफय्या अनेक लछार-पछारं थः गनऽ गन लाःवनाः नं सह यानाः थःम्हं मत्वःतुसे ज्वनातःगु भाषा, साहित्य व संस्कृतिं विविध नस्वाःया स्वां झ्वाः झ्वाः ह्वयावःगु खनाः जिं भाषा, साहित्य व संस्कृतिया नापं गुबलें गुरू जुयाया हैसियतं नं मात्र थःगु लय्ता प्वंकागु जुल । सिमा- स्वांमाय् वइगु वसन्त-वेला थें– स्वां, सिइ विविध नस्वाः व सौन्दर्य स्वयेदइ थें सफू प्रकाशित जुयाः खनेदःवःगु तसकं लय्ताया खँ खः ।

मनदेवी ताम्राकारया नं थपालय् हाकनं ग्यसु दुगु न्हूगु बाखंसफू **'धूफ्वः'** पिदंगु लय्ताया खँ खः । लेखिकाया लेखन-सक्रियतायात सुभाय् ! थःगु नुगःदुने दुगु गुगुं नं भावनायात छम्ह सृजनात्मक स्रष्टाया रूपं हानं हानं मदिक्क ब्वलंका यंकीगु भिं-कामना यासे जिं लय्ता प्वंका मनदेवीयात जिगु सुभाय् ।

⌘

मन्तुना

● मथुरा सायमि

बेलायतया छम्ह नां जाःम्ह नाटककार जर्ज बर्नार्ड शाया धापू छगू दु, 'No conflict, no drama'. अर्थात् ल्वापु-ख्यापु/समस्या मदयेक नाटक हे दइ मखु । थ्व खँ नाटकय् जक मखु, बाखनय् नं छ्यलेफु, उपन्यासय् नं छ्यलेफु । अज्ज साहित्यया मेमेगु विधाय् नं थ्व पायछि जू, केवल वया भचा रूप जक पाइ, वया भचा रङ्ग जक पाइ ।

थ्व हे ल्याखं स्वयेबलय् बाखंमि मय्जु मनदेवी तण्डुकारया प्रत्येक बाखनय् नं छगू छगू समस्या दु, खास यानाः सामाजिक समस्या, पारिवारिक समस्या । च्वमिं च्वइगु धयागु थःम्हं स्यूगु, थूगु, न्यनागु व खनागु हे वस्तु जक खः । थ्व बाखंमुना-सफू **'धूफ्वः'**लय् गुलि नं बाखं घानातःगु दु, व फुक्क थ्व घेरां पिने मखु । परिवारय् तक्यनाच्वंगु ल्वापु-ख्यापु, भेद-विभेद, अन्याः-अत्याचार, यौनजन्य हिंसा, सामाजिक कुरीति, नारी-शोषण, थिति-बेथिति अले उप्वः बाखनय् बेरोजगारीया समस्या, वैदेशिक रोजगारीइ वनीपिंसं हिचःति हायेकाः नं थःगु अस्तित्व मदयेकाः ल्वय् घानाः नेपाः लिस्वया वयेमाःपिं मिसा-मिजंतय्गु ख्वबि-झसुकाःया बाखं हे थ्व **'धूफ्वः'** खः । थ्व हे अस्तव्यस्ततां ब्वलना वयाच्वंगु फुक्क धूया बाखं-मुना खः थ्व **'धूफ्वः'** ।

ब्याक्कं बाखंया विषयवस्तुयात स्याचुक्क कत्तायेफुगु प्रतीक खः थ्व **'धूफ्वः'** ।

प्रत्येक च्वमिया बाखं ग्वयेगु/च्वयेगु थःथःगु हे पहः दइ । थुकी हे च्वमिया मौलिकता सुलाच्वनी । मनदेवीया न्हापांनिसेंया बाखनय् छगू हे प्रवाहं घटना न्ह्यानाच्वंगु खनेदु । व खः वर्णनात्मक शैलीं बाखं न्ह्यब्वयेगु । भाय् यचुपिचु । थिकः गनं मन्हू । ब्वँमियात नेवाः-संस्कृतिइ दुबिनाः खँ न्यनाच्वना थें भान जू । थ्व बांलाःगु पक्ष खः ।

बाखंया प्रस्तुतीकरणय् विविधता हयाःलि, माःथाय् मनोवैज्ञानिक द्वन्द्व न्ह्यब्वयाःलि, स्वाभाविक संवादं घटनायात घ्वायेदुसा अज्ज बाखं सशक्त जुइ । माःथाय् मानसिक स्वकथन नं पात्रयात याकाःलि कौतुहलतां कय्कय्च्याके दुसा अज्ज उप्वः बाखं जीवन्त जुइ । बाखनय् ज्यान दइ, प्राण दइ । जितः ताःगु थथे ।

मनदेवीया साहित्यिक जीवनय् दथुइ ताःहाकः ई झासु लनेमाःसां थुगु इलय् वयाः मदिक्क धया थें सक्रिय रूपं बाखं-साहित्यय् ल्हाः न्ह्याकाः, सफू पिथनाः सनाजूगु तसकं बांलाःगु ज्या खः । ने.सं. ११३७ निसें थ्व ११४० तकया दुने स्वंगू स्वंगू बाखंसफू पिथने धयागु ख्याःखँ मखु । छम्ह नेवाः, अज्ज मिसा जात जुयाः थुकथं न्ह्यचिला वयेफुगुली वया तपस्या व भाषाप्रतिया माया-ममता हे खः । दः ला लगय् जू, मनदेवीया भाषा व साहित्यय् थुकथं मन वनाच्वंगुया दुने थः जहान भाजु लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकारया हःपाः हे मुख्य खः । साहित्य सिर्जनाया ज्याखँय् थुकथं हे जः-परिवारया नं चक्कं-नुगः दुसा न्ह्याथेज्याःगु पंगलः वःसां याउँक चीकेफइ । जितः थौं थथे हे धायेवल ।

भिंतुना : बाखंच्वमि मनदेवीयात

● *हितकरवीरसिंह कंसकार*

नेपालभाषा-साहित्यया नां जाःम्ह बाखंच्वमि मनेदवी तण्डुकार (ताम्राकार) या पिदनेत्यंगु न्हूबाखं-मुना सफू **'धूप्वः'** ब्वनेखनाः लय्ताः प्वंकाच्वना । वय्कःया न्हापांगु **'इलं क्यंगु लँ'** व **निगूगु 'लँय् खनागु पलाः'** धुंकाःया थ्व स्वंगूगु, झिंन्हय्पु बाखं दुथ्याःगु **'धूप्वः'** बाखं-सफू अझ स्तरीय व परिष्कृत खनेदुसा थुगु सफुतिं नेपालभाषाया बाखं-लागाय् ब्यागलं थाय् कय्च्याइगु छुमां जिं खना ।

थाःगाः हे काये मफयेक हित्तुहिला वनाच्वंगु राजनीतिक परिवेशया लिसेलिसें झीगु समाजया संरचना व रीतिथितिदुने ग्यानापुक ब्वदलाच्वंगु थी थी विकृति, विसंगतियात पाचुका छ्वयेया निंतिं कलात्मक लसां तयाः बाखं ज्यायेगु च्वमिया थःगु पहः दु, गुगु तस्सकं च्वछायेबहः जू ।

बाखंच्वमिं थज्याःगु हे मनीगु-मभिंगु क्वपुलांगु छ्यलाबुलाया ज्याखँयात स्याच्चुक ध्याचू नकाःलि ईब्यःयात ल्वयेक ह्यूपाः हयेभनं बाखंचु (विषयवस्तु) यात घुसुहुं न्ह्याकुन्ह्याकुं उत्सुकता थँसे बाखं क्वचायेकेगुली छपलाः न्ह्यःने हे लाःगु दु मधासें मगाः ।

सललल न्ह्यानाच्वंगु भाय् व शैली ल्वःवनापुसे च्वं हे ताल । माःथाय् माःकथं नुगलय् स्वचाइकथं हिसि भय्बिक उपमाया रूपय् खँत्वाः-खँभाय् व छुनाखँयात छ्यलाः बाखंच्वमिं थःगु विशेषता व परिपक्वता ब्वयादीगु दु ।

बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकार (ताम्राकार)यात यक्व यक्व भिंतुना देछायाच्वना ।

नेपाल संवत् ११४० प्वहेलाथ्वः ३

बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकारया "धूफ्वः" बाखनय् समसामयिकता

● *पूर्ण ताम्राकार*

नेपालभाषाय् धार्मिक बौद्ध जातक बाखंया इतिहास तसकं ताःहाकः । जातक बाखंया इतिहास पुइकावनेबलय् लिच्छविकालया चाबहीया छगू अभिलेखय् 'किन्नरिजातकीर्णन्नानचित्र विराजीतय' वाक्य ध्वदुइ । थ्वयात बाखंया छुमांकथं कायेबलय् नेपालभाषाया प्राचीन धार्मिक बाखं-साहित्यया इतिहास १६०० दँ ताःहाकःगु खनेदु । मानव जीवन व मानव समाजनाप स्वाःगु न्हूबाखं (शर्ट स्टोरी) धयातःगु बाखं अमेरिकाय् प्रादुर्भाव जूगु थनिं १७८ दँ दत । थ्व प्रवाहया बाखं नेपालभाषा-साहित्यय् दुहांवःगु थनिं ८३ दँ दत । उबलय्निसें थौंतक न्हूबाखं-साहित्य-यात्राय् बाखंया आन्तरिक संरचना, शिल्पगत नवीन प्रयोग, विषयवस्तु तःचाः जुजुं वयाच्वंगु दु । थौं न्हूबाखं-साहित्य थपू यायेगु तातुनाः यक्व न्हूपिं बाखंमिपिं पिलुयाच्वंगु स्वागतयोग्य खः । थ्व क्षेत्रय् मिसा-बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकार (ताम्राकार) या स्वंगूगु बाखंसफू 'धूफ्वः' पिदंगु अतिकं लसताया खँ खः । विद्यार्थी जीवनकालंनिसें वय्कलं बाखं-रचनाय् च्वसा न्ह्याकादीगु खः । वय्कःया बाखं नं न्हापां ने.सं. १०८९ स ख्वपय् जूगु वि.ने.भा.सा. सम्मेलनय् न्हापयां ल्यू सिरपाः त्याकेत ताःलात ।

उबलय्‌निसें १०९४ तक्क वय्‌क:या च्वसा बांलाक हे न्ह्यानाः १२ पु बाखं थी थी पत्रिकाय्‌ पिदन । नेपालभाषा-बाखं-साहित्यय्‌ च्वसा ज:म्ह प्रतिभाशाली बाखंच्वमिकथं मनदेवी प्रतिस्थापित जूगु खः । वयां लिपा, वय्‌क:या न्हापांगु बाखं पिदनाः ४८ दँ लिपा ने.सं. ११३७ स 'इलं क्यंगु लँ' न्हूबाखं-संग्रह ज्वनाः बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकार झीगु साहित्य-ख्यलय्‌ दंझाल । उबलय्‌निसें बाखं-रचनाय्‌ वय्‌क:या च्वसा थौंतक्क मदिक्क न्ह्यानाच्वंगु दु । 'इलं क्यंगु लँ' पिदनाः दँछि लिपा वय्‌क:या 'लँय्‌ खनागु पलाः' (ने.सं. ११३८) न्हूबाखं-मुना पिदन । थौं, दच्छि लिपा हानं मनदेवी तण्डुकारया स्वंगूगु न्हूबाखं-मुना 'धूफ्वः' पिदंगु दु । थ्व बाखं-मुनाय्‌ न्हूगु बाखं १३ पु व 'लँय्‌ खनागु पलाः' दुनेया स्वपु बाखं दुथ्याः । थ्वकथं बाखंच्वमि मनदेवीजुं निदँया दुने ३५ पु व 'इलं क्यंगु लँ'या २३ पु बाखं नापं यानाः ५६ पु बाखं सृजना यानाः पिथनेत ता:ला:गु दु । थुकिं थौंकन्हय्‌ मिसा-बाखंच्वमिपिंमध्ये जक मखसे बाखंमिपिंमध्ये बाखं-रचनाय्‌ दकलय्‌ च्वसा ज:म्ह बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकार जूगु दु ।

बाखंच्वमि मनदेवीजुं थ्व बाखं-मुनाया शीर्षक 'धूफ्वः' तयादीगु दु । 'धूफ्वः'या अर्थ लकसय्‌ धू फ्वः दनाः प्रदूषण जुइगु खः । 'धूफ्वः'या बाखं ब्वनेबलय्‌ 'धूफ्वः'या अर्थ देय्‌या आर्थिक, सामाजिक विकृति, विसंगति, विषमतां उत्पन्न प्रदूषणया अर्थय्‌ धयात:गु खनेदु । 'धूफ्वः'या कथावस्तु अनुशीलन यायेबलय्‌ वय्‌क:या 'लँय्‌ खनागु पलाः' बाखं-मुना थें समाजय्‌ च्वनाः जीवन हनाच्वंपिं मनूतय्‌सं थौं आर्थिक, सामाजिक समस्यां क्वत्ययेकाः म्वानाच्वंपिं मनूतय्‌गु था:गाः मदुगु जीवनया विषयय्‌ रचित बाखं-मुना धायेमाः । 'धूफ्वः' दुनेया झिंखुपु बाखनय्‌ झिंखुगू हे थी थी सवा:या बाखं दु ।

'धूफ्वः'या न्हापांगु बाखं 'चखुंप्वालं तिकिनंगु झसुकाः'लय्‌ भौनं न्ववा:गु बोलीं जंक्व यायेत्य:म्ह माजुम्ह सूर्यमायाया नुगलय्‌ स्याइ, थ:गु छेँया चखुंप्वा:या नच्चापिं चखुंचा निम्हेस्यां धित्तुधिनाः बुरिम्ह चखुंचित चखुंप्वालं कुतुका हयाः सीगु घटनां सूर्यमायां थ:त नं बुरिम्ह चखुंचा थें तायेकाच्वनी ।

स्वम्हं म्ह्याय् जक बुइकल, काय् बुइके मफुम्ह धकाः छें पितिंकाच्वंम्ह शोभा व वया स्वम्ह म्ह्याय्पिनिगु जीवनया बाखं 'आमाइया चान्हय् मिलाया जः' खः ।

मां–बौ निम्हं मदयेकाः सुथय् क्याम्पस वनाः, न्हिनय् दँकःमि ज्या यानाः जीवन न्ह्याकाच्वंम्ह सरस्वती दँकःमि जूगुलिं इहिपाः मजुयाच्वनीगु कथावस्तुया बाखं 'कंझालय् ह्वःगु स्वां' खः ।

अस्ट्रेलियां निम्ह काय्पिंसं छ्वयाहःगु ध्यबा देगुपूजा–गुथि न्यायेकाः फूगु व मेगु ध्यबा छ्वयाहयेत धालं काय्पिंसं न्हाय्पं हिइक खँ न्यंकूगुलिं गुबलें बागः पाउरोटी व च्या त्वनाः, गुबलें छुचुंमरि स्वपा व च्यां, गुबलें आलु–बजिं न्हिं छछाः प्वाः जायेकाः म्वायेत बाध्यपिं तःमां व तःबाःया जीवनया कुचा 'जःल्यूने हाकु–किचः' बाखं खः ।

थथे हे मचा प्वाथय् दुबलय् तिलय्ग्यनिगु नसा नये मखनाः बूम्ह मिसामचां तुतिं चुइ मफुगुलिं मचाया तुतिया अपरेशन यायेगु लागि ध्यबा कमय् यानाः मुंकेत अमेरिकाय् मसाजया ज्या यानाच्वंम्ह संगीताया बाखं 'विवशतां चिरिबाःगु नुगः' खःसा स्वम्ह काय्पिं दतं नं अन्तय् काय् थें यानाः लहिनातःम्ह काय्म्हं बुरिम्हेसिया सीम्हय् मि तयेमाःगु घटना दुगु बाखं 'च्याःगु दिप : ख्वाउँगु खसु' खः ।

जागीरं जक जीवन हनेत मगात धकाः मलेसिया वंम्ह तःधिकःम्ह काय् दुर्घटनाय् लानाः अन हे सीगु व मेपिं कतारय् वंपिं काय्पिं निम्हं मोहनिबलय् छैँय् वइ धकाः धुक्क च्वनाच्वंम्ह मांम्ह सीतां कतारय् निम्हं काय्पिं क्वथाय् सिनाच्वंगु खँ न्यनेमालीगुया बाखं 'लिसः मवल' खः ।

खुसि छीसिधलकि तुतां ल्वःमंकी धयागु नेवाः उखान दु । 'धूफ्वः' बाखं-मुनाय् थ्व हे उखाननाप ज्वःलाःगु छपु बाखं 'निपु तुतां' खः । देशय् लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नीस्वनेत जूगु जनआन्दोलनय् गुलिस्यां थःगु अमूल्यगु जीवन पानावन, गुलिं गोली लानाः ल्हाःतुति मदयेकाः अपाङ्ग जुयाः म्वानाच्वनेमाल, अले जनआन्दोलनया नेतृत्व याःपिं धाःसा थौं न्हूपिं जुजु/बाच्छाः थें जुयाच्वन । इमिसं आन्दोलनय् ब्वति काःपिं सकसितं ल्वःमंकल । जनआन्दोलनय् पुलिसया गोलीं निपा तुतिं मदयेकाः निपु वैसाखीं चुयाः दयनीय जीवन हनाच्वंम्ह, समरमानया

जीवनया लिधंसाया बाखं 'निपु तुतां' खः । थ्व बाखं वरिष्ठ बाखंच्वमि लक्ष्मण राजवंशीजुं रचित जीवित शहीद मुकेश कायस्थनाप स्वाःगु 'गोली छ्यनय् दुघाः नुगलय्' बाखं लुमंकाब्यू ।

बाखं-मुनाया गुपुगु बाखनय् अफिसं बसय् च्वनाः छैँय् लिहां वयाच्वंम्ह रमोलायात छपुचः मिजंतय्सं सामूहिक बलात्कार याःगुलिं सी मास्तिवःगु खँ रत्नमानयात कनाच्वनीगु घटनाया बाखं 'जघन्य अपराध' खः । थ्व बाखनं देशय् चर्चित निर्मला बलात्कार हत्या-काण्डयात लुमंकाब्यू ।

लजगाःया निंतिं ओमानय् स्वदँया निंतिं वंम्ह विष्णुमायां निखा छैँया भ्वातिं-ज्या यायेमाःगु, प्वाः जायेक नये-त्वने मखंकाः स्वदँ लिपा नेपाः लिहां वयेत नेपाःया एम्बेसीइ वनाः गुहारय् याःवनं नं लिहां वये मफुइगु घटनाया बाखं 'वाः चायेकेमाःगु ख्याच्वः' खः ।

थथे हे नेवाःतय्सं दाजुकिजापिनि अंश इनाकाये माःबलय् छैँ मगानाः पुलांगु छैँ मियाः नेवाःत विस्थापित जुयाः रिंगरोड-जःखः च्वंवने माःगुलिं नेवाःभाय्, जात्रा-पर्व, तजिलजि व संस्कृति बुलुहुं म्हासय् जुयावंगु विषयया बाखं खः 'विस्थापितया खालु-सवाः' ।

बाखं-मुनाया 'स्याः मचायेकूगु दुघाः'लय् इहिपाःया खँ जूसां इहिपाः मजुयाच्वंपिं सुचित्रा व सुभाषया दथुइ एम.बी.ए. ब्वने क्वचायेकाः इहिपाः यायेगु खँय् निम्हं सहमत जुइ । लिपा सुचित्रां सुभाष एच.आइ.भी. जूगु सीवं सुचित्रायात अन्तरद्वन्द्व जुइ । थ्वबारे सुभाषं सुचित्रायात पासा वा जीवनपासा निगूमध्ये छगू ल्ययेत इनाप यानाः क्वचायेकातःगु बाखं थ्व खः ।

बाखं-मुनाय् दुथ्याःगुमध्ये बाखंच्वमिं दकलय् लिपा रचित बाखं 'धूफ्वः' खः । थौंकन्हय् निम्न-वर्गया लजगाःया मू-स्रोत धयागु हे वैदेशिक रोजगार जुयावन, उकी नं खाडीदेय् जुल । लजगाःया निंतिं लेबनान वंम्ह बुद्धिबहादुर ल्हाः निपां मदयेकाः नेपाः लिहां वइगु, मलेसिया वंम्ह सुनिता जलासैँ निगलं स्यनेधुंकाः नेपाः लिथ्यनीगु, कुवेत वंम्ह धनबहादुर न्ह्यपुइ हि कुनाः सी व म्वायेया दथुइ काकाः नेपाः लिहां वइगु, साउदी अरबय् वंम्ह सुनबहादुरया म्ह्याय् प्वाथय् दयाः अर्जेन्ट डेलिभरी याये मायेकाः नेपाः लिथ्यनीगु व इजिप्ट वंम्ह

भुयूचा पूर्णतः निरपराधी खयाः नं मृत्यु-दण्डया सजाय पियाः म्वानाच्वनेमालीगु थें ज्याःगु विदेशय् वंपिं मनूतय्गु जीवन-मरणया बारे बांलाक चित्रण यानातःगु बाखं थ्व खः ।

'धूफ्वः' बाखं-मुनाय् दुथ्याःगु 'हलिमलि', 'क्वातुगु प्रतिकार' व 'त्यपय् दुने खःगु निभाः' बाखंच्वमिया 'लँय् खनागु पलाः' दुनेया बाखं खः । चथाः-नखःनाप स्वाःगु 'हलिमलि' बाखं हलिमलि मियाः जीवन हनाच्वंम्ह हरिमायाया पुलिसनाप जूगु संघर्षया घटनायात कयाः ज्यानातःगु बाखं खः ।

अथे हे गलैंचा कारखानाया मालिकयात कारखानाया मजदुर- मिसा सन्ध्यां थःगु अस्मिताय् घाः लाकेगु कुतः याःबलय् मिसा-मजदुरत दक्वं छप्पँ जुयाः ज्वंकाछ्वइगु व सन्ध्याया जीवन छ्याताहां उलेत सफलगु बाखं 'क्वातुगु प्रतिकार' खः ।

जनताप्रति सरकारया गैरजिम्मेवारी व असक्षमतां जेब्रा-क्रस व सतक-पेटीं न्यासि वनाच्वंपिं मनूतय्त ट्रिपर-गाडी व माइक्रो-बसं क्ययेकाः मनूतय्त स्यानाच्वंगु, अपाङ्ग यानाच्वंगु कथावस्तुइ ज्यानातःगु बाखं 'त्यपय् दुने खःगु निभाः' खः । थ्व बाखनं थौं-म्हिगःतिनि धनुषाय् ट्रिपर-गाडीं दिलिप महतोयात निर्ममतापूर्वक क्ययेकाः स्याःगु चर्चित घटनायात लुमंकाब्यू ।

थौं नं समाजय् मिसाप्रतिया पुरातनवादी चिन्तनया अन्त मजूनि । थुकिं यानाः म्हिगः थें थौं नं मिसात मचा बुइकेगु मेशिन, मिजंतय् यौन तृप्तिया साधन व मिजंया तुलनाय् मिसात असक्षम, अयोग्य व असहाय वर्ग थें तायेकाच्वंगु दु । थौं नं नारीवर्ग बलात्कार, महिला-हिंसाया नापं थी थी कथंया उत्पीडनं क्वत्ययेका च्वनेत बाध्य जुयाच्वंगु दु । थज्याःगु हे नारी-समस्याय् केन्द्रित गुपु बाखं 'धूफ्वः' दुने दु । थज्याःगु बाखनय् 'चखुंप्वालं तिकिनंगु झसुकाः', 'आमाइया चान्हय् मिलाया जः', 'स्याः मचाःगु दुघाः', 'जघन्य अपराध', 'हलिमलि', 'क्वातुगु प्रतिकार', 'कंझालय् ह्वःगु स्वां', 'विवशतां चिरिबाःगु नुगः', 'वाः चायेकेमाःगु ख्याच्वः' खः ।

'आमाइया चान्हय् मिलाया जः', 'कंझालय् ह्वःगु स्वां' व 'विवशतां चिरिबाःगु नुगः' बाखंया मिसा-पात्र मिजंत थें ताःलाक जीवन न्ह्याकेत

मिसात सशक्त जूगु व 'हलिमलि' व 'क्वातुगु प्रतिकार' बाखंया मिसा-पात्र नारी-उत्पीडनया विरोधय् संघर्ष यायेत नं सक्षम जूगु दसि न्ह्यब्वया ब्यूगु दु ।

'चखुंप्वालं तिकिनंगु झसुका:' बाखनं धा:सा मिसाया शत्रु नं मिसा हे ख: धयागु खँ उलाब्यूगु दु ।

'जघन्य अपराध' बाखं छपु त्व:ता: मेगु बाखंया मिसा-पात्र असहाय, अशक्त व असक्षम मखसे थ:गु तुतिइ थ: दनेत सक्षमपिं, संघर्षशील पात्रकथं प्रस्तुत यानात:गु सकारात्मक जू ।

देय्या अर्थतन्त्रया मू-आधार हे रेमिट्यान्स, देशय् फक्व अप्व: रेमिट्यान्स दुत हयेत वैदेशिक लजगालय् आकर्षित याना: राज्यं न्हिं झिंन्यास:-निद्व: युवात विदेशय् छ्वयाच्वंगु दु । तर विदेशय् वना: लजगा: यानाच्वंपिं नेपा:मिपिंसं मेशिन थें जुया: ज्या यायेमा:गु, अय्सां प्वा: छग: तक्कं थने थाकुगु, गुम्हं अपाङ्ग-अशक्त जुया:, गुम्हं किड्नी फेल जुया: नेपा: लिहां वयेमा:गु व गुलिंसियागु सीम्ह जक दुहां वयाच्वंसां सरकार मिखाकां जुया: जनताप्रति पूर्णत: गैरजिम्मेवार जुयाच्वंगु विषययात थी थी कथावस्तुइ रचित बाखं 'विवशतां चिरिबा:गु नुग:', 'लिस: मवल', 'वा: चायेकेमा:गु ख्याच्व:', 'धूफ्व:' बाखं ख: । 'धूफ्व:' बाखं-मुनाय् थुपिं बाखनं वैदेशिक लजगालय् वनाच्वंपिं मनूतय्गु पिर-मर्कायात बांलाक उलाब्यूगु दुसा मेखे थ्वबारे सरकारप्रति स्याचुगु व्यंग्यात्मक बाखं धायेमा: ।

नेवा:भाय्, नेवा:-संस्कार व संस्कृति नेवा:-म्हसीका खया: नं छँय् ज:ल्या: अप्व: दयाव:लिसे छँ मगाना: मछिना: पुलांगु छँ मिया: रिङ्गरोड-ज:ख: च्वंवनेमा:गुलिं झीगु भाय्, तजिलजि व संस्कृति न्हियान्हिथं न्हनावनाच्वंगु खँ ध्वाथुइकाच्वंगु बाखं 'विस्थापितया खालु-सवा:' ख: ।

नेवा:-तजिलजिइ ईकथं हिलासू हये मफतकि नेवा:त आर्थिक रूपं गतिपति मदया वनेफु धका: ध्वाथुइकेगु तातुना 'ज:ल्यूने हाकु-किच:'लय् खनेदु । थ्व निपुं सन्देशपरक बाखं धायेछिं ।

थौंया न्हूबाखं म्हिग:या घटनाप्रधान व सरप्राइज प्लटं मुक्त जुया: प्लटलेस बाखं, पात्रया मन:स्थिति चित्रण यानात:गु बाखं, वातावरण

चित्रणप्रधान बाखं, संकेतात्मक कथानकया बाखं सृजना जुयाः प्रकाशनय् वयाच्वंगु दु । बाखं विधाय् नवीनता हयेगु तातुनाः प्रयोगात्मक थी थी विधि छ्यलाः रचित बाखं नं पिदनाच्वंगु दु । 'धूफ्वः'या गुगुं गुगुं बाखं ब्वनेबलय् नं थज्याःगु हे आभास ब्यू । 'निपु तुतां' घटनाविहीन, संवाद व वातावरण चित्रणप्रधान बाखं धायेछिं । बाखं-साहित्यय् रूसया एन्तोन चेखोव (इ.सं. १८६०-१९०४) या उदय लिपा बाखनय् वःगु पात्रया मनःस्थितिया वर्णनयात अप्वः मू बीगु जुयावन । थ्व प्रवाहया बाखं 'धूफ्वः'दुने खनेदु । 'चखुंप्वालं तिकिनंगु झसुकाः'या सूर्यमाया व 'स्याः मचाःगु दुघाः'या सुचित्रा व सुभाषया मनःस्थितिया वर्णनय् केन्द्रित निपुं मनोविश्लेषणउन्मुख बाखं धायेछिं । अथे हे 'धूफ्वः'लय् रिपोर्टाज शैलीं छगूनाप मेगु घटनाया वर्णनया स्वापू मदुसां न्यागू घटनाया वर्णन प्रस्तुत यानाः बाखं रचना जूगु दु । थ्व मनदेवीजुया बाखं विधाय् न्हूगु प्रयोग हयेगु कुतः खनेदु ।

आख्यान-साहित्यया छगू कचा बाखं-साहित्य खः । विधागत दृष्टिं नं बाखंया मूलतत्त्व कथानक खः । 'धूफ्वः' बाखं-मुनाय् प्रायः बाखंया कथावस्तु निम्न-मध्यमवर्ग व निम्न-वर्गया मनूतय्गु आर्थिक, सामाजिक समस्याय् चाःचाःहिलाच्वंगु खंके फइ । मनूतसें जीवन न्ह्याकेत मगाः-मचाःया हुनिं निम्न-वर्गया मनूत वैदेशिक लजगालय् वनेत बाध्य जुयाच्वंगु, थः जन्म जूगु छेँ त्वःताः विस्थापित जुइमालाच्वंगु व बुरिम्ह माजुं भौया खं नुगलय् स्याकीगु, स्वम्ह काय्पिं दुसां सीम्ह मांयात मि मतइगु, ईकथं तजिलजिइ हिलासू हये मफुगुलिं न्हिं छछाः प्वाः थनेत थाकुकाः जीवन हनेमाःगु थें ज्याःगु सामाजिक विकृति व विषमताया कथावस्तुइ प्रधानता दु । थ्व कथावस्तु सामाजिक जुयाः नं समसामयिक जू । 'धूफ्वः'या गुलिं बाखं ब्वनेबलय् मर्मस्पर्शी जू, नुगः मछिंसे च्वंकाब्यू । कथानक न्हू जुयाः नं 'विवशतां चिरिबाःगु नुगः', 'लिसः मवल', 'निपु तुतां', 'वाः चायेकेमाःगु ख्याच्वः' बाखं बाखंच्वमिया कल्पनां सृजित बाखं जूसां अयथार्थताया छकिचः तक्कं खने मदु । बाखंया कथावस्तुया चित्रणकला यथार्थपरक जुयाः स्वाभाविकता व वास्तविकतानाप सत्तीगु खंके फइ । थज्याःगु बाखनय् मानव-जीवन चकनाः ह्वइ, थ्व हे

आख्यान-साहित्यया आत्मा खः । थ्वकथं बाखंच्वमि मनदेवीजुया 'लँय् खनागु पलाः' बाखं-मुनाया तुलनाय् 'धूफ्वः' बाखं छपलाः न्ह्यःने न्ह्यानाच्वंगु खनेदु ।

बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकारया बाखनय् बाखं-रचना, प्रस्तुतीकरण, कथावस्तु गति बियाः न्ह्याकेगु व बाखंया अन्त यायेगुली बिस्कं स्वरूप खनेदु । बाखंया प्रारम्भ कथानकया सामान्य परिचय, पात्र-संवाद व भूमिकां न्ह्याइ, बाखं न्ह्यान्ह्यां वनेवं दथुइ थ्यंकाः मू-कथानकया समस्या प्रवेश जुइ, मू-समस्या चरम उत्कर्षय् थ्यंकाः बाखंया अन्त जुइ । गुलिं बाखं संयोगान्त व वियोगान्तं अन्त जुयाच्वनी, गुलिं बाखं उत्सुकता व कौतूहलतां अन्त जुयाः गुलिं प्रतीकात्मक संकेतं अन्त जुयाच्वनी । 'धूफ्वः' दुनेया बाखनय् न्ह्यथनेबहःगु छगू पक्ष थ्व खः ।

प्रारम्भिक न्हूबाखनय् कथानक, चरित्रचित्रण, संवादप्रधान जुइगुलिं पात्र नं अप्वः दयाच्वनी । बाखं-संरचनाया परिवर्तित प्रवाहकथं थौंया न्हूबाखं पात्रहीन वा फक्व म्हो जक पात्र दयाच्वनी । 'धूफ्वः'या प्रायः बाखनय् मू-पात्रकथं निम्ह स्वम्ह जक दु । अनावश्यककथं अप्वः पात्र प्रस्तुत यानाः बाखं ताःहाकः यायेगु प्रवृत्ति थ्व बाखं-मुनाय् खने मदु । प्रायः बाखंया पात्र निम्न-मध्यम व निम्न-वर्गया पात्र प्रस्तुत यानातःगु 'हलिमलि' या हरिमाया, 'क्वातुगु प्रतिकार'या सन्ध्या, 'कंझालय् ह्वःगु स्वां'या सरस्वती, 'विवशतां चिरिबाःगु नुगः'या संगीता, 'निपु तुतां'या समरमान, 'वाः चायेकेमाःगु ख्याच्वः'या विष्णुमाया आर्थिक व सामाजिक रूपं उत्पीडित वर्गया पात्र प्रस्तुत यानातःगु दु, गुकिं यानाः 'धूफ्वः' दुनेया बाखं उत्पीडित निम्न-वर्गया प्रतिनिधिमूलक बाखंमुना धायेछिं ।

बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकारया बाखंबारे मधासे मगाःगु छगू पक्ष भाषागत शैलीइ दुगु सौन्दर्य खः । बाखंया प्रभावकारिता व सफलताया आधार कथावस्तु वा विषयवस्तु जक मखसे बाखं कनेगु कलात्मक शैली नं खः । बाखनय् उत्पीडनया विरोध व विद्रोहं जाःगु विषयवस्तुं बाखं जीवनमय यानाबी थें कलात्मक शैलीं बाखंयात सौन्दर्यमय यानाः हिसिं भय्बीका बी । बाखंच्वमिया 'लँय् खनागु पलाः' थें 'धूफ्वः'

बाखनय् झीसं न्हिंन्हिं ल्हायेगु खँल्हाबल्हाया विशुद्ध नेवाःभाय् व वाक्य सूक्ष्म रूपं प्रयोग जुयाच्वंगु दु । थुकिं बाखंया भाषा अतिकं सरल, सहज व स्वाभाविक जुयाः बाखनय् सजीवता थनाब्यूगु दु । गैरनेवाः खँग्वःया प्रयोग जुयाच्वंगु खंके थाकु । बाखनय् नेवाः उखान व उपमाया अप्वः प्रयोग जुयाच्वंगु खंके फइ । बाखंच्वमिं 'धूफ्वः'या बाखनय्– क्वाःगु चिकं लुइ थें, नुगः ला प्वंगु धम्प-ग्वम्प थें, चि नःम्ह खाचा थें, ल्हाप्सा प्वालाक्क त्वयाः जः वये थें, ध्याचलय् अप्पां कयेके थें, इमूचां न्याये थें, घाँय्म्वः-सु थें, नालु-खिपः थें, बुलुमिं पुनाच्वंगु दुघाः, लँ तंपिं लँजुवाःत, स्वां मह्वयेकं इवाः जुइगु जुल थज्याःगु नेवाः उखान व उपमाया नापं प्रतीक व विम्बया प्रयोग यानातःगु दु । नेवाः उखान व उपमाया दकलय् अप्वः प्रयोग यानातःगु बाखनय् 'स्याः मचाःगु दुघाः' खः । थ्व बाखंया शिल्पगत कलात्मकता शिखरया च्वकाय् थ्यंकेत न्ह्यानाच्वंगु पलाःचिं खः । अथे ला मनदेवीजुया 'इलं क्यंगु लँ'या 'ल्वहंमाय् च्वंगु जीमल्ता' प्रारम्भिक बाखनय् नं प्रतीकात्मक वाक्य प्रयोग जुयाच्वंगु खंके फइ । थ्व प्रवाह 'धूफ्वः'या बाखनय् अझ बांलाक विकास जुयाच्वंगु खंके फइ । थथे हे वय्कःया गुलिं बाखंया शीर्षक नं प्रतीकात्मक जू, थ्व धयागु बाखं-रचनाय् भाषागत शैलीइ कलात्मकतां अतिकं छाय्पी सःम्ह अझ ला पोख्तम्ह बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकार खः धयागुया दसि खः ।

'धूफ्वः' क्वचायेक ब्वनेबलय् विषयवस्तुइ माःकथं च्यूताः तयाः आर्थिक गरिबीया हुनिं उत्पन्न समस्याय् प्रायः बाखंया विषयवस्तु न्ह्याकातःगु बाखं-संग्रह धायेछिं । बाखंया कथावस्तु प्रस्तुतीकरण, पात्र-चित्रण व संवाद यथार्थपरक जक मखसे स्वाभाविकतानाप नं यक्वं सत्ती । स्वाभाविकताया दृष्टिं बाखंच्वमिया 'लँय् खनागु पलाः'या तुलनाय् 'धूफ्वः' बाखं-संग्रह परिमार्जित जुयाः छपलाः न्ह्यःने लाःगु खंके फइ । बाखंया पात्र जीवन हनेत क्रियाशील, मेहनती व परिश्रमी पात्रकथंया प्रस्तुतिं यानाः सजीव खनेदु, बरू 'हलिमलि' व 'क्वातुगु प्रतिकार' बाखंया पात्र थें मेगु बाखंया पात्र सचेत व संघर्षशील खने मदु । बाखंया कथानक, भाषागत शैलीइ व अभिव्यक्तिया बारे कुं

खिनेत धाःसा यक्वं थाकु । 'धूफ्वः'दुनेया बाखं ब्वनावं वनेबलय् थौं समाजदुने न्हियान्हिथं विकसित जुयावयाच्वंगु विकृति, विसंगति व विषमता छ्याताहां उलाबीगु तातुनाः हे मनदेवीजुं 'धूफ्वः' बाखं रचना यानाः पिथनादीगु खनेदु । बाखंया कथावस्तुइ केन्द्रित जुयाः बाखं न्ह्याकाः अन्त यानातःगु कथं सामाजिक चेतना दुम्ह, यथार्थवादी सोच दुम्ह, समसामयिक बाखं सृजनाय् च्वसा जःम्ह बाखंच्वमि मनदेवी तण्डुकार खः धकाः धायेमाः । वय्कःया स्वंगू बाखंमुना प्रकाशनं नेपालभाषा-बाखं-साहित्ययात तःमि जक यानाब्यूगु मखसे यथार्थवादी बाखं-साहित्यया विकास यायेत तिबः नं ब्यूगु दु । वय्कलं नी यानाः मदिक्क च्वसा न्ह्याकावन धाःसा मनदेवीजुया च्वसां सृजित बाखं झीगु बाखं-साहित्यय् छगू बिस्कं देन जुइ । वय्कःया बाखं अनुशीलन यायेबलय् बाखं सृजनाया प्रतिभा जहां थीम्ह मनदेवी तण्डुकार कन्हय् बाखं-साहित्यय् प्रसिद्ध बाखंच्वमि जुइगु स्पष्ट खनेदु । थौं बाखं विधा थपू यायेत मन क्वसायेकाः च्वसा न्ह्याकाच्वंम्ह मनदेवी तण्डुकारं कन्हय् बाखं-साहित्य-क्यबय् अझ बांलाःगु नस्वाःगु बाखंरूपी स्वां ह्वयेकाच्वनी धकाः आशा याये ।

बाखं-धलः

धूप्वः

बुखँ न्यनेगु ई जूगुलिं जिं एफ. एम. चायेका । एफ. एमय् बुखँ वयाच्वनेधुंकल । छम्ह प्रतिष्ठित व्यक्ति– मन्त्री खः ला, नेता खः ला ? नां वनेधुंकूगुलिं म्हमसिल । व व्यक्ति शायद अर्थविद् हे जुइमाः । वया न्वचु थी थी एफ. एमं. लिसा काकां बुखँ बियाच्वन–

"झीगु देशय् थगुने नगुने स्वयाः दुगंछिं मल्याक्क रेमिट्यान्स (विदेशी दां) दुहां वयाच्वंगु खनेदु । थुकिं यानाः देशयात यक्व हे आर्थिक तिबः दयाच्वन । रेमिट्यान्सया लिधंसा मदुगु जूसा झीगु देय्या आर्थिक अवस्थाय् भुखाय् मब्वइ धाये मफु । दँय्दँसं थथे अझ यक्व रेमिट्यान्स दुत हयेगु कुतः याये ....."

बुखँ न्यने मययाः जिं एफ. एम. दिकाबिया ।

व न्वचू बियाच्वंम्ह व्यक्ति न्ह्याम्ह हे जुइमा, वं थःम्हं थःगु न्हाय् ध्यनाः सर्गः खनाच्वं थें जितः ताल । देय्या नागरिकतय्त चिनीइ बुलाः विष त्वंकाच्वं थें च्वन । काः खं भाः मखनीगु न्वचू बीगु सट्टा थथे– 'कर्पिनिगु देशय् हिचःति हायेकः वने म्वायेक झीगु देशय् हे बुँज्या तःजिक यानाः चीधं-तःधंगु उद्योगत नीस्वनाः, न्हून्हूगु ज्याइवः हयाः रोजगारी अप्वः दयेका यन धाःसा सुं नं जनता मि च्याःगु देशय् ज्या यायेत वनेमाली मखु । फक्व नं थःगु हे देशय् ज्या यानाः नयेगु कुतः याये' धकाः न्वचू बीत गथे इमिके न्ह्यपु भ्याः भचा हे मदुगु ? खंसां शंका जुयाच्वंगु खः ला ? विदेशया रोगगारं यानाः गरीब निमुखा जनतात म्वाःम्वाकं मिजलाय् क्वब्वानाच्वंगु इलय्-ब्यलय् वयाच्वंगु बुखँ नं ताः ला मताः ला ? तायाः नं ताख्वाँय् जुयाच्वन ला ?

व न्वचू बियाच्वंम्ह हनेबहःम्ह विशेष मनूयात जि च्वनागु गांया निखा प्यखा छैंया म्वाः-प्याखं क्यने मास्तिवल । रेमिट्यान्सया सिरपालं दयेकूगु मंगाः उलाः क्यने मास्तिवल–

बुद्धिबहादुरया छैं । बुद्धिबहादुर न्यागू तगिं जक ब्वनातःम्ह, सिँकःमि-ज्या यानाः थःगु जहान-परिवार लहिनाच्वंम्ह मनू । जस्तापौया छतँजाःगु वया छैं । तसकं वा वलकि चालिंचां थें लः ज्वइगु । तसकं फय् वःसा छें ल्हानाः फुक्क जहानत छप्पँ जुइक सी ला धया थें च्वं । सम्पत्तिया नामं तरकारी सयेकाः नयेगु बुँ छकूचा नं दु । व हे बुँ छकूचा मियाः भ्वाथः जूगु छैं दनेगु बिचाः यात । बुँ मीत गांया सःस्यूपिंके न्यनेकने यानाच्वन । थ्व खँ विदेशी लजगाःया दलालया न्हाय्पनय् थ्यन । व दलालं बुद्धिबहादुरयात "थथे बांलाःगु सिँकःमि-शीप दुम्ह मनू नं गामय् च्वनाः दुःख सियाच्वनेगु ला ? विदेशय् वनाः थ्व हे ज्या याःसा यक्व कमाई दइ । माःगु ग्वहालि जिं यानाबी ।" धकाः बुद्धिबहादुरयात चाकु फ्ययेकल । अगःचा मालां देगःचा लू थें ताल बुद्धिबहादुरयात । दुगु जग्गा छकूचा नं मियाः वःगु दां दलालयात प्वःचिकल । बुद्धिबहादुर लय्लय् तायाः लेबनान ब्वल । दँय्दँसं रेमिट्यान्स दुहां वल, थःगु देशय् । न्यादँया लागि वंम्ह बुद्धिबहादुर स्वदँ दुबलय् छैंय् लिहां वइगु खबर न्यनाः जहानपिं लय्लय् ताल । कलाः व गांया पासापिं वनाः एयरपोर्टय् नापलाः वन । एयरपोर्टय् बुद्धिबहादुरयात खंबलय् फुक्कस्या हंसं थाय् त्वःतल । मेम्ह मनुखं बुद्धिबहादुरया ट्रली घ्वाना हयाच्वन । बुद्धिबहादुरया कमिजया लंचा निगलं फुस्लुगु खन । पासापिंसं लंचा उलाः स्वल, चुल्यां क्वय् निपां ल्हाः थुत्थागु खन । सिँ चायेगु मेशिन मिलय् यानाच्वंबलय् आल्पसें मेशिन चलय् जुयाः निपा ल्हाः नं चात खनिं । थौंकन्हय् कलाः याकःचां ज्यामिज्या, छैंया भ्वातिंज्या यानाः अपाङ्गम्ह भाःतयात लहिना च्वन ।

रेमिट्यान्सया सिरपालं ग्वःफय् हयाब्यूगु जिन्दगी, सुनितादेवीया कँहाःगु बाखं गामय् फुक्कस्यां खनाच्वंगु दु । सुनितादेवी मधेशी समुदायया भौमचा । सुनिता तसकं हे चीमिपिं मांबौया म्ह्याय्मचा । इहिपाः याःबलय् माजु-बाःजुपिंसं धाक्व दहेज बी मफुगुलिं छैंजःपिंसं ब्यूगु मानसिक यातना सह याये मफयाः थःछैंया ग्वहालिं मलेसिया ब्वल । न्हि-चा मधासे ज्या यानाः छैंया लागि दां छ्वया हयाच्वन । खुदँति लिपा सुनिता

अशक्त अवस्थाय् थ:गु गामय् लिहां वल । थ:गु छेँय् न्ह्याक्व थाकुसां, नये खंसां मखंसां हृष्टपुष्टम्ह, ल्यासेम्ह सुनिता, लिहां व:बलय् निभालय् पानात:गु ख्वाख: थें सुखू चिना: लिहां वल । एयरपोर्टं हे अस्पताल यंकल । डाक्टरतय्सं धाल– "सुनिताया निगलं जलसैं स्यनेधुंकल ।"

रेमिट्यान्सया खालु-सवा: कयाच्वंम्ह मेम्ह ख:– धनबहादुर । निम्ह काय्पिन्त इन्जिनीयर ब्वंकेगु म्हगस ज्वना: दक:मि धनबहादुर कुवेत देशय् वन । दक:मि ज्याय् पोख्तम्ह धनबहादुर कुवेतय् नं थ:म्हं स:गु हे ज्या लूगुलिं तसकं लय्ता: । त:दँ वं थ:गु देशय् रेमिट्यान्स दुत हयाच्वन । छुं दँ लिपा धनबहादुर आल्पं बेखबर जुल । जहानत लखं लिका:पिं न्यात थें फाताफाता पुल । विदेशी रोजगार एजेन्टपाखें धनबहादुरयात मायेका स्व:बलय् कुवेतया अस्पतालय् सी ला म्वाइ लाया खिपतय् यग्गानाच्वंगु खबर दत । झिंन्यातँ च्वय्, मि थें न्या:गु निभालय् ज्या यानाच्वँच्वं हे प्रेसर हाई जुया: बेहोस जुल हँ । न्ह्यपुइ हि कुना: कोमाय् वंगुलिं अस्पतालया लासाय् चातावानाच्वंगु खबर न्यना: जहानपिनिगु नुगलय् छुरां सुइका च्वनेमाल । लखंलख दां फुका: बल्ल धनबहादुरयात थ:गु देशय् हयेफत । दंदँ दत धनबहादुर न सी फत, न म्वाये फत ।

रेमिट्यान्स सिरपा: धाकुफय् व:गु सुनबहादुरया बाखं न्यनेबलय् मिखा मप्याइपिं मनू हे दइ मखु । सुनबहादुरं मचांनिसें छपा तुतिं बांलाक मचू । झ्यातुकुतु ज्या याये मफु । छेँय् च्वना: यायेज्यूगु खिप: निलेगु, प्लास्टिकया मेचचा दयेकेगु, तँय् फ्यनेगु ज्या याइगु । वया कला: बाग:लाति जूसां छेँखाय् वस: हीगु ज्या याना: इमि ल्हा:म्हुतु चूलाका च्वन । सरकारी स्कूलय् तया: म्ह्याय्यात एस. एल. सी. जाँच बीकल । थुलि अप्व: ब्वनेफइगु आश इमिसं मखन । थ:म्हं कमय् याना: यक्व ब्वनेगु, मांबौयात दां नं छ्वयाहयेगु म्हगस खना: म्ह्याय्म्ह गामय् च्वने हे मफत । छकूचा छेँ दुगु नं बन्ह: तया: साउदी अरब ब्वल । प्यदँ न्यादँतक हे मांबौयात दां छ्वया हयाच्वन । आकाझाकां म्ह्याय् लिहां वइगु खबर दत । दं दं बायाच्वंम्ह म्ह्याय् लिहां वइगु खँ न्यना: मांबौ लय्ताइगु ला स्वाभाविक हे जुल । बुराबुरि, उकिसनं छुं मस्यूपिं मांबौयात 'छिकपिं एयरपोर्ट वये म्वा:, जि थ: हे वये' धका: फोनं धा:गुलिं मांबौ निम्हं छेँय् हे च्वना: म्ह्याय्या लँ स्वयाच्वन । छेँक्वय् ट्याक्सी दिकूगु स: वयेसाथ मांबौ निम्हं लँ छपुं छपला: याये थें ब्वां वना: ट्याक्सीइ खापा

चायेकाः म्ह्याय्यात पित काल । ट्याक्सीं म्ह्याय् पित कायेवं मांबौ निम्हं इपांथिपां मदयाः बँय् थचक्क हे फ्यतुल । म्ह्याय् ला थौंकन्हय् हे मचा बुइगु अवस्था जुयाः लिहां वःगु जुयाच्वन । मांबौनं बाप्यय् नयाः म्ह्याय्यात छप्यय् नकाः ब्वलंकातःम्ह म्ह्याय्यात ज्या ब्यूम्ह कम्पनी मालिकया करतूतं यानाः म्ह्याय् नर्कय् कुतुं वन । बुराबुरितय्सं थःथम्हं थःथःगु कपाः दाल, दांया लागि म्ह्याय् बन्हः तयेके छ्वया थें ताल ।

रेमिट्यान्सया ग्यानापुगु धुफ्वलं यानाः मिखा कने मफयेक, सासः ल्हाये थाकुक म्वानाच्वंपिं भुयूचा कुमाःया जहानपिं नं खः । फोनया सः तायेदतकि जहानपिनि म्वानासू हे गन वं गन वं जुइगु । मानौं इमिगु छैंय् यमराजया दूत हे दुहां वः थें च्वनीगु । लजगाःया लागि इजिप्ट थ्यंम्ह भुयूचाया लजगाः इजिप्टया मरूभूमिइ सलंसः फै, दुगु, च्वलय्चा ज्वये यंकेगु खः । छन्हु छथ्वः गुन्डात वयाः फै, दुगु, च्वलय्चात यंकेत्यंबलय् ल्वापु जुयाः छम्ह गुण्डा सित । भुयूचायात ज्वनायंकल । बांलाक भाय् ल्हाये मसःगुलिं छु जूगु खः अदालतय् धाये मफत । मालिकया लागि इमानदारीपूर्वक गुन्डातनाप ल्वाःम्ह भुयूचा ज्यानमारा जुल । अदालतं वयात यख्खानाः स्यायेगु सजाय न्यंकल । सीम्ह गुन्डाया जहानतय्‌त न्यय्गू लाख दां ब्लड-मनी पुलेफुसा ज्यान सजाय लित कायेफइगु इमिगु कानून जुयाच्वन । भुयूचा व वया परिवारया लागि उलिमछि दां मुनेगु धयागु आकाशय् च्वंगु नगुत मुनाकाये थें जक खः । भुयूचित म्वाकेफइगु लँपु दयाः नं म्वाके मफइगु जुल । कलाःम्ह ला उँइ हे जुल । न्ह्याम्ह मिजं न्ह्यःने खंसां भुयूचा लिहां वल धकाः घय्सू वनेत स्वइगु ।

निगू प्यंगू गामय् ला सँस्वँ हायेकीगु थुलिमछि म्वाः प्याखं बाखं दु धाःसा देशय् दक्व गामय् वालास्वत धाःसा थन्याःगु असंख्य बाखं-प्याखं अवश्य दइ । हिचःति हायेकाः देशय् रेमिट्यान्स यक्व दुत हःपिं मनूतय्गु जिन्दगीइ वाफय्, ग्वःफय्, धाकुफय् तक नं वयाच्वंगु आधिकारिक ओहोदाय् च्वंपिं प्रतिष्ठित व्यक्तिपिंसं खँ हे मखं । इमिसं ला विदेशी दां (रेमिट्यान्स) या सिरपाः, देय्या आर्थिक समृद्धिया तिबः प्याखं हुलाच्वंगु जक खनाच्वन ।

*

नेःसं. ११४० थिंलागाः ६

जघन्य अपराध

यल रिंगरोड पारींनिसें यैँय्थ्यंक निगः बस हिलाः अफिस वनेमाःपिं कलाः-भाःत रत्नमान व रमोला । निम्हेसिया निपा तुति थें न्ह्याबलें नापनापं अफिस वनेगु व वयेगु उमिगु न्हिज्या । काय्-म्हयाय्पिं निम्हं छगू हे स्कूलय्, छगः हे बसं छैँथ्यंक काःवइगु, तःवइगु जूगुलिं उमि नुगः याउँसे च्वं । छन्हु रत्नमानयात त्यानुयाः म्ह उसाँय् मदु थें च्वंगुलिं अफिसय् बिदा काल । रमोला मं मदयेक हे याकःचा अफिस वन ।

न्हिछिलाछिं त्यानुगु लंकाः मस्त वइगु इलय् रत्नमानं फुक्कसित बजि ज्वरय् यात । मस्त स्कूलं लिहां वःसां न्ह्याबलें थें बजि नयेत मांयात पियाच्वन । खुताःत्या ई जुलं नं रमोला थ्यंकः मवःगुलिं बस जाम जुयाः इलय् मथ्यंगु जुइ धकाः फुक्कसियां बजि नल । रमोलायात अःपुकेत रत्नमानं हे ब्यलि नं बुकल ।

बहनिइ च्याताः ई जुल । बुलुहुं गुताः ई नं जुल, रमोला थ्यंकः मवः । न्ह्याक्व फोन याःसां फोन मल्ह्वं । फोन वःगु मताःगु खः ला धकाः मिस-कल मात्तुमाल । फोन वयाच्वंगु खने मदु । थःथिति, पासापिंथाय् फोन यानाः न्यन । तर फुक्कसितं गं थाये थें जक जुल । अफिसय् सुनानं फोन मल्ह्वं । अफिसया हाकिमयात फोन यात । अफिसया ज्या भतिचा ल्यं दनिगुलिं घौछिति लिबाःगु खःसां नं इलय् हे लिहां वःगु सुचं दत । थुलि लिबाक्क छैँय् मथ्यंगुलिं हाकिम नं अजू चाल । उखें थुखें फोन यायां झिताः ई नं जुल । निम्ह मस्त मां मथ्यंगुलिं सुकुसुकु ख्वयाहल । रत्नमान मिं पूम्ह थें वाथावाथा कनाः

च्वने मफुत । रत्नमान छँय् जक पियाच्वने मफुत । मस्त निम्हेसितं जःलाखःलापिनिगु छँय् तयाः रत्नमान पिहां वल ।

निम्ह स्वम्ह पासापिं ब्वनाः बस-स्टपथ्यंक लँ स्वःवन । लँय् मनू छम्ह हे जू मदयेधुंकल । झिंछताः ई नं जुइधुंकल । चान्हय् चाःचाः हुलाः ड्यूटी यानाच्वंपिं स्वम्ह प्यम्ह पुलिसत नापलात । रत्नमानं हथासं उमिके न्यन– "छिकपिंसं याकःबुकः मिसाम्ह वयाच्वंगु खं ला ? थौं गनं नं एक्सिडेन्ट जूगु छिकपिंसं स्यू ला ? अफिसं लिहां वःम्ह जिमि जहान आःतक छँय् लिमथ्यंनि ।"

रत्नमानया खँ न्यनाः स्वम्ह पुलिसतमध्ये छम्ह पुलिसं ख्याः याये थें लिसः बिल– "चान्हय् लिहां मवःम्ह कलाः गन वन जुइ ? छिमिसं हे बिचाः या । थौं मवःसा कन्हय् ला लिहां व हे वइ जुइ ।"

मेम्ह पुलिसं खिसि यानाः धाल– "छिमि कलाः तसकं बांलाः लाकि छु ?"

मेम्ह स्वम्हम्ह पुलिसं लिसः बिल– "कलाः तंगु खँ पुलिस थानाय् वनाः रिपोर्ट च्वकः हुँ ।"

शान्ति सुरक्षाया लागि चान्हय् ड्यूटी यानाच्वना धकाः लोकाचारया ख्वाःपाः पुनाः लँय् चाःहिलाच्वंपिं पुलिसतय्गु विवेकहीन व उच्छृङ्खल लिसः न्यनाः रत्नमान व पासापिं लाता थें जुल । उपिंनाप न्ह्यसः-लिसः यायेगु ध्याचलय् अप्पां कयेकेगु थें जुइ, गधायात पुराण न्यंके थें जुइ धकाः, तं पिहां वःसां वाक्कु छिनाः उपिं पुलिस थानाय् वनाः रमोला मालेत ग्वहालि फ्वंवन ।

"पुलिसत दक्व थाय्थासय् चान्हसिया ड्यूटी यायेत पिहां वनेधुंकल, आःयात छिमिसं रिपोर्ट च्वका हुँ, कन्हय्निसें जिमिसं रमोला मालेगु ज्या न्ह्याके ।"– थानाय् च्वंपिं पुलिसतय्गु भुस्यःगु लिसः न्यनाः रत्नमान व पासापिन्त पुलिसतय्गु विश्वास मदुगु जक मखु, पुलिसया नामय् घृणा हे जुल । थज्याःपिं निम्ह प्यम्ह कुलांगार पुलिसतय्सं यानाः भिंपिं पुलिसतय्गु इमानदारीताय् नं हाखः कीगु खन ।

रमोला मालेगु ज्याय् पुलिसतय्गु छुं नं ग्वहालि मदुगुलिं रत्नमानपिंसं छँय् लिहां वनेगु बाहेक मेगु लँ मखन । अथेसां छँय् लिहां वनाच्वंपिं

उमिसं थःथःगु मोबाइलया टर्च च्याकाः कुंकुलामय्, पःखाःक्वय्, कंझालय् रमोलायात मात्तुमालाः वन । रत्नमानयात रमोलां उखें सःती ला थुखें सःती ला धया थें न्हाय्पं तिंतिं स्वानाच्वन । रमोलाया ख्वाः न्ह्यःने न्ह्यःने चाःहिलाच्वं थें जुल । रत्नमानयात हर्ट आटाय्क जुइत्यंम्ह थें सासः ल्हाये थाकुया वःगु पासापिंसं वाः चायेकाच्वन । न्व-नि मवासे फुक्कसियां मुलु माले थें रमोलायात मामां वन ।

मतया जलं, न्हाय्कं-झालय् छुं तक्यनाच्वंगु उमिसं खन । कंझाःया लिक्क वनाः क्वथीक स्वःवन । न्हाय्कं-झालय् तक्यनाच्वंगु वस्तु लिकयाः स्वल, रमोलाया बाय्ग रत्नमानं बांलाक हे म्हसिल । रमोलाया बाय्ग लुसेंलि रमोला नं उखेंथुखें छु जुयाच्वन जुइ धकाः उमिसं निश्चित यानाः अझ क्वथीक मालावन । लँय् कंझालय्, पःखाःक्वय् छुं हे मखंगुलिं उपिं पःखाः पुलाः कःनिब्वय् स्वःवन । छमा छमा कःनिमा चीकाः मामां वंबलय् रमोलां अफिस वनेत पुनावंगु वसः, लाकां उखेंथुखें ह्वलातःगु उमिसं खन । फुक्कसिगु ल्हाः-तुति याताप्याता वन । कथु गनावल । सुयां न्ववायेत सः पिहां मवल । वं वयागु वं वयागु ख्वाः स्वयाच्वन । वाक्कु छिनाः नुगः चिनाच्वंम्ह रत्नमानया सह यायेगु शक्ति हे मन्त । रमोलाया सामानत घय्सुनाः मां तंम्ह मचा थें बँय् ग्वाराग्वारा तुलाः ह्वाँय् ह्वाँय् ख्वल, सर्गः हे थ्वक्क । उमिगु हाऽहू व ख्वःसलं लँय् लिक्क च्वंगु छेँया मनूत नं पिहां वल ।

दक्व फुक्क मनूतय् ग्वहालिं मात्तुमाला स्वलं नं रमोलायात लुइके मफु । छथाय् कःनिमा लिनाः द्वँ मुनातःगु खनेदत । ली हे मत्यःनिगु कःनिमा लिनाः छाय् द्वँ मुनातल जुइ धकाः फुक्कसित शंका वन । द्वँ मुनातःगु कःनिमा चीकास्वःबलय् रमोलाया नांगागु म्ह अचेत जुयाः क्वपुसां पुयाच्वंगु खन । मनूतय्सं कमिज, ज्याकेट त्वःताः रमोलाया म्हय् भुंकल । एम्बुलेन्सयात सःताः पियाच्वने मलात । सत्तिक च्वंगु छें मनुखं गाडी हल । फुक्कस्यां लःलः यानाः गाडीइ तल । अस्पतालय् ब्याकल । भाग्यं सासः छम्हू ला दनि खनिं । अस्पतालया मत-जलय् रमोलाया म्ह खंबलय् फुक्क मनूत छकः मू हाल । त्वःधुलाच्वंगु वयागु ल्हाः-तुति, थाय्थासय् प्वः थाःगु वयागु छ्यं । न्यतालय्, म्हुतुइ, लप्पाय्,

नुगःपाय् वँचुसे च्वनाः पतिंबां यत्थें सीदु । घाःपाः मदुगु छकूचा हे थाय् मदु रमोलाया म्हय् । जाँच याये सिधयेकाः डाक्टर-नर्सतय्सं धाल– "थ्व सामूहिक बलात्कार खः ।"

च्यान्हु झिन्हु लिपा रमोलाया होस वल । पुलिस व हनेबहःपिं गण्यमान्य मनूतय्सं जसकनि जुयाः रमोलायात भुत्तुभुनाः इतःमितः कंक न्ह्यसः तयाच्वन । रमोला ख्वाः त्वपुयाः ख्वयाच्वन । सुयातं छुं लिसः मब्यू । थी थी न्ह्यसःया लिसः बीमाःबलय् रमोला हानं छकः सिना थें मछाल । घालय् चि-मल्ता ह्वले थें जुल ।

"यदि छुं लिसः मबिल धाःसा, जूजूगु खँ मकन धाःसा पुलिसतय्सं नं ग्वहालि याये फइ मखु व जघन्य अपराधीतय्त ज्वनेत ।"– पुलिस व गण्यमान्य मनूतय्सं ख्याच्वः बिल ।

व पापी अपराधीतय्त सजाय बीकेमाःगु बाध्यतां यानाः रमोलां लज्या चायापुगु घटना मकँसें मजिल । रमोलां सुयागुं ख्वाः मस्वसे छ्यं क्वछुकाः थःत जूगु जघन्य अपराधया गतिविधि छसीकथं कनाहल–

"अफिसय् ज्या यायां ल्हाः दीमज्यूगुलिं जि अफिसं पिहां वयागु छघौत्याति लिबात । लिबाःगुलिं बसय् च्वने तसकं थाकुल । बहनिया बसय् कोच्चय् जुजुं बस-स्टपय् कुहां वया । छैँय् फोन यायेत मोबाइल चायेकाबलय् चार्ज फुनाच्वन । फोन कन्ट्याक्ट मजुल । शायद अपराधीत नं बसं कुहां वःगु थें च्वं । लँय् वनाच्वनाबलय् व मनूत जिगु ल्यूल्यू वयाच्वं थें ताल । लँय् शून्य, न्ह्यः-ल्यू सुं हे मदु । नुगः भाराभारा मिन । हानं छकः फोन यायेगु कुतः यानाच्वनाबलय् आकाझाकां ल्यूनें जितः गलबन्दीं खः ला कापतं खः ला, छु खः धयागु वाः चायेके मलावं जिगु मिखा चिनाः लुचुक्क बुयाः यंकल । 'ग्वहालि ग्वहालि' धकाः जि हालाबलय् म्हुतुइ नं कापतं चित । अन्दाजं जितः उमिसं बुँया फाँटय् यंकूगु थें च्वं । घाँय् दुथाय् जितः बस्वात । जि फक्व नं सनाः दनेत स्वया । उमिसं च्याथु झिथुति दाल । सँ ज्वनाः छ्यं बँय् न्याकल । जि सने हे मफुत । अय्नं छम्हेस्यां जिगु ल्हाः, मेम्हेस्यां जिगु तुति क्वातुक्क ज्वनाः निम्हेस्यां पुनातयागु जिगु वसः झ्याराझिरि खुनाः उपिं इतिइति न्हिल । पालंपाः उमिसं जिगु म्हय् न्ह्यात्तले गथे

न्ह्याः अथे यानाः प्याःचाः लंकाच्वन । म्वाःम्वाकं छुँचित क्वःतय्सं चिचि त्याये थें चिचि त्यात । जिं छुं हे मचायावन ।" खँ कनाच्वंम्ह रमोला हानं छकः बनावं थें जुल । नर्स काचाक्क लः त्वंकल ।

"जिमिसं व जघन्य अपराधीतय्त फक्व नं याकनं ज्वनाः कारवाही याये ।"– पुलिसतय्सं रमोलायात लिधंसा बिल । फुक्क मनूत लिहां वन । रमोलायात छेँय् लित छ्वल ।

छेँय् दुहां वसांनिसें जःलाखःला, त्वाःबहाःयापिं, थःथितिपिं फुक्क उसाँय् न्यनेगु त्वहः चिनाः न्हियान्हिथं वयाच्वन । 'गथे जूगु ? गन जूगु ? गुबाय्ती जूगु ? ग्वःम्ह दु ?'– सुकुभत्तुयात न्ववाके थें लिसा काकां न्ह्यसः तयाच्वन ।

स्कूल वंपिं मस्तय्त नं व हे न्ह्यसलं छ्यं धस्वाके मबिल । रत्नमान ला पिहां वने हे ज्यूगु मखु, व हे खँ कुत्तुकुलाः घालय् तित्तु तियाबीगु जुल ।

रमोलाया अस्मिता जक न्हंगु मखु, परिवारया हे समाजय् बेइज्जत जूगुलिं 'जि म्वाये मयल, जि सिनावने' धकाः रमोला न्हिछिं ख्वयाच्वंगु खनाः रत्नमानं ह्ययेका च्वन– "बलात्कार जूगु छंगु द्वं मखु, द्वं ला व अक्षम्य पापी नरपिशाचतय्गु खः । सीमाःम्ह छ मखु, सीमाःपिं उपिं नरपशुत खः । तर छु याये, हारांपिं खनाः द्यः हे ग्याः धाइ । उमित सुनानं सजाय बी फइ कि मफइ स्वयेमानि । छ ला सिनाः म्वानाच्वन । छन्त उमिसं सि हे सित धकाः कःनिमां त्वपुयाथकूगु खः । थ्व छगू ग्यानापुगु दुर्घटना जूगु, बांमलाःगु म्हगस खंगु धकाः भाःपियाः ल्वःमंकेगु कुतः या रमोला । थ्व समाजं तापाक्क झीत सुनानं म्हमस्यूगु थासय् वनाः झीगु न्हूगु जिन्दगी हनेगु कुतः याये ।"– रमोलायात ह्ययेकाच्वंम्ह रत्नमान नं मख्वसे च्वनेफुगु ला ख हे मखु । न्यतालय् ख्वबिया खुसिचा न्ह्यानाच्वन ।

*

नेसं. ११३९ दिल्लागाः ७

वा: चायेकेमा:गु ख्याच्व:

'मौसम गडबड जुया: यूएई वइगु जहाज निघौ लिपा लाइगु जुल ।'– एराइभल बोर्डय् व:गु सुचं खना: अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलया आगमन-कक्षय् पियाच्वंपिं मनूतय्सं आयुबुया: हाइ हाइ, वाक्का: तल । दंदँतक नाप मला:पिं मनूत नापलाइगुलिं लय्ता-ख्वालय् न्हिलासू इलाव:पिं मनूत म्व: म्व: खनेदुसा विदेशी रोजगारं त्वाकलय् तया: त्यात्या याना: लित छ्वयाह:पिं, स्या:नुग: घाना: लिहांव:पिं मनूतय्गु ख्वा: स्वये हथाय्चा:पिं मनूत नं म्हो मजू । मोहनकाजी व वया कला: नं मिं पूगु नुग: ज्वना: आगमन-कक्षय् इरूथिरू जुयाच्वन ।

मोहनकाजीया याक:केहैं विष्णुमायायात विदेशी रोजगारया लागि विदेशय् वने मते धका: गंकगंक हे खँ मन्यँसें स्वदँया लागि ला ख: नि धका: विदेशय् ज्या याकेत यंकीपिं दलालतय्गु चाकुगु-माकुगु खँ न्यना: अरब देशय् ब्वल । स्वदँ धा:थाय् न्यादँ लिपा थौं लिहां वइगु जूसां नं उमिगु नुगलय् कँथं सुत्तु सुयाच्वन, छु अवस्थाय् लिहां वल धका: । नये-त्वनेया प्या:चा: तंका: बेञ्चय् फ्तुनाच्वंपिं उपिं कला:-भा:त निम्हं थ:थ:गु बिचालय् दुबिनाच्वन ।

मोहनकाजीया मिखाय् याक:केहैंया ख्वा: न्ह्य:ने न्ह्य:ने लुयाव: थें जुल । नुग: हे तज्याइ थें च्वंक हिहि लना: ख्वया: फोन या:गु सलं न्हाय्पं थ्वल- 'दाइ, जिं पला: द्वंके ला धुन । ब्वनाह:म्ह दलालं होटलय् बांला:गु ज्याय् तयाबी धका: जित: छैंया भ्वातिं ज्याय् तयाबिल । छखा छैंया भ्वातिं मखु निखा छैंया भ्वातिं जुयाच्वनेमाल । निखा छैंया मालिकनीतय्सं दामासाहीं दां पुला: जित: दलालयाके न्यानायंकूगु जुयाच्वन । बहनिइ लिबाक्कतक ज्या सनेमा: । ज्या सिमधल धा:सा

ज्या सिमधःगु छँैया मालिकनीनं लुत्तुलुयाः दायाः कसा याइगु । प्वाः जायेक नये-त्वने नं बीगु मखु । बांलाक ज्या मयात धाःसा छन्त मिजंतय्थाय् छ्वयाबी धकाः ख्याच्वः बीगु । थ्व मुस्मां-देशय् न्ह्यागुं यायेफु । दाइ, गुबलय् स्वदँ दइ ? जि याकनं वये मास्तिवल ।'
सुनानं फोन लाकाकाल थें च्वं, फोन दित । मोहनकाजी झसंग वनाः घडी स्वल । मोहनकाजीयात घडी हे मसं ला धया थें च्वन ।

आः स्वदँ फुत, केहेँचा वइगु खँ न्यनेदइ ला धकाः मोहनकाजीया नुगलय् आशाया मुखू चिन । स्वदँ लिपा मनू वइगु खँ न्यनेदइगु गन गन ? फोन तक नं मवः । न्यादँ दतं नं केहेँचिगु थाःगाः न्यने मदु । सित ला म्वात ला छुं बुखँ मदु । व निखा छँैया मालिकनीतय्सं जकं छुं यात ला धकाः लुमना वलकि थःगु म्हय् सुनानं कास्तिकं छ्वाकाब्यूगु थें च्वंक वाथावाथा कनीगु । दलालयाथाय् वनाः न्यंवंसा फुक्कं पाय्छि जुयाच्वंगु दु धकाः लिसः न्यनेबलय् भतिचा नुगलय् पावासः पाये थें याउँसे च्वनीगु ।

न्यान्हु खुन्हु न्ह्यः ओमानय् च्वंगु नेपाली दूतावासं फोन वल– 'छिकपिनि केहेँ विष्णुमाया ..... न्हिल्याखय् नेपाः वइगु जुल । एयरपोर्टय् कायेत झासँ ।'

दूतावासं वःगु फोन न्यनाः मोहनकाजीयात झन हे पिर जुल । दूतावासया अधिकृततय्सं छाय् फोन याःगु ? केहेँचां हे छाय् फोन मयाःगु ? नुगलय् ग्यानापुगु न्ह्यसलं वाल्लइल्ल मिंकाच्वन । मोहनकाजीया मिखां सल्लल ख्वबि बाःवल ।

मनूतय्गु हाऽहू अप्वः तायेदत । विमान थ्यंगु जुल ।

विमान दिकेधुंकुसेंलि मनूत न्ह्याःगु खनेदत । पिहां वःलिसे थःथः मनूत घय्घय् पुनाः थःगु लँ लित । मोहनकाजीं नं केहेँयात खंकेत मिखां छम्ह छम्ह मनूतय्त तुंक तुंक स्वयाच्वन । स्वःस्वःपिं, खंखंपिं मनूत फुक्क मेपिनि मनूत । सामान कायेथाय् अलमल जुयाच्वन जुइ धकाः थःथम्हं नुगः चित । थ्वः थ्वः मनूत वयाच्वन, तर मोहनकाजीया केहेँ खने मदु । मोहनकाजीं मन्यँसे च्वने मफुत । ट्रली घ्वाघ्वां वयाच्वंम्ह मनूयाके न्यन– "दुने यक्व हे म्वः म्वः जुयाच्वन कि छु ? जिमि मनू वःगु खने मदु ।"

"म्वः म्वः मदु, निम्ह स्वम्ह हे जक मनूत दनि"– लिसः बियाः व मनू थःगु लँ लित ।

'वयाच्वन जुइ' धकाः मोहनकाजीं थःत थम्हं लिसः बिल ।

ताउत लिपा व निम्ह स्वम्ह मनूत नं धिकिहिं वयाच्वंगु खनेदत । तर केहेँचा वःगु खने मदु । व स्वम्ह मनूतमध्ये छम्हेस्यां मोहनकाजीयात 'नमस्ते अंकल' धकाः न्ववात । मोहनकाजीया भचा सासः थहां वल ।

'विष्णुमाया पिहां वयेत छाय् लिबाःगु ?' धकाः न्ह्यसः तयेन्ह्यः व मिजंयात मोहनकाजीया नुगःखँ थुइकेत ताउत म्वाःल । मिजंम्ह, मोहनकाजी व वया कलाः स्वम्हं बेञ्चय् इवःलाक्क फ्यतुल । विष्णुमाया मवःगु कँ हाःगु बाखं न्ह्यथन– "विष्णुमाया, जि व मेमेपिं च्याम्ह झिम्ह मनूतय्त दिल्लीया लँ जुकाः संयुक्त अरब इमिरेट्स देशय् विदेशी रोजगार एजेन्सीया मनूतय्सं ब्वनायंकूगु खः । सरकारी अफिस श्रम विभागया स्वीकृति मदयेकं विदेशी रोजगारया लागि मनूत यंकेमालकि थथे अवैध तरीकां यंकीगु खः । जिपिं फुक्कसित संयुक्त अरब इमिरेट्सया अजमान धाःगु थासय् छकू क्वथाय् तल । बहनिइ हे जिमित थःथःगु ज्याय् यंकीपिं मनूत नापलाका बिल । उमिगु जिम्माय् पासपोर्ट नं बियाछ्वल । विदेशी रोजगारी एजेन्सीया मनूतय्सं जिमित होटल, रेस्टुराँ, निर्माण-ज्याय्, वसः सुइगु, लाकां दयेकेगु कारखानाय् ज्याय् तयेगु धकाः यंकूगु खः, तर अज्याःगु ज्याय् सुयातं मतः । मिजंतय्त सतक दयेकेगु, ट्रक ड्राइभरया ज्या, वस्तुत ज्वः वनेगु ज्याय् तयाबिल । अरेबियनतय्सं याये मफुगु ज्याय् मेथाय् देशं वःपिन्त घ्वंघ्वं स्याक्क ज्या याकीगु । मिसापिन्त अप्वः यानाः छेँज्याय् छ्यलेत यंकीगु जुयाच्वन । विष्णुमायायात नं ओमानी मिसां दां पुलाः यंकल । व थाय् ला मनूत न्याये-मीगु थाय् जुयाच्वन । अनं लिपा जिमिसं विष्णुमायायात नाप मलाः ।"

कण्ठ वःगु पाठ गुरूयात खर्रर न्यंके थें, टेपरिकर्डर चायेके थें मोहनकाजीं छुं हे न्यने म्वायेक व मिजनं भतिचा हे मपिसे खँ कनाच्वन– "छ्वयाच्वंगु मि थें तांन्वःगु थासय् ज्या याये हे मफयाः जि व जिमि पासापिं थःगु देशय् लिहां वनेत ग्वहालि कायेत अन देशया दूतावासय् वना । अन दूतावासय् विष्णुमायायात नापलात । जिपिं नापलायेवं थः-छेँया दाजुकिजापिन्त थें कसिक्क घय्पुनाः ख्वःगु दिके हे थाकुल ।

ताउत ख्वयेधुंकाः विष्णुमायां छँया निम्ह मालिकनीतय्सं अत्याचारनक्सां कसा याःगु सह याये मफयाः चान्हय् हे म्हयाम्हछिं बिस्युं वयागु खँ कन । चान्हय् न्यासि जक वयाः सललाह धयागु थासं मस्कट धाःगु थासय् च्वंगु नेपाली दूतावासय् शरण काःवःगु जुयाच्वन ।' ..... विष्णुमायां अत्याचारनक्सां हे कसा नयाच्वंगु खँ सीकाः नेपाली राजदूतं अनया छम्ह म्हस्यूम्हेसित दां खर्च याकाः नेपाः छ्वयेगु क्वःछित । नेपाः वये छन्हुन्ह्यः थ्व खँ सीकाः ओमानी मिसा, छँया मालिकनी दूतावासय् वयाः लसिं थें तिंतिं न्हुयाः ल्वाःवल– 'व खद्यामा (इमिगु भासं भ्वार्ति)यात वया देशय् लित छ्वये दइ मखु । वयात जिं निद्वः रियाल पुलाः न्यानागु खः, पत्याः मजूसा जिके बिल दु । जिगु दां मपूतले व खद्यामा जिगु हे हकया जुइ ।' ..... विष्णुमायायात व मिसां लप्पु ज्वनाः सात्तु साल । खल्तीं लिकयाः निद्वः रियाल, झीगु थ्यंमथ्यं न्यागू लख दांया बिल राजदूतया टेबुलय् बस्वात । 'थन शरणय् वःपिन्त लित छ्वये मज्यू' राजदूतया लिसलं गः कीधुंकाः नं हि त्वने मखंम्ह लसिं थें हिहि चायाः पतिं धस्वाकाः ततःग्वःगु मिखा कनाः धाल– 'छिमिसं वयात गथे यानाः वया देशय् लित छ्वइ स्वये का । वयागु राहदानी नं जिके दु । यदि वयात जिथाय् लित छ्वया महल धाःसा जिगु सम्पत्ति खुयाः बिस्युं वंगु धकाः मुद्दा तयाबी ।' ..... ओमानी मिसा लिहां वन, तर राजदूत व आधिकारिक मनूतय्सं छुं हे न्ववाये मफत । धात्थें व ओमानी मिसां खुँया मुद्दा तल धाःसा विष्णुमाया नेपाः वये फइ ला मफइ ला धाये मफु ।"

व मिजंया खँ न्यनाच्वंम्ह मोहनकाजी गुबलय् बनावन वाः चायेके मफुत । फ्यतुनाच्वंगु बेञ्चं बँय् धेचुया वन । कलाःम्हं काचाक्क ज्वन, मखुसा बेञ्चं कुतुं वन जुइ । यक्व मनूत मुन । सुनां सःताः मस्यु, एम्बुलेन्स थ्यंकःवल । फुक्कस्यां लःलः यानाः मोहनकाजीयात एम्बुलेन्सय् तल । भ्वांप्वां भ्वांप्वां यायां एम्बुलेन्सं इपांथिपां मदयेक मोहनकाजीयात अस्पताल ब्वाकल । एम्बुलेन्सया तिस्सलं विदेशी दांया लोभं विदेशी रोजगारय् वनीपिन्त ख्याच्वः बियाच्वं थें च्वं । तर व ख्याच्वःयात वाः चायेकीपिं सुं मदु ।

*

ने.सं. ११३९ दिल्लाथ्वः १४

स्याः मचायेकूगु दुघाः

'मनूया जन्मनाप कर्मद्यः नं थःम्हं हे ज्वनावइ' ज्याथ-जिथिपिनिगु धापू फुकस्यां पत्याः मयाःसां सुचित्रायात पत्याः जुइमाःगु दु । सह याये थाकुगु दुघाःयात स्याः मचायेकेमाःगु दु ।

ब्वनेज्या क्वचायेकाः जक इहिपाः यायेगु दृढ संकल्प यायां सुचित्रां डिप्लोमा क्वचायेकल । थुगुसी वया जिद्दी मांबौया न्ह्यःने क्वातु मजुल । डिप्लोमा सिधयेवं उमिगु छँय् लमित दुहां-पिहां जुयातुं च्वन ।

ब्वनेज्याय् जक क्वसाःम्ह सुचित्रा ल्यासे जूसां समाः यानाः बांलाके मसःम्ह । न्हू-फेशनय् मिखा तये म्हाःम्ह । मिजं थें यान्तांग तःधी जुयाः छाँटकाँट मदुम्ह मिसामचा जूगुलिं सुचित्राया किपा ज्वनाः लिहां वःपिं लमितसें हानं लिफः मस्वः, वांछ्वयातःगु अप्पा थें । थ्व खं संगू पूछि हे मपाः सुचित्रायात । तर मांबौया नुगलय् धिमेबाजं थानाच्वन । सुचित्राया किपा क्यनेगु ज्याखँ तालय् महंगुलिं सुचित्राया मांबौपिन्त लमितय्गु विश्वास नं मदयावन ।

छन्हु सुचित्राया बौया मिलय् जूम्ह पासा तुल्सीमान मिजंमचा ब्वनाः इहिपाःया खँ छुइत छँय् वल । फुक्कसिगु सहलहकथं इहिपाः याइपि मिसा व मिजंयात हे खँल्हाबल्हा याकेगु क्वःछित । सुचित्रायात क्वथाय् सःतल । छुं समाः मयासे, गथे छँय् च्वनाच्वंगु खः अथे हे क्वथाय् दुहां वल ।

"छिकपिं खँल्हाबल्हा यानादिसँ !"– निम्हेसितं क्वथाय् तयाः फुक्कं पिहां वन ।

मिजं स्वयेबलय् सोझा-सीधा जुयाः नं मन्ह्याःगु खुसि थें गम्भीर खनेदु । तसकं गंसि जुयाः मिजंया फुँइफाँय् खने मदु । निम्हेसियां

निम्हेसित पुलुक्क स्वत । वास्याक्क न्हिल । निम्हं मौन । सुचित्रायात छु याये छु याये जुल । गांयाम्ह मिजं जूगुलिं न्हापां खँ न्ह्यथने मछाःगु खः ला धया थें सुचित्रायात ताल । छ्याकाछिकि मिजासम्ह सुचित्रां हे न्हापां थःगु म्हसीका न्ह्यथन– "जिगु नां सुचित्रा । एम.बि.ए. ब्वने क्वचायेकाः जक इहिपाः यायेगु जिगु बिचाः । तर मांबौया इच्छाया न्ह्यःने ....."

मिजंम्हेसिया नवायेगु हौसला वल थें च्वं, सुचित्रायागु खँयात त्वाःथलाः लिसः बिल– "जिगु नां सुभाष । छिगुबारे जिं फुक्क न्यनेधुन । छितः छुं न्ह्यसः तयेगु मदु । इहिपाः यायेत जितः नं हथाय् मजू । जागीरया पंगलं यानाः जिं नं मास्टर तगिं सिधयेके मफयाच्वन । छिगु बिचाःकथं ब्वने क्वचायेकाः जक इहिपाःया खँ क्वःछीगु जुल । आःयात झी पासा जक जुयाच्वने । पासाया स्वापू क्वातुया वन धाःसा जिं मकँसें मगाःगु छतानिता खँ लिपा हे जक न्ह्यथने ।"

"खँल्हाबल्हा सिधल मखा !"– मांबौपिं फुक्क क्वथाय् दुहां वल । सुचित्रा व सुभाषया ख्वाः चकंगुलिं सकस्यां मिखाय् तिमिला त्वल । मांबौया म्ह कपाय् थें याउँसे च्वन । भ्वासिपहः भ्याः भचा हे खने मदुगु सुभाषया खँल्हाबल्हां सुचित्राया नुगलय् मुलुं तिक्क तिक्क सू थें च्वन ।

निला प्यला लिपा । सुचित्रा एम.बि.ए. क्लासय् ब्वनाच्वंबलय् 'एक्सक्यूज मी सर !' धयाः सुभाष नं क्लासय् दुहां वल । सुचित्रायात म्हगस थें ताल । सुचित्रा सुभाषयात अजुगति चाःगु मिखां स्वयाः न्हिल । वकुन्हुनिसें उपिं क्याम्पसय् वये-वनेगु लँपु व ई छगू हे जुल । बुलुहुं, क्याम्पस वने म्वाःगु दिनय् नं उपिं नाप मलासे च्वने मफुत । मांबौया इच्छाविपरीत मखुगुलिं लँपंख्याः सुं मदु ।

छन्हु, न्ह्याबलें थें निम्हं क्याम्पसं लिहां वयाच्वंबलय् भौचां लँ त्वाःल्हाये थें सुचित्राया मिलय् जूम्ह पासा नीलम लँय् ध्वदुक्क नापलात । सुभाष खनाः नीलमं पाउँख्वाः ज्यात । सुभाषया ख्वालय् नं ग्याःचिकु-पहः खनाः सुचित्रा वाताहां जुल । नीलमं सुचित्रायात लप्पु ज्वनाः छखेलिक्क यंकाः छगू सासलं खँ न्यंकल– "सुभाषयात बांलाक म्हसीके यःसा कन्हय् जिगु छेँय् छकः मवये मते ।" नीलमं सुचित्रायात पतिं धस्वाका वन । वया नुगः घाँय्म्वः-सु थें ल्वाकःबुकः जुल ।

सुचित्राया ख्वालय् खिउँगु खसुं भुंगु खनाः थःम्हं लिकुंका तयागु नुगःया खँ, स्याः मचायेका च्वनागु दुघाः न्ह्यथनेगु ई त्यल धकाः सुभाषं तायेकल । सुचित्रां खँ न्यनाच्वंगु दु-मदुया छुं च्यूताः मतसे थःगु खँ न्ह्यथन– "सुचित्रा, छं लुमंनि ला, झी न्हापांगु न्हिकुन्हु नापलानाबलय् छता निता खँ लिपा हे जक कने धयागु ? शायद नीलमं व हे खँ छन्त स्वां पुयाथकूगु जुइमाः । छुं हे खँ मसुचुकुसे कनेत थौं झीसं चन्द्रागिरिया लँपु ज्वने । म्हाः धाये मते ।"

न्ह्याः-म्हाःया छुं लिसः मब्युसे म्हुतुइ पाकां सुयाः सुचित्रा सुभाषया ल्यू ल्यू वन ।

चन्द्रागिरि गुबलय् थ्यन उमिसं वाः चायेके मफु । अनया न्ह्याइपुगु लः व सिचुगु फसं नं उमित थी मफु । शून्यगु थासय् उपि निम्हं फ्यतुल । उगुंथुगुं खँय् ई वांमछ्वसे सुचित्रायात सुभाषं अतीतया बाखं छसीकथं न्ह्यथन– "च्यादँ गुदँ न्ह्यः एस.एल.सी. पास यानाः क्याम्पसय् ब्वनाबलय् छगू हे गांयाम्ह, छगू हे क्लासय् ब्वनीम्ह मिसा छम्ह व जि तसकं यःत्यः जुल । अल्लारे बैंसय् सुनां सुयात अप्वः ययेका धयागु खँय् अप्वः खँल्हाबल्हा जुइगु । न्ह्याइपुक ई न्ह्यानाच्वन । छन्हु जिमिगु गामय् लाः च्वइपिं छथ्वः मर्स्यात चाःह्यू वल । गांया ल्याय्म्ह-ल्यासेतय्सं थः मतिनामि व यज्जुपिनिगु नां लाः च्वकल । जिगु नुगः नं चंचं धाल । थःगु लप्पाय् वया नां लाः च्वकाः क्यना । व तसकं लय्तायाः ख्वबि हायेकल ।

निला प्यला लिपा जितः तसकं ज्वर वल । लांलां ज्वर क्वमलाः । गंसि जुजुं वन । नये नं मयः । गामय् वासः यानाः मजिसेंलि काठमाडौंया अस्पतालय् क्यंवया । डाक्टरया सहलहकथं हि जाँचय् याकेगुया नापनापं सम्पूर्ण जाँच याका । छकः जक मखु, निकः स्वकः थी थी क्लिनिकय् हि जाँच याका । छगू हे लिच्वः । व लिच्वलं जितः म्वाय् चुइकल । दक्व रिपोर्ट स्वयाः डाक्टरं जितः तुंक स्वयाच्वन । डाक्टर झस्कय् जुल, बुलुहुं धाल– "छिगु रिपोर्टय् ला एच.आइ.भी. पोजिटिभ खनेदु । नापं ब्वनायंकाम्ह अबुया न्ह्यःने जितः एच.आइ.भी. जूगु न्यनाबलय् जितः सिना थें जुल । जि पत्याः हे मजू । विना अपराध जि अपराधी जुल । बौ व डाक्टरया न्ह्यःने तसकं ख्वयेवल । बौया छ्यं क्वछूगु क्वछुलं । ..... जि ताउत ख्वयाच्वनागुलिं

जितः डाक्टरं ह्ययेके थें धयाच्वन- 'दिपाः मकासे कथंहंक वासः यानावन धाःसा ल्वय् क्वलाना मवंसां थातय् जकसां तया तयेफइ । च्वत्यंक हे लनीगु ल्वय् मखुसां वासः यानांतुं च्वन धाःसा साधारण मनूत थें इहिपाः यानाः जिन्दगी हने मफइगु नं मखु । ल्वय्या लागाय् च्वने फयेकेमाः । ...... जितः म्वायेगु तिबः ब्युब्युं डाक्टरं म्हछम्हं जाँच यानाच्वंबलय् जिगु लप्पाय् लाः च्वयातयागु खन । लाः च्वयागु घाः नं बांलाक मलंनिगु खन । 'थ्व लाः गन च्वकागु, गुलि दत ? छिनाप सुनां सुनां च्वकल'- डाक्टरं पुलिसं थें यक्व न्ह्यसः तल । छुं खँ सुमचुकुसे जिं फुक्क खँ कना । डाक्टरं जितः ध्वाथुइके थें कनायंकल- 'एच.आइ.भी. संक्रमित मिजं-मिसा दथुया यौन सम्पर्क जक थ्व ल्वय् पुनीगु मखु । उमिसं छ्यःगु मुलु मेपिन्त छ्यल धाःसा नं थ्व ल्वय् संक्रमित जुइयः । लाः च्वइम्ह मनुखं एच.आइ.भी. ल्वय् दुम्ह मनूयात छ्यःगु मुलुं हे छिकपिन्त नं लाः च्वल जुइमाः । उकिं छिके नं एच.आइ.भी. खनेदत । शायद छिगु गामय् लाः च्वकूपिं मनूतय्त नं थथे जुल जुइ ।' ...... अस्पतालं लिहां वयाः जिगु हियूगु नुगः भतिचासां सिचुइ ला धकाः जिं थःम्हेसिनं फोन यानाः खँ फुक्क कना । वं छुं भतिचा हे बिचाः मयासे सवाः कायेगाःगु चुइँगगमयात म्हुतुं थू याये थें याउँक हे लिसः बिल- 'लाः च्वयां एच.आइ.भी. ल्वय् जुइ ला ? प्यम्ह मनुखं पत्याः याइ ला ? जिं नं स्यू, छु जुलकि थ्व ल्वय् संक्रमित जुइगु धकाः । जिं छन्त थःत स्वयाः अप्वः विश्वास याना । छं ला जितः विश्वासघात यात । एच.आइ.भी. संक्रमित जूम्ह छनाप जि सती वये फइ मखु ।' धाधां तमं वं फोन दिकाबिल । नालु-खिपः थें क्वातुगु जिमिगु मतिना कचिका थें चब्बुत । जितः म्वाये मास्ति मवयाः आत्महत्या यायेगु बिचाः वल । तर विवश जिं आत्महत्या नं याये मफुत । जिगु आत्मां नुगलय् कुतिं न्यात- 'जिमि मांबौया जि याकः-सन्तान, जि उमिगु लिधंसा ।' ...... 'दिपाः मकासे वासः यात धाःसा इहिपाःया जिन्दगी नं हनेफइ' डाक्टरया नँग्वारा थें धिसिलाःगु हःपालं जितः म्वाकातल । उकिं सुचित्रा छं जितः पासा जक नालेगु खः कि जिन्दगीया पासा– जिगु लिधंसा जुयाबीगु खः, छंगु ल्हातय् लःल्हाना च्वना । नितां जिं लसकुस याये ।"

सुभाषया बुलुमिं पुनाच्वंगु दुघाः खनाः सुचित्रा बल्सीइ लाःम्ह न्या थें फाताफाता पुलाः वया नुगः स्वःतिपाँय् जुल । 'आः जिं सुनाप सहलह यायेगु ? पासापिंनाप सहलह याःसा अःखः जितः ह्वाँय्च्वाँय् जकं याइगु खः ला ? मस्यूगु खँ सीकेबी थें जक जुइ ला ? मांबौ, थःथितिनाप खँल्हाबल्हा याःसा उमिगु नुगलय् कःति वाये थें जकं जुइ ला ? मांबौया लय्ताया मुखूचात स्वां मह्वयेकं इवाः जुइगु जुल । न्हापांम्ह मिसां थें जिं नं वयात गः कीगु लिसः बिल धाःसा थ्व पालय् आत्महत्या यायेगु कुतः याइ ला ? ग्वःफसं पुइका यनी ला वयात, उखे लाः थुखे लाः मदयेक फसं कुतुंवःगु सिमाया क्वहः थें । द्वपं ला मिसातय्गु छ्यनय् हे लाःवइगु जुइ । सुभाष थें सोझा-सीधापिं मिजंतय्त छमा सिमा भ्वाभः जुइवं गुँ हे भ्वाभ्वः ताइगु जुल । छगः सिँ ध्वग्गीगु खनेवं सिमाय् जायेक सःगु फुक्क सि ध्वग्गीगु थें तायेकीगु जुल । इहिपाः याये धाःसा जिन्दगीभर नँया बजि न्ह्ययाच्वने मालीगु जुल । इहिपाः मयाये धाःसा निम्हं छम्ह, छगू आत्मा जुइधुंकल । ला व लुसियात फाये थें जुल । सिपूयात निफलाः यानाः वांछ्वये थें अःपु मजू नुगः फायेगु । उफ् ! आः छु याःसा जी ?– सुचित्राया ताःहाकः झसुकाः वल ।

लँ तंपिं लँजुवाःत थें निम्हं ताउतक वाताहां च्वनाच्वन । जिन्दगीया खुसिचा न्ह्याइ कि मन्ह्याइ धया थें ज्याःगु न्ह्यसः उमिगु नुगलय् ल्यहें ल्यहें पुयाच्वन । समुद्रया लःद्वम्बः थहां कुहां जुयाच्वनी थें उमिगु आशा-निराशां थाःगाः काये मफयाच्वन । सुचित्रां सुभाषया ख्वालय् मिखा ब्वल । नुगः ख्वयाः नं ख्वबि हायेके मफुगु सुभाषया मिखां सुचित्रायाके म्वानासू फ्वनाच्वं थें ताल । सुचित्राया लिसः न्यने आयुबुया च्वं थें ताल । सर्गः नं खिउँसे च्वनावल । लिहां वनेगु ई नं जुयावल । ताउतक सुम्क च्वने मफयाः सुचित्रां ख्वाउँक झसुकाः ततं नाइक सः पिज्वयेकल– "दिपाः मकासे वासः यानावन धाःसा, ल्वय्नाप पाखा लिना वनेफत धाःसा इहिपाःया जिन्दगी हने । ह्वने मफइगु मखु' ।'– डाक्टरया खँग्वः थें सुचित्राया लिसः न्यने दयाः 'थ्व म्हगस खः कि धात्थें खः' धकाः सुभाषं थःत थम्हं कुतिं न्यानाः स्वल ।

*

नेःसं ११३९ तछलागाः १२

निपु तुतां

लोकतन्त्रात्मक गणतन्त्र दिवसया लसताय् लोकतान्त्रिक व्यवस्था स्वनेत जनआन्दोलनय् ह्वब्वाःपिं आन्दोलनकारीतय्गु लुमन्ति गोष्ठी ज्याझ्वलय् क्याम्पसय् विद्यार्थीपिन्त ब्वति कायेत सुचं तिकल । जनआन्दोलनय् न्ह्यज्याःपिं महान् व्यक्तिपिं, शहीद जूपिं, अपाङ्ग जूपिं व्यक्तिपिनिगु जीवनी न्यनेकने व ब्वनेज्या याइगु जुल । पासापिं फुक्कस्यां थःथःपिंसं म्हस्यूपिं सांसद्, मन्त्री, नगरप्रमुख व ततःधंगु पदय् आसीन जुयाच्वंपिनिगु नां न्ह्यथना हल । जनआन्दोलनबलय् जि मचा हे तिनिगु जूगुलिं सुं छम्ह नं नां जाःपिं महान् व्यक्ति म्हमस्यू ।

सुनाप सहलह याये ? सुयाके स्यल्लाःगु बिचाः कायेफइ ? नुगलय् गुता बीबः थें खँ वात्तुवाल । क्याम्पसं छेँय् थ्यंगु हे वाः मचाल । छेँय् थ्यनेव जितः अगःचा मालां देगःचा लू थें, खुत्यांम्हेसित तुतां लुइ थें दाइयात ध्वदुक नापलात । लोड सेडिङ्गया ई मफुवं प्वालाक्क मत च्याका हः थे जिगु दिमागय् नं आकाझाकां लुमन्तिया मत च्यानाः लुमना वल । "जनआन्दोलन जुयाच्वंबलय् दाइ नं छम्ह क्याम्पसया विद्यार्थी खः । प्याहां वनेत्यंम्ह दाइयात जिं लँ पनाः थःगु नुगःखँ कना ।

जिगु खँ न्यनाः दाइनं जितः छत्वाःचा खँ न्ह्यथन– "देशया फुक्क जनतात हा थें छधी जुयाः, इमूचात थें लश्कर जुयाः जनआन्दोलन यानाः तिनि थ्व लोकतान्त्रिक व्यवस्था प्राप्त जूगु खः । व व्यक्तिं यानाः, थ्व व्यक्तिं यानाः देशय् लोकतान्त्रिक व्यवस्था न्ह्यज्याये खंगु खः धकाः सुनानं धाये फइ मखु । द्वलंद्वः आन्दोलनकारीतमध्ये छम्ह

सक्रिय आन्दोलनकारी म्हसीके माःसा कन्हय् छन्त जिमि पासा छम्ह म्हसीकेत यंके न्हैं !"

जिं न्ह्यसः तयेलात– "दाइ ! व सु मनू ले ? वयागु नां छु ? थौंकन्हय् व छु पदय् ..... ?"

तिछुँ माः थें लश्कर न्ह्यसः तयागुलिं दाइनं न्हातिका खिउँकाः लिसः बिल– "झीगु देशय् समाजय् ब्वलनाच्वंगु ल्वय् थ्व हे खः । खुसि छीधुनेवं तुतां ल्वःमनीगु, ल्वय् लनकि वासःया नां ल्वःमनीगु । व जिमि पासा छुं तःधंगु पदय् च्वंम्ह मखु, तःमिम्ह मनू नं मखु, नां जाःम्ह मनू नं मखु । फुक्कस्यां ल्वःमंके धुंकूम्ह मनू खः । विद्यार्थीबलय्, जनआन्दोलन जुयाच्वंगु इलय् सक्रिय जुयाः थःगु जिउज्यानयात वास्ता मयासें न्ह्यज्याःपिं आन्दोलनकारीतमध्ये छम्ह सक्रिय आन्दोलनकारी खः व ।"

दाइया पासा नाप लायेत दाजु-केहैं निम्हं थानकोट वनेगु बसय् च्वना । थानकोट थ्यनेवं बसं क्वहां वयाः बाघौति न्यासि वनाः पासाया छेँय् थ्यन । छकूचा बुँ-दथुइ जस्तां त्वपुयातःगु कचिअप्पाया छेँ नं धायेमछिं बल्चा नं धायेमछिंगु छकू बास दयेकातःगु दु । दाइ व जि समरमानयात सःतुसःतुं द्वाहां वना । समरमान खाताय् ग्वारा तुलाच्वन । जिपिं खनेवं ल्हातं चुयाः दनेत स्वल, दने मफु । छपु तुतां न्ह्यःने दु, मेगु तुतां खाता-क्वय् लात, वं न्ह्याये मदु । दाइनं काचाक्क व तुतां न्ह्याये दयेकाबिल । तुतांया लिधंसाय् समरमान खाता-क्वय् दनेफत । सुनानं थान्हा न्हुइक तय्ज्जू याये थें थान्हा न्हुयाः जि झसंक वन । समरमान ला अपाङ्ग खनिं । निपां तुतिया पुलिंक्वय् थुत्था हे । पाइँटया निगः मोहता हुस्लुं पुयाच्वन ।

निम्ह पासापिं थःथवय् घय्घय् पुल, लय्ताः-ख्वालं । स्वयेबलय् यक्व हे दत थें च्वं इपिं नाप मलाःगु । दाइनं जितः 'केहैंचा' धकाः म्हसीका बिल । जिपिं वनागु हुनि नं कन । इपिं निम्ह खाताय् फ्यतुल । जि न्ह्यःने च्वंगु भ्वाथःगु मेच सालाः फ्यतुना । दाइ व समरमान खँल्हाबल्हा यानाच्वन । व इलय् जिगु मिखा चाःचाः हुल । क्वथाया छकू कुनय् भ्वाथःगु टेबुलया द्यःने दम बीमाःगु छगः स्टोभ,

सिलेवरया जासि-कँसि, करूवा, भु, रिकापि, ग्लास भ्वपुइकातःगु दु । व थलबलं जितः कनाच्वन– 'समरमानं थःम्हं हे थुयाः नयाच्वन' धकाः ।

छुं ईतक क्वथाय् मौनता न्यनाच्वन । जिं मौनतायात चिरिफाना– "समर दाइ ! छि याकःचा ला ? मेपिं सुं मदु ला ?"

समर दाइनं 'मदु' धया थें छ्यं हीकल । ख्वालय् सुपाँय् न्ह्याः थें च्वन । जितः भचा मछिना वल । काचाक्क जिं खँ हीकाः धया– "समर दाइ ! झीगु देशय् लोकतान्त्रिक व्यवस्था हयेत न्ह्यज्याःगु जनआन्दोलनय् छि विद्यार्थीया नायःया भाला क्वबियाः, सक्रिय आन्दोलकारी जुयाः न्ह्यज्याःम्ह धकाः दाइनं जितः कनादिल । व जनआन्दोलनय् छिगु अनुभव कनादीसा जिमित म्वानाच्वंगु इतिहास ब्वनाच्वने थें जुइ ।"

जिगु खँ न्यनाः समर दाइनं व्यङ्ग्यात्मक लिसः बिल– "विद्यार्थीतय् नायः जुयाः निरन्तर न्ह्यज्यानागुलिं जनआन्दोलनय् लूगु थ्व सिरपाः खुत्यांताया निपु तुतां, वैसाखी छिकपिंसं खना हे च्वंगु दु । वनेधुंकूगु हाथ्या लुमंके थें जक जुइ । अथेसां छि नं छम्ह विद्यार्थी जूगुलिं गुगुं नं इलय् जिगु अनुभव ज्या ख्वले दयेफु ।"

समर दाइनं थःगु अनुभवयात न्ह्यब्वल– "जिमिगु छेँ तराईया कलैया गामय् खः । मचाबलय्निसें मांया मतिनाया सवाः मथू । बौनं बुँज्या यायां जितः ब्वलंकल, ब्वंकातल । एस. एल. सी. पास जूगुलिं जितः बौनं क्याम्पसय् ब्वंकेत काठमाडौंलय् छ्वयाहल । व ई राजतन्त्रयात क्वःथलाः लोकतान्त्रिक व्यवस्था हयेत आन्दोलन न्ह्यज्यानाच्वंगु ई जुयाच्वन । थी थी पार्टीतय् नेतात दक्व धया थें क्याम्पसय् वनाः न्वचू बियाच्वनी– 'हलिमय् विकशित देशय् थें झीगु देशय् नं विकास व समृद्धिया लोकतान्त्रिक व्यवस्था महसें मज्यू । लोकतान्त्रिक व्यवस्था हयेत थ्व राजतन्त्रयात हाकुतिने फयेके माः झीसं । जनआन्दोलन मजुइकं राजतन्त्रयात क्वःथले फइ मखु । इमिगु खँ न्यँन्यं विद्यार्थीतय्गु न्हकुसँ हे तिं तिं स्वानावइगु । इमिसं जनआन्दोलनय् ब्वति काःवंपिं विद्यार्थीतय्त कारवाही याये दइ मखु धकाः क्याम्पस प्रमुखतय्त नं पतिं धस्वाका वनी । नेतातय्गु भाषण न्यनाः विद्यार्थी फुक्क जुरू जुरूं दनी । फुक्क विद्यार्थी जनआन्दोलनय् ब्वति कायेत न्ह्यज्यात ।

विद्यार्थीपाखें नायः जुयाः जि आन्दोलनय् न्ह्यज्याना । थाय् थासय् न्हियान्हिथं आन्दोलन तच्वः जुजुं वन । ..... आन्दोलनया इवलय् जुलुस वःपिं न्हियान्हिथं दुगंछि जक मखु स्वदुगं प्यदुगं जुयाः पुलिसतय्सं कःघाये मफत । सशस्त्र पुलिसतय्सं आन्दोलनकारीतय्त लःया फोहरा, अश्रुग्यास, रबरया गोलीं कयेकाच्वन । निःशस्त्र आन्दोलनकारीतय्सं अप्पा, ल्वहं, सिसि न्ह्यःने छु दु उकें कयेकाछ्वल । यक्व आन्दोलनकारीतय्त ज्वनायंकल । उबलय् जितः नं ज्वनायंकाः महेन्द्र पुलिस क्लबय् कुनातल । तःन्हुतक त्वःता महः । अन मेमेगु थासं ज्वनाहयाः कुनातःपिं यक्व हे मनूत छकू क्वथाय् हे पीम्ह न्ययम्ह धया थें आन्दोलनकारीतय्त खाचातय्त थें क्वचिना तल । लः तक नं त्वने खनीगु मखु । मनूत नये पित्यानाः वां वां खानाच्वन । नये-त्वने मदयाः गुलि मनूत मूर्च्छा तक नं जुयाच्वन । महेन्द्र पुलिस क्लबय् कुनातःबलय् जिमि बौ मन्त खनिं । जितः खबर तक नं मब्यू । तःन्हु लिपा त्वःताहःबलय् तिनि जिं सिल । सीम्ह बौयात ततां हे माःगु हनेचने यात खनिं । जि हाःनाः मदुम्ह अनाथ जुयाः निरास जुल । अले ला जि सी धकाः ग्या हे मग्यात । देशया लागि न्ह्यागु नं याये धकाः जिं संकल्प याना ।"

"व इलय् जनआन्दोलन 'राष्ट्रिय आन्दोलन' जुइधुंकूगुलिं छन्हु सिंहदरबारय् द्वाहां वनेगु ग्वसाः ग्वयाः आन्दोलनकारीत सिंहदरबारपाखे न्ह्यात । द्वलंद्वः पुलिसतय्सं 'न्ह्याः वये मते' धकाः पनाच्वन । आन्दोलनकारीत छति हे मग्यासे सिंहदरबारय् द्वाहां वनेत न्ह्याःवनाच्वन । इपांथिपां हे मदयेक गोलीं कयेकाहल । उबलय् जितः नं गोलीं लानाः बेहोस जुल । उबलय् यक्व मनूत सित । तःन्हु लिपा जिं थःत अस्पतालया बेडय् लुइका । गोली लानाः निपा तुति नं नचुसे च्वंगुलिं निपां तुति चायेमाल । उबलय् सुनां सुयात जक वासः यायेफइ ? ततां गामय् च्वंगु छैं-बुँ मियाः वासः यात । थौंतक आजीवन हे ततां लहीकाः च्वनेमाल ।" समर दाइनं मेगु खँ कने मफत, चार्ज फूगु मोबाइलं खँल्हाबल्हा त्वाःदः थें जुल ।

छुं ई दिपाः कयाः समर दाइनं हानं छत्वाःचा न्ववात– "दक्व जनतातय्गु त्याग, तपस्या, ग्वहालि व जनआन्दोलनकारीतय्गु बलिदानं

यानाः थौं झीगु देशय् लोकतन्त्रात्मक गणतन्त्र नीस्वंगु स्वयेदत । खासापलाखं जूसां देशय् विकास वयाच्वन । जि अपाङ्ग जूसां देश अपाङ्ग मजुइमा ! थुकी हे जितः सन्तोष दु ।"

समर दाइनं न्ह्यथंगु विद्यार्थी-जीवनया बाखं न्यनाः जनआन्दोलनया संकिपा हे स्वया थें जुल । समर दाइयागु महान् बिचाः व उगु इलय् जनआन्दोलनय् न्ह्यज्याःपिं महान् व्यक्तिपिन्त दुनुगलंनिसें ज्वज्वलपा यानाः कृतज्ञता देछाया । समर दाइयात सुभाय् बियाः दाइ व जि ल्याहां वयेत्यनाबलय् हानं समर दाइया सः तायेदत– "केहेँचा ! छिं जनआन्दोलनया बारे बाखं, च्वखँ, चिनाखँ वा गोष्ठीइ न्ह्यागु खँ न्ह्यथंसां जिगु नां छता न्ह्यब्वये मते न्हैं ! जि देशया लागि आन्दोलनकारी जुयागु धकाः जितः लबः काये मयः ।"

गणतन्त्र दिवसया लसताय् जनआन्दोलनकारीतय्गु लुमन्ति गोष्ठीइ जिं नां न्ह्यमथँसे समर दाइयागु आन्दोलनं जाःगु जीवनी न्ह्यथना । आपाः हे मनूतय्गु मिखा प्याःगु जिं वाः चाः । गोष्ठीइ मुनाच्वंपिं मनूतय्गु नुगलय् उत्सुकता भय्बियाः न्यन– "व महान् व्यक्ति सु खः ले ?"

जिं थुलि हे जक लिसः बिया– "छम्ह महान् व्यक्ति जुयाः नं साधारण व्यक्तिया म्वानासू हनाच्वंम्ह, सुनानं म्हसीकेगु कुतः मयाःम्ह, नां दयाः नं नां मदुम्ह आन्दोलनकारी खः । थौंकन्हय् व ला मात्र निपु तुतांम्ह, देशप्रति श्रद्धावान् व्यक्तित्व जुयाच्वंगु दु ।"

*

नेसं. ११३९ बछलागाः १०

(गणतन्त्र दिवस)

लिसः मवल

शून्यगु क्वथाय् मोबाइलया सः थ्वल । कतारं वःगु फोनया ल्याः खनेवं कृष्णां जितबहादुरयागु फोन वःगु सीकल ।

"हेलो, जित दाइ ! जि कृष्णा नवानागु । आकन दाइपिं सकसितं म्हं फु ला ? थन फुक्कं म्हं फु । आसे न्हैं ! जिं मांयात मोबाइल बीत्यना । मां ! जित दाइयागु फोन वयाच्वन ।"

म्ह्याय् कृष्णां मां गन च्वनाच्वन अन हे वनाः मोबाइल बीयंकल ।

माहिलाम्ह काय् जितबहादुरयागु फोन वःगु न्यनेवं च्वनाच्वंग च्या हे ह्वस्त्यंक छ्वयाः काय्या सः न्यने हथाय्म्ह मां सीतां छगू सासलं सः पिज्वयेकल– "हेलो, बाबु जित ! तःन्हु हे दत छिमिगु फोन मवःगु । नुगः खुल्ल मिनाच्वन । छिपिं नेपाः वल धकाः म्हगसय् नं म्हनाच्वन । छिपिं निम्हं दाजुकिजापिन्त म्हं फु मखा ?! थुगसिया मोहनि-नखःबलय् छिपिं नेपाः वयेगु मखु ला ? छिपिं मदयेक ग्वःकःमछि मोहनि-नखः हनेधुन । जिमित मोहनि मखु, बहनि थें च्वं । छिमि मां छम्ह दत्तले 'बिदा मदुनि, लिमलाःनि, दां मुंके हे मफुनि' धकाः मवयेगु खँ ल्हाये मते । छिमि दाइ धनबहादुरयात लुमंकिसा ..... ।"

काय्नाप खँ ल्हाल्हां सीताया मिखा लःलः धायावल । हिक्क हिक्क मिंगु सः कथुं पने मफुत ।

झिदँ न्ह्यः सीताया तःधीम्ह काय् धनबहादुर, निम्ह मचातय् बौ– जागीरं जक नके, त्वंके, ब्वंकेत दां मगाः धकाः जागीर त्वःताः मलेसिया वन । दां मुंके मफुनि धकाः आइक्वं वये, इवं वये धाधां प्यदँ न्यादँतक नं नेपाः मवः । मलेसियाय् ड्राइभर लजगाः यानाच्वंम्ह

धनबहादुर आकाझाकां आय्क्सिडेन्टय् लानाः दिवंगत जुल । बट्टाय् स्वथना हःगु लाश स्वयाकथं थः बनावंगु लुमनीबलय् सीतायात नकतिनि हे जक पामलखं कःगु थें च्वनीगु । चुरा, प्वत्या, सिन्हः मदुगु भौमचायागु भ्वइसे च्वंगु ख्वाः स्वया च्वनेमाल । मचात बःचाधिकः जुयावःलिसे "बाः छाय् तापाक्क वंगु ? बाःयात छु जूगु ?" धकाः न्ह्यसः तइबलय् मचातय् मां कपाः दायाः ख्वइ, ह्ययेकां ह्ययेके मफयेक । ई न्ह्यानावंलिसे सीताया नुगःघाः बुलुहुं पुइँ चिनावंसां इलय्-ब्यलय् तःधीम्ह काय्यागु किपा खनकि न्हि दाःगु घाः थें सह याये थाकुक दुनुगलंनिसे कँ हालीगु स्याःचाः लंगु मखुनि । मिखां पाखा हाइगु मद्यूनिबलय् सीताया निम्ह काय्पिं जितबहादुर व मिनबहादुरपिंसं कतार देशय् वनाः लजगाः माःवनेगु खँ न्ह्यथन । सीताया नुगलय् त्वाकलय् चुपि भ्वाक्क दिकू थें जुल । काय्पिन्त पिने देशय् वने मते धकाः गुलि ह्ययेकल ।

"जिपिं तःदँ च्वने मखु, याकनं ल्याहां वये मां" धकाः मांयात ह्ययेकाः निम्ह काय्पिं नं छँ त्वःताः कतार देशय् वन । उकें तःन्हुतक काय्पिनिगु सः न्यने मखनकि स्यत्थाक्क मिं पुइधुंकूम्हं मिलापू जक खंसां थान्हा न्हुइ थें सीता सातुपातु वनी ।

मांया ख्वःसः तायेदयाः काय् जितबहादुरया सः फोनय् थ्वल– "मां ! छाय् नुगः मछिंका च्वनागु ? थुगसी मोहनिबलय् जिपिं नेपाः वयेगु जुल । जि व मिनबहादुर निम्हेसितं बिदा दइगु जुल । आपाः मखु लच्छि जक । लय्ताःखँ न्यंकेत थौं बिदा कयाः मांयात फोन यानाच्वना । ज्याय् वनकि फोन यायेगु ह्वःताः हे मदु । मिनबहादुरया कन्हय् बिदा दु । थ्व हे इलय् वं मांयात फोन याइतिनि ।"

काय्पिं निम्हं मोहनिबलय् थ्यनीगु खँ न्यनाः सीताया मिखां लय्ता-ख्वबि बाःवल । ख्वबि हुहुं सीतां थःगु नुगःखँ न्ह्यथना च्वन– "जिल का बाबु । थौं सुथंनिसें क्वः हाः वयाच्वंगु, बांलाःगु खँ न्यनेदत । मोहनि गबलय् वइ थें जुल बाबु ! अय्सा थुगसी छिपिं निम्हेसिगुं इहिपाः-ज्या नं क्वचायेकेगु का, मज्यू ला ? इहिपाः याइपिं मिसातय्त गुलि जक आसे आसे धकाः पीकातयेगु !"

मां व दाजुया ताःहाकः जुइक खँल्हाबल्हा यानाच्वंगुलिं कृष्णा नं दाजुनाप खँ ल्हाये हथाय् चाल । स्वम्ह दाजुया याकःकेहैं कृष्णां मांया ल्हातिं मोबाइल स्वब्याकाः न्यासिचाःगु सः पिज्वयेकल– "जित दाइ ! ..... जिमित छु छु हयाबीगु ले ? जितः ला मोबाइल छगः माःगु दु ।"

केहैंयात जित दाइया लिसः वल– "तताःजुयात, मांयात व छन्त घडी छगः व तपचा छज्वः छज्वः न्यानातयागु दु । अँ, मांयात लुँचुरि निपा नं न्यानातयागु दु । छिमि मिनबहादुर दाइनं छु छु ज्वना वयेत्यन, जिं मस्यूनि ।"

दाजु व केहैंया न्हिलाः न्हिलाः मोबाइलय् खँ ल्हानाच्वंबलय् भाःत मदुम्ह तताःजुम्ह नं अन हे वल । भाःत मदुसैंलिं विदेशं वइगु फोनया सः तालकि तताःजुया नुगलय् मिमलः जू वः थें ताइगु । तताःजुम्ह फरक्क फहिलाः थःगु क्वथाय् द्वाहां वन । कृष्णां ताउत खँ ल्हानाच्वने मफत । फोन दिकाबिल ।

थौं चीधिकःम्ह काय् मिनबहादुरया फोन वइतिनि धाःगुलिं सीतां मोबाइल पलख हे बँय् मतसे जँय् स्वचाका तल, मोबाइलया सः मताइ धकाः । छुं हे ज्या मयासे सीता थःगु क्वथाय् इरूथिरू जुयाच्वन ।

मोबाइलय् सः थ्वल । हथासं फोन ल्ह्वन । म्हिगः थें तःधीम्ह भौनं मोबाइलया सः तायेकाः नुगः हिइकी धकाः क्वथाया खापा तिनाः सीतां मोबाइलय् सः थ्वकल– "हेलो, बाबु ! मिनबहादुर खः ला ? छन्त म्हं फु ला ?"

मोबाइलं सः पिज्वया च्वन– "मां ! जि मिनबहादुर न्ववानागु । मां जिपिं मोहनिबलय् वयेगु जुल । नेपाः वयेत ताःहाकः बिदा कायेमाःगुलिं शनिवार, आइतवार नं जिपिं ज्याय् वनाच्वना । न्हिच्छिया झिंप्यघौ धया थें ज्याय् सनेमाः । उकें मांयात फोन यायेगु भचा तापात । म्हिगः मांनं जित दाइयात धाः थें बिदाय् वयेबलय् इहिपाः–ज्या नं सिधयेकेगु जिमिसं क्वःछिना । माःगु तिसावसः–ज्वलं जिमिसं हयेत्यनागु दु । मांनं छुं च्यूताः काये मते न्हैं !" काय्म्हं फोन दिकल ।

थुगुसी कतारं निम्हं काय्पिं मोहनिबलय् थ्यनीगुलिं नखः न्ह्याइपुक्क हनेदइगु नापं काय्पिनिगु इहिपाः–ज्या नं पूवनीगु जुल धयागु लय्ताः–

खं यानाः सीताया चान्हय् न्ह्यः हे मवः । काय्पिं थ्यनीगु थनिं ग्वःन्हु मानि थें धकाः यखानातःगु न्हिल्याः-पतिइ सीताया मिखा ब्वांवना च्वन ।

सीतायात मोहनि वयेकेत आय्बूगु उलिथुलि हे मदु । छँ सुचुकुचुनिसें कयाः अंगः ईकेगु ज्या नं क्वचायेकल । इहिपाः-ज्यायात माःगु हलंज्वलं नं मोहनिन्ह्यः हे ताःलाके धुंकल । ग्वहालि याइपिं थःथिति मनूत सःताः इहिपाःया सहलह नं यानाच्वन । जुइमानिपिं सम्धी-सम्धिनीपिं नापलानाः यायेमाःगु रीतिथितिया खँ ल्हाये नं क्वचायेकल । थः आखः मसःगुलिं ब्वनापौया ज्या छता जक बाकी दनि । आः धाःसा नःला स्वनेगु दिं नं प्यन्हु हे जक मानि । काय्पिं थ्यनीगु दिं नं त्यल । फोन यानाच्वनी मखुत धकाः सीता धुक्कं च्वनाच्वंम्ह अजुगति चायेक मोबाइलया सः थ्वल । 'सुयागु फोन जुइ थ्व ? काय्पिनिगु फोन अवश्य नं खइ मखु' धयागु नुगलय् खँ वायेकाः सीतां मोबाइलय् तीजक सः पिज्वयेकल– "हेलो ! सु न्ववानादियागु थें ?!"

मोबाइलय् म्हमस्यूगु सः थ्वल– "जिं कतारं फोन यानागु । जितबहादुर व मिनबहादुरया पासा शंकरप्रसाद न्ववानाच्वनागु । जितः इमि मांनाप खँ ल्हायेमाःगु दु ।"

"धयादिसँ ! जितबहादुर व मिनबहादुरया मां हे खः जि । इपिं आःकन देशं प्लेनय् ब्वयेधुंकल ला ? गुलि बजे थ्यनीगु जुल ? जिपिं नं एयरपोर्टय् वनाच्वने । छु धायेत छितः फोन याकूगु थें ?"

मांया लय्ताः-सः न्यंलिसे पासा शंकरप्रसादया सलय् ख्वःसः पिज्वल । खाखःतय्सं खँ ल्हाये थें खँग्वः त्यामजिक सः पिज्वल– "काकी ! थन म म खु थे जुल । जिं ग..थे क...ने छितः ?!" शंकरं बांलाक खँ कने हे मफुत, ह्वाँय् ह्वाँय् ख्वःगु सः तायेदत ।

शंकरप्रसादं खँ कने मफुगुलिं मेम्ह पासां न्ववाना हल– "काकी ! धैर्य तयादिसँ ! आकन मेपिं सुं मदु ला ? सुं मदुसा मेपिं नं सःतादिसँ । म्हिगः बहनिइ जिपिं प्यम्ह पासापिं नापं जा नयाः थःथःगु क्वथाय् द्यंवना । थौं सुथय् ज्याय् वनेगु ई, न्ह्यताः ई जुलं नं इपिं दना मवः । ज्याय् वनेत जिमिसं थंवना । खापा मचायेकू । गबाय्त

खापा ध्या ध्या यानां नं खापा मचायेकू । मेपिं पासापिं नं सःताहया । कम्पनीया साहुयात नं सूचं बिया । खापा तछ्यानाः फुक्कं द्वाहां वना । निम्हं क्वप्सां पुयाः द्यनाच्वन । थनेत म्ह गिलिगिलि यानाः म्ह पुइका स्वया । निम्हेसियां मिखा त्वलहं थकना च्वन । हथासं अस्पतालय् ब्वाका । डाक्टरं स्वयेसाथं छ्यं हीकाः मदये धुंकल धकाः लिसः बिल । आः छु यायेगु ? सुनां छैँय् सूचं बीगु ? सुयात सःतेगु ? पासापिं सुनानं नवायेगु आँट मयाः । 'नये-त्वनेया ई हे मदयेक जिवंजीउ हे मजुइक ज्या यायेमाःगुलिं बहनिइ ब्लड प्रेसर यक्क्व थाहां वनाः मदुगु खः' धकाः अस्पतालया डाक्टरतय्सं लिच्वः बिल । कम्पनीया मालिक, पुलिस व मेमेपिं मनूतय्गु सल्हाकथं जितबहादुर व मिनबहादुरया मिलय् जूपिं पासापिं जिपिं जूगुलिं 'भवितव्यं मदुगु खः' धकाः जिमित सही याकल । लाश दुगु बट्टा नेपाः यंकेत नं जिमित हे भाला बिल । मखुसा थन बेवारिस लाश धकाः थनया नियमकथं ज्या सनीगु जुल । उकें कंस लाशया निगः बट्टा ज्वनाः नेपाः वयेगु जुल । छिकपिं एयरपोर्टय् झासँ ।"

नेपालया फोनं छुं कुतुंवं थे, छुं ग्वारा तू थें छसः तस्सःगु सः थ्वल "धाराङ्ग ।"

मोबाइलया सः शून्य जुल । कतारया मोबाइलं सः थ्वल– "हेलो ! काकी ! आकन छु जुल ? छु सः वःगु ? हेलो काकी ! हेलो !"

छुं लिसः मवल ।

*

ने.सं. ११३९ चौलाथ्वः २

च्याःगु दिप : ख्वाउँगु खसु

क्वंने त्वाःया नां जाःगु पीठ पचलि भैराःद्यः । मनूतय्‌गु थःथःगु भावभक्ति अनुसार मोहनिबलय् थी थी पीठय् वनी । जि मचांनिसें न्ह्याबलें मोहनिज्वःछि पचलि भैराःद्यःयाथाय् हे वनेगु । थ्व जिगु आस्था धाये ला वा मचाबलय् मांनं ल्यूल्यू तयाः गुन्हुयंक नौरथया पूजा यंकातःगु संस्कार धाये ! मोहनिया नःलिस्वां स्वँसांनिसे चालंतक पचलि भैराःद्यः दर्शन याःवनेगु जिगु बानी ।

थौं ला पचिमन्हः । पचलि भैराःद्यःया विशेष कथं जात्रा यानाहइगु दिं । भैराःद्यः कियातःगु लुँया त्यप गमय् स्वनीगु दिं । छुं नं भिंगु ज्या यायेत साइत स्वयेम्वाःगु दिं । थुकिया ज्वःलाःगु जात्रा मेगु गनं पीठय् मदु थें च्वं । लुँया त्यप भैराःद्यः दर्शन यायेमाःगुलिं थौं भचा लिबाक्क हे पचलि पीठय् वना । सुथसिया न्हय्ताः ई जुइधुंकल, अय्‌नं भैराःद्यः गमय् मथ्यंनि । जितः छु याये छु याये जुल । दनाच्वनां नं गबाय्‌त च्वनेगु ? द्यः दर्शन मयासें नं गथे ल्याहां वनेगु ? न्हापा थें थौंया दिनय् ज्यापु-समुदायया वःलाः तयेहइपिं मस्तय् नं चहःपहः मदु । न्हापा जूसा वःलाः तयेहइपिं मस्त लय्‌लय् तायाः तिंतिं न्हुयाः ख्वःसिंया ह्वाग्रा म्हिताच्वनी । अज बाकूया पाँय् म्हिताच्वनी । कथिया पानदस म्हिताच्वनी । गुच्चां गौचा दायाः म्हिताच्वनी । तःधीपिं मनूत मस्तय्‌गु कासाय् दुबिनाच्वनी । अन्याःथाय् दनाः स्वया जक च्वंसां छघौ निघौ ई मचायेकं हे वनाच्वनी । थौंकन्हय्‌या मस्त अन्याःगु पुलांगु कासा म्हितेगु ला छु नां तक नं इमिसं मस्यू । वःलाः तयेहःपिं मस्त फुक्क

थः मांबौपिनिगु मोबाइलय् मख्ख जुयाः म्हिताच्वन । सुयातं सुं पासा माःगु मखु । थ्व ईया ह्यूपाः धाये ला वैज्ञानिक विकासया चिं धाये !

जि अन पीठय् लातां केरा स्वः थें उखेथुखे स्वयाः इवालपाःद्यः थें याकःचा दनाच्वने मास्ति मवल । पीठया दक्षिणपाखे न्ह्यानाच्वंगु वाग्मती तीर्थ वनेगु लँय् पलाः छिना । अन तीर्थय् मोहनिया गुम्ह भगवतीद्यःया नापं मेपिं फुक्क द्यःपिं पलिस्था यानातःगु दु । अन थ्व छम्ह द्यः मदु धाये म्वाः । अन वनाः द्यः दर्शन याया हे छघौ बाघौ ई ला मचायेकं हे वनीगु । वाग्मती तीर्थय् थ्यंबलय् तसकं हे अजुगति चाल । पीठय् स्वयाः नं थन यक्व हे मनूत म्वः म्वः खना । थ्वःचा थ्वःचा मनूत मुनाः नुगः थुंदीगु खँ ल्हानाच्वन । भैराःद्यः महःनिगुलिं जि नं व मनूत मुनाच्वंथाय् न्हाय्पं तिंस्वाकाः न्ह्यःने वना । जि मिजं मखसे मिसा जूगुसा थथे न्ह्यात्तले च्वनेत गनं ई दइ, व नं मोहनि-नखःबलय् !

वाग्मती खुसिया पश्चिमपाखे च्वंगु दिपपाखे फुक्कस्यां मिखा ब्वयाच्वन । न्ह्यःने वंलिसे धकिं चालावंगु दबू थें जिं फुक्कं खन । अपाय्धंगु थासय् पलाः हे तयेथाय् मदयेक मनूत मुनाच्वन । दिपया न्ह्यःने क्वतालय् छम्ह सीम्ह तयातःगु खन । जिगु नुगः वाल्लइल्ल मिनावल । जिगु म्हुतुयात कत्तिके मफुत । छम्ह ल्याय्म्हम्ह मनू न्ह्यःने खनेसाथं न्यना– "सु मनू मदुगु थें हला ?!"

"जिथाय् त्वालय् च्वंम्ह दक्वसिबय् थँजिम्ह बुरिम्ह मनू सीगु । थन धाःसा थथे ....." धाधां व ल्याय्म्हम्ह मनू पूवंक खँ हे मकँसे मनूतय्गु मेगु पुचलय् दुथ्यात । स्वःस्वःपिनिगु ख्वालय् कँहाःगु लकस ब्वलनाच्वन । जिं नं म्हस्यूम्ह मनू खः ला धया थें नुगः खुलुखुलु मिनाः जि झन झन न्ह्यःने वना ।

छथ्वः मनूतय् पुचलय् सः थ्वयाच्वन– "थःत जन्म बियाः संसार खंकूम्ह मां, नये-त्वनेया, न्ह्यःया छुं च्यूताः मतसे, खिच्व कयाः ब्वलंकूम्ह मांयात मि छप्वाः तयेत नं थपाय्सकं ल्वापु यानाच्वंगु का ! गन्याःगु ई जुयावःगु थ्व ? हरे शिव न्यने मात्रं हे ..... !"

मेगु मनूतय् पुचलय् सः थ्वयाच्वन– "मखु ! ..... स्वम्ह स्वम्ह काय्पिं दु, सीम्ह मांयात मि छप्वाः तयेत छाय् अलमल यानाच्वंगु ?!"

मेम्ह मनूया तं ल्वाकज्याःगु सः थ्वल– "स्वम्ह ला छु, झिम्ह कायपिं दःसां छु ज्या ख्यले दइ कपूत कायपिं जुलकि ! तःधीम्ह कायनं मि तयेत अबु दनि हँ । पू याये मज्यू हँ । माहिलाम्ह काय् न्हापा हे क्रिश्चियन धर्मय् द्वाहां वंगुलिं मि तयेके मज्यू हँ । क्रिश्चियन धर्मय् दुथ्याःम्ह कायात मि तयेके बिलकि फुकी बाकाय् व गुथियारत दिगुपूजा, गुथिभ्वय्, हनाच्वना फुक्कपाखें बायावनेगु हँ ।"

मेम्ह मनूया सः थ्वयाच्वन– "व दक्कय् चीधीम्ह कायनं छु स्वयाच्वंगु ले ? कान्छाम्ह काय् जुयाः मांयात मि तयेगु ला वया धर्म नं खः कर्म नं खः ।"

बाज्यःति वंम्ह मनुखं खँ द्यतँतं थम्हं न्यनागु खँ प्वंकल– "स्वयादिसँ रे, व कान्छाम्ह कायात गुलिस्यां जक ह्ययेके धुंकल– मांयात मि छप्वाः तयां छन्त छु स्यनी !" धकाः अःखः वं हे सः तस्सः यानाः तिंतिं न्हुयाः लिसः बियाच्वन– "छिकपिं थौं घौछि दनाच्वंपिंसं जिमिगु छेँया चालामाला छु स्यू ? झिंन्यादं मयाक न्ह्यवंनिसें ब्यागलं च्वनाः मां-बाःपिं बल्लाःबलय् तःधीम्ह कायात छेँज्या याकाः छयपिन्त सुसाःकुसाः याकाच्वन । दक्वफुक्क दुस्यः-सम्पत्ति काःम्ह तःधीम्ह काय् । मां-बौया अंशभाग दुकाःम्ह तःधीम्ह काय्, छेँबुँ मियाः दां प्वःच्युंम्ह तःधीम्ह काय् । तःधीम्ह कायनं न्यातका दां फुके म्वायेक प्यन्हुया ल्वचं मां मन्त धकाः कान्छाम्ह कायनं मि तयेमाः धयां जिं मि तइ ला ? मां मफु, छकः स्वःवा धकाः दाइनं जितः छकः हे मसःतू । सीम्ह मांयात मि छप्वाः तयां जक गाः ला ? दच्छियंकं हनाचना याये हे माल । गुलि अःपुक्क धाइ मनूतय्सं– मांयात मि छप्वाः तयां छु जुइ धकाः ! कन्हय् सु वयाः खँ ल्हाःवइ जिमिगु छेँय् वयाः ?"

खँ न्यँन्यं जि ला वाकु हे ब्यनावनी थें जुल हे भगवान् ! खँ कनाच्वंम्ह बुन्हा नुगः हिइकाः थःगु लँ लिनावन ।

खँ न्यँन्यं जिगु पलाः छथाय् हे तये मफत, उखेथुखे चाःचाः हुल । जि मचायेक हे सीम्ह तयातःथाय् थ्यन । अन म्ह्यायपिं खः ला, छयपिं खः ला, तताकेहेँपिं खः ला मस्यु, मिसापिनिगु ख्वःसः हे जक थ्वयाच्वन । जिगु मिखा दिपया न्ह्यःने च्वंगु फल्चाय् तक्यन । गा छपुं

भुत्तुभुनाः, मिखा तिस्सिनाः, छ्यं क्वछुनाः, मिखां ख्वबि हायेकाः अंगःया लिधंसा कयाच्वंम्ह बुराम्हेसित खन । सीन्ह बुरिम्ह सिनावंगु मखु याउँक द्यनाच्वंगु थें च्वं । म्वानाच्वंम्ह बुन्हाम्ह सासः छम्हू ज्वनाः सिनाच्वंगु थें च्वं । मचातय् मां मसीमा, बुन्हातय् कलाः मसीमा धयातःगु खँग्वः इवास्स लुमना वल । जिं मचायेक हे जितः ताःहाकःगु झसुकाः वयाः थः नं बुन्हा जुइधुंकूगु खं जिगु नुगःयात ख्वाउँगु खसुं भुनाबिल । जिगु मिखां अन ताउततक स्वयाच्वने मफत, मेथाय् हे मिखा चाःहीका ।

वाग्मती दिपया उखेथुखे च्वंगु देगःचाय् लोकाचारया लागि लाकां, तपुलि त्वःताः स्वबः दुगु गां न्ययाच्वंपिं स्वम्ह काय्पिं खन । इमिगु मिखा भाजं थें खाराखारा च्वं । इमिगु ख्वालय् मां सीगुया च्यूताःया छुं भाव खने मदु । अंशबन्डाया मुद्दाय् वाद-प्रतिवाद यायेत अदालतया बार्दलिइ दनाच्वंपिं अपराधीत थें च्वं ।

मेगु छपुचः । थ्व पुचः मेपिं मनूतय्गु पुचः मखसे गुथियारतय्गु पुचः थें च्वं । इमिगु कःकू ब्यंगु सः थ्वयाच्वन– "का काजीपिं ! छु यायेगु खः, याकन त्याछीमाल ! जिमिसं सिधयेके माःगु फुक्क ज्या सिधल । सीम्ह सिँपँय् तयेधुंकाः नं गुलि गनथन यानाच्वंगु ? सुनां मि तयेगु धकाः छैँय् हे सहलह यानाः जक सिथं हयेमाःगु छिकपिंसं । सुनानं खनी धया थें च्वंक अस्पतालं हथासं शव-वाहनय् तयाः थन ब्वाकेहल । थन थन्याःगु बेइज्जत यानाच्वन । मोहनि-नखः थें ज्याःगु इलय् जिपिं गुलि सी पियाच्वनेगु ? जिमि नं थन सिधयेकाः छैँय् वनाः नीसी याःवनेमानि । मखुसा जिपिं वनेत्यल, छिकपिनि यत्थे यानादिसँ ।"

हानं मेगु छपुचः मिसापुचःया सः तायेदत– "थ्व बुन्हाबुन्हितय्सं न्हापा मिजंमचा छम्ह नं लहिनातःगु खः । न्ह्याम्हेस्यां व मचा सु धकाः न्यंसां व नं काय् हे खः धाइगु । वयात हे मि तयेकूसा ज्यूगु खः ।"

मेम्ह छम्ह मिसां खँ तन– "व केहेँ धायेमाःम्हेसिया काय् लहिनातःगु खः । ल्याय्म्ह जुयावसँलि वयात नं अंश बीमाली धकाः थः काय्पिंसं ल्वापु यानाः पितिना छ्वल ।"

मनूतय्सं खँल्हाबल्हा यानाच्वंगु सः हे ताये मदयेक बुन्हाम्ह थः च्वनाच्वंगु फल्चां चिल्लाय् दनाः हाःगु सः थ्वल । जिगु मिखा व न्हाय्पं व हे फल्चापाखे जूवन ।

"जि दयेक दयेक जिमि कलाःयात ब्रम्हूनं मि तयेकि धाःम्ह सु ? जिमि कलाःयात जिमि सुं नं काय्पिंसं मि मतःसा जिं हे मि तये । थौं जिमि कलाः जक मखु जिगु स्वम्ह काय्पिं नं सित धकाः जिं भाःपी । जिमि कलाःयात मि तयाः जि नं थन सिनावनेगु ।" कलाः सीम्ह बुन्हाम्हेसिया सः थ्वयाच्वन । धेधे चुइक दनाः थःगु वसः थःम्हं झ्याराझिरि खुनाः फल्चां क्वहां वयेत्यंम्ह बुन्हा थस्सः पायेक छ्यनं चुइक दल । न्ह्यःने-ल्यूने च्वनाच्वंपिं मनूतय्सं चिल्लाय् दनाः बुन्हायात ज्वनातल ।

फल्चां चिल्लाय् दनाच्वंगु सः हे ताये मदयेक हानं मेगु नुगः हे तज्याइ थें च्वंगु सः "यः मां ! जि छंगु ख्वाः छकः स्वये मखंकं छं त्वःतावन । आः जिं छंगु ख्वाः गन वनाः स्वःवने ?" धकाः सर्गः तज्याइ थें च्वंक ख्वयावःम्ह मिजंम्ह वयाच्वंगु खनाः फुक्क मनूत पौभाः जुल । फुक्कसिगु मिखा व ख्वयावःम्ह ल्याय्म्ह मनूयाके जूवन । व मनूयात दिपया बुखँ सुनां कनाः ब्वनाहल, सुनानं मस्यू । सुयातं छुं मधासे व मनुखं मिप्वाः ज्वनाः सिँपँय् तयातःम्ह सीम्ह मांयात स्वचाः चाःहिलाः सीम्हेस्या द्यःने मिप्वाः तयाबिल । फुक्कस्यां छप्वाः म्हुतुं सः पिज्वल– "लहिनातःम्ह काय् ।"

नकतिनितक संकिपा थें तमाशा जुयाच्वंगु व थाय् सीम्ह छ्वयेकीगु दिप जुल । क्वाःगु कुँत्याः हाकुक्क सर्गतय् थाहां वनाच्वन । नागबेली काकां थाहां वनाच्वंगु कुँत्यालं "काय्पिन्त थाकुल ला ?" धकाः लिफः लिफः स्वस्वं सर्गतय् वनाच्वंगु थें च्वं । फुक्कसिगु मिखां ख्वबि हाल । नुगलय् ख्वाउँक खसुं भुन ।

*

नेसं. ११३९ प्वहेलाथ्वः ११

विवशतां चिरिबाःगु नुगः

म्हिगःतिनि अमेरिकाय् थ्यंपिं गौतमया मां-अबुया तसकं म्ह न्यःगु वाःचाल । मिखा तिसितकि अय्लाखं काःपिं थें इक्कुसे च्वनाच्वन । मिखा तिसितकि हुसुसुसु प्लेन न्ह्यानाच्वंगु थें ताइगु । "आः जिपिं वयेगु सिबय् छिपिं हे वयेगु कुतः या ।"— मां-अबुं तःक्वःमछि काय्-भौयात धाःगु नं खः ।

"जिपिं नेपाः वयेत मस्तय्गु स्कूल, कलेज व जिपिं निम्हेसिया अफिसया बिदा ताःलाकेत तसकं थाकु । जिपिं वयेबलय् स्ववाः, लच्छि अप्वः बिदा दइ मखु । उलि बिदा ला मिखा फुति याये थें फुनावनी । मां-बाःपिं झाःसा न्ह्याक्वं च्वनेजिल ।"— काय्-भौपिनिगु माया वनापुसेच्वंगु खँ व छय्पिन्त बाःवनीगु मतिनाया नालु-खिपतं बुराबुरितय्त हस्ते हाइँसे यानाः सात्तु सालाच्वन । न्ह्याक्व थाकुसां प्यदँ न्यादँ लिपा थुगुसी नं गौतमया मां-अबु अमेरिकाय् थ्यन ।

"उफ् ! आइया ..... या ..... या ! पुलि नं गुलि जक क्वाता क्वाता स्याःगु थ्व ! तप्यंकूसां कय्कुंकूसां थाकु । दंसा फ्यतुइ थाकु, फ्यतूसा दने थाकु । म्हछम्हं छ्या छ्या यानातः थें स्याः । पालि नं गुलि क्वचिनाः तःजाः जुयाच्वंगु ! चच्छि न्हिच्छि प्लेनय् मिखा फुति हे मयानागुलिं छ्यं नं क्वाता क्वाता स्यानाच्वंगु । छन्त ला छुं मजू थें च्वं हला गंगामाया ?!"— गणेशप्रसादं थः बुरियात खँ थ्वकाच्वन ।

गणेशप्रसादया स्याःचाःगु नुगःयात फक्व सिचुके थें गंगामायां लिसः बिल— "जितः नं तसकं म्ह स्यानाच्वंगु दु । सह यानाच्वना का । म्ह मस्याइगु नं गनं ? निन्हु-निचा धया थें मेच छगुली कुचुक्क

फ्यतुना च्वनेमाः । उकिसनं उसिक्क सने मजीक पेटीं चिनाः तुति यगाकाः च्वनेमाःगुलिं तुति व म्ह स्याइगु ला जु हे जुल नि ! नीघौ धया थें प्लेनय् च्वनेबलय् ल्यासे-ल्याय्म्हपिनि हे म्ह न्यः धाइ, झी ला बुराबुरि जुइधुंकूपिं । वये हे मखु धकाः नं झीसं धायेफुगु मखु, थ्व झीगु माकः-मायां यानाः । छु याये ? निन्हु प्यन्हु सह या ले बुरा !"

सुथसिया ब्रेकफास्ट यायेत सःतःवःम्ह गौतम, लुखाय् च्वनाः मांबौया खँल्हाबल्हा न्यनाः वया नुगलय् कँथं कः थें जुल । मां-बौया खँ मखुगु ला ख हे मखु । बुराबुरितय्त अमेरिकाय् वये-वने तसकं हे थाकु । घःचाः-मेच हे छ्यःसां नये, त्वने, द्यनेगु समस्या जुयाच्वनी । थाकु धयां नं छु याये ? निदँ प्यदँ मां-बौपिं मवलकि याकःकाय् जूगुलिं गौतमया नुगः मछिना वइगु । मस्तय्सं नं तसकं म्हाइपुकीगु । अजा-अजिपिं छँय् दइबलय् मस्तय्गु ख्वाः हे लय्तां भय्ब्यू । बुराबुरि जुइधुंकूपिं मां-बौ थथे थाकुक गुलि हे वयेफइ धयागु लुमना वलकि गौतमया थःम्हं मचायेक ताःहाकःगु झसुकाः पिज्वइ ।

"बाबु ! छं च्या त्वनेधुन ला ?"— मांया सलं गौतम झसङ् वन ।

"मां-बाःपिन्त च्या त्वनेत सःतःवयागु । थौं शनिवार, जि बिदा दु । मां-बाःयात मसाज यायेथाय् ब्वनायंके मज्यू ला ? मसाज छकः यात धाःसा ल्हाः, तुति, म्ह स्याःगु फुक्क लनी ।"— गौतमं मां-बाःपिन्त लय्तायेकेकथं खँ न्ह्यथन ।

गंगामायां तुरून्त हे लिसः बिल— "म्हां म्हां जि ला मसाजय् वने । बरू छिमि बाःयात ब्वनायंकि । जि छँय् हे आराम कयाच्वने ।"

काय्म्ह गौतम बौम्हेसित मसाज यायेगु क्वथाय् तयाः थः पिहां वन । गणेशबहादुर मसाज याकेत वसः त्वःताः क्वपुसां पुयाच्वंबलय् छम्ह मिसा 'हेलो, गुड मर्निङ्' धाधां दुहां वल । वयागु सः न्हाय्पनय् दुहां वनेव गणेशप्रसाद छकः झस्कय् जुल । वया सः न्हापा गनं गनं न्यनेधुंगु सः थें ताल । ख्वाः नं नेपाःमि थें ताल । ख्वाः छकः तुंक स्वये धकाः छ्यं चाःहीकूतले व मिसाया म्हुतुइ मास्क, छ्यनय् तपुलि, म्हय् आप्रोन पुने सिधल । थःथम्हं पत्याः याये नं थाकुल । गन व मिसा गांयाम्ह, बाज्यः वंगु छजु कुर्ता-सुरूवाः व चप्पल न्ह्यानातःम्ह । गन थ्व

मिसा जुल पाइँट, ज्याकेट व त्वान्नालय् थ्यंक बूट लाकां न्ह्यानाः टिपटप जुयाच्वंम्ह । थःथम्हं थुइकल– मेक्सिकनत, थाई मनूत नेपाःमित थें हे च्वं । हानं मसाज याःवःम्ह मिसायात 'छ गन देशयाम्ह ? छन्त म्हस्यू थें च्वं !' धकाः नातिकुति खँ ल्हानाच्वने नं मजिल ।

म्हछम्हं चिकं पाँय् पाँय् तयाः व मिसां गणेशप्रसादयात मसाज यानाच्वन । मसाज याइपिं मेपिं मिसापिं जूसा त्याँय् त्याँय् गफ यानाः मसाज यानाच्वनी । व मिसाया म्हुतुं सः पिहां मवः । ल्हाः जक च्वयेका च्वन । मसाज याकाच्वंम्ह गणेशप्रसादया म्हय् तःकःमछि हे वया लुसिं इवय्पी धुंकल । वं वाः मचाः । वया नुगलय् तसकं खँ वाः थें च्वं । गणेशप्रसादं 'लुसिं इवय्पिल' धकाः धायेछाःगु नं मखु । थथे हे नेपालय् पासां गणेशप्रसादयात दकलय् न्हापां मसाज याकेत ब्वनायंकूगु ई लुमना वलकि तसकं न्हिले मास्तिवइगु । न्हिलाः म्हुतु कत्ती मलावं नुगः थुंदीगु छता खं नं वया न्हाय्पं थ्वइगु ।

गणेशप्रसाद दकलय् न्हापां मसाज याकेत वंबलय् वसः त्वःताः चीकूगु रूमालं हिनाः मसाज याइम्ह मिसाया न्ह्यःने वनेमाःबलय् व सिना थें मछाःगु । छ्यं क्वछुका च्वनागु गुबलें ल्वःममं वया । क्वपुसां पुयाः मसाज याकाच्वंम्ह गणेशप्रसादया थः खासा थें कय् कय् कुनाच्वनागु व कुचु सह याये मफयाः दम्बि थें वालावाला सनाच्वनागु लुमना वल । गणेशप्रसादं मसाज याये हे मछिंक सिमाहः थें फिरिफिरि म्ह संकाच्वंगुलिं मसाज यानाच्वंम्ह मिसां धा हे धाल– "अंकल ! छाय् थथे म्ह कय्कय् कुंकाच्वनागु ? मछिन कि, मछाल कि ? मछाले माःगु छुं मदु । जिमिगु सेवा छम्ह नर्सयागु सेवा थें हे खः । नर्सनाप मछाल धाःसा इमिसं गथे सेवा याइ ?" कपी थें नायूगु सलं मसाज यानाच्वंम्ह मिसां गणेशप्रसादयात ज्ञान बिया च्वं थें च्वं । सभ्य यायेत कुतः यानाच्वं थें च्वं । मसाज याइम्ह मिसाया मेम्ह पासा वयाः इमि जूगु खँल्हाबल्हा न्यँसेंलि गणेशप्रसादं थःगु मछाःपहःयात फसं पुइका यंकू थें ताल ।

"संगीता ! थौं छ न्हापां वनेमानि धयागु मखु ला ? छं मचायात फिजियोथेरापी यायेथाय् यंकाः वया तुतिया ल्वय् क्वलानावं थें च्वं ला ? खास छु जूगु खः मचाया तुति ?"

पासाया न्ह्यसःया लिसः बीत संगीतां मसाज यानाच्वंगु ल्हाः दिकल । ताःहाकःगु झसुकाः तल । नुगः क्वतुंगु सलं संगीतां लिसः बिल– "ल्वय् ला छु म्हो जुइ ? स्याःगु जक म्हो जुइगु खः । मचा प्वाथय् दुबलय् तिलय् ग्यनीगु नसा नये मखंगुलिं मचा ब्वलने मखन हँ । मचा बूबलय् हे निपां तुतिया पुलिंक्वय् तुति चीपुम्ह मचा बुल । तुति अप्रेशन यायेमानि हँ । तःधिकः जुलकि नँया तुति तयेमानि हँ । च्यागू झिगू लाख दां मदयेक ज्या सिधइ मखु धाल ।"

संगीताया मिखां तिकिनंगु ख्वबिं जिगु म्हय् तिकिनंगु मिं थें स्यत्थाक्क पुत ।

संगीताया खँ न्यनाः पासाम्ह छकः थाराक्क न्हुल । मधासें च्वने मफुत– "अहो ! उलिमछि दां झीसं गुबलय् मुंके फइ खला ? व मचाया जिन्दगी अथें हे फुनावनीगु जुल का ! व नं म्ह्याय्मचा ।"

पासाया सः मद्यूनिबलय् संगीताया सः दुनुगलंनिसें थ्वल– "मखु पासा ! जिं जिमि म्ह्याय्यागु जिन्दगी अथें फुके बी मखु । जिं न्ह्याक्व दुःख सीमाःसां कतार, दुबई, मलेसिया वनाःसां जिमि म्ह्याय्यात अप्रेशन यानाः तुतिं चुइकां त्वःते ।"

अतीतया खँ लुमंकाः मसाज याकाच्वंम्ह गणेशप्रसादयात 'मसाज याये सिधल' धकाः मसाज याइम्ह मिसां सूचं बिल । म्हछम्हं वाफ कायेकेत मेगु क्वथाय् फ्यतुके यंकल । वाफ कायेत ज्वलं मिलय् यानाच्वँच्वं हे वयागु मोबाइलय् सः थ्वल । मोबाइलया नम्बर छकः स्वल । मोबाइलया ल्याः खनेवं वया नुगः कय्कय् च्यात । मोबाइलय् मचाया ख्वःसः थ्वल । हथासं जितः वाफ कायेके बियाः व मिसा भःभः न्हुन्हुं पिहां वन ।

क्वथालिक्क, पिने च्वनाः खँ ल्हानाच्वंगुलिं वयागु सलं जितः करेन्टं ज्वं थें जुल । वं नेवाःभासं हे मोबाइलय् लिसः बियाच्वन– "ख्वये मते पुता ! ग्यानिम्ह जिमि पुता, जिमि बाबा ख्वये मते धया ! मां फक्व नं याकनं वये खं ला ! छंगु तुतिया अप्रेशन यानाः वासः यायेत दां मुंके धुनकि मां याकनं लिहां वये न्हैं पुता ! छ तसकं ग्यानिम्ह आमथे ख्वयाच्वने मज्यू न्हैं ! अजियात ख्वयाः दुःख बी

मते ! थन मांया यक्व ज्या दु । आः फोन तयाबी । हन्चा जिगु क्वथां फोन याये न्हैं, ग्यानिम्ह पुता ! अजि ग्व ? अजियात फोन छकः ब्यु सा !"

फोन अजियात मब्युसे मचां हे दिकाबिल थें च्वं । फोनय् मेगु सः मथ्वल ।

म्हय् वाफ काये सिधयेकाः वसः पुनाः क्वथां पिहां वःम्ह गणेशप्रसादया नुगः मिसायात खनाः तज्याइ थें च्वन । नकतिनि जक ख्वखनासः हे पिमज्वयेक मचायात ह्ययेकाः खँ ल्हानाच्वंम्ह मिसा आः वाक्कु छिनाः फक्व नं चीसः यानाः हिहिलनाः ख्वयाच्वन । मोबाइलयात निपा ल्हातिं छातीइ प्यपुंका तल । स्वयेबलय् नं मचायात हे कसिक्क घय्पुनाच्वंगु खः ला धया थें च्वं । 'छ संगीता हे मखु ला ?' धकाः तक नं न्ह्यसः तये मफयाः लातापाकः थें गणेशप्रसाद वाताहां दनाच्वन ।

*

नेसं. ११३९ थिंलागाः १४

जःल्यूने हाकुगु किचः

जेठ महिनाया न्हि । सिथिनखःया जःखः । तसकं म्हाइपुसेच्वंगु ई । शनिवारया बिदा जूगुलिं जा नयाः गन वने, गन वने जुयाः विवेक लासाय् ग्वारा तुलाच्वन । गनं वने ला धाःसा चा हे नायावनी ला धया थें च्वंक सूर्द्यवं नं थःगु पौरख क्यनाच्वन । सिँग्वः थें न्हिच्छि लासाय् ग्वारातुला च्वने नं विवेकयात मंमन्त । उकुन्हु तिनि छगू पूजा-गुथिपाः फये सिधयेकूपिं, बुराबुरि जुइधुंकूपिं तःबाः-तःमांपिं म्हं फु ला मफु ला स्वःवनेमाःगु लुमन्तिं वयात नुगलय् कुतिं न्यात । विवेकयात गुबलें ल्वःमं मजू, वयात थः बौनं छकःपतिकं न्यंकाच्वनी– 'स्वऽ बाबु ! छं तःबाः-तःमांपिन्त बिचाः यानातयेगु व माःबलय् ग्वहालि यायेगु गुबलें ल्वःमंके मते । जिमि मांबौपिं मचाबलय् हे मदुगुलिं व दाजुं थः ब्वने मखंसां जिमित आखः ब्वंकाः तुतिं चुइकाबिल ।'

तःबाः-तःमांपिनि निम्हं काय्पिं अस्ट्रेलियाया नागरिक जुइधुंकल । धुच्चापतिकं वयाः स्वयेफुगु ला ख हे मखु । विवेकया मन मच्वन । जुरूक्क दनाः तःबाः-तःमांपिनिगु छेँय् वनेत पलाः न्ह्याकल ।

"यः तःबाः, यः तःमां ! छिकपिं गन थें ?"– सः ब्युब्युं विवेक तःबाःया छेँय् थहां वन ।

"कुने सु थें ? बाबु विवेक थें च्वं खः ला ?! जिपिं बइगलय् दु । थहां वा न्हैं !"– तलं तःमांया सः थ्वल ।

"खः तःमां । छिकपिं गन थें ? जि विवेक वयागु ।"– खँ पूमवंनिबलय् विवेक तःमां-तःबाःपिनिगु न्ह्यःने थ्यन । बुराबुरि निम्हं भुग्लुं च्वनाः दुरू मदुगु हाकु-च्या व पाउरोटी बागः न्ह्यःने तयाः च्या त्वनाच्वन । विवेकं मचायेक हे घडी छकः स्वल । न्हिनसिया झिंनिताः

जू-मजू ई जुल । मन्यँसे च्वने मफुत । विवेकया सः पिज्वल–
"तःबाः-तःमांपिनि अरन्त इलय् च्या भपियाच्वन । थ्व सुथसिया च्या
खः कि न्हिनसिया च्या खः ? ज्यःनां सिधःगु खः ला मखु ला ?!"

विवेकयात लिसः बीत बुराबुरि निम्हेसिया भचा अलमल जूगु
इमिगु ख्वालं धयाच्वन । मछिंपहः वयेकाः तःमांनं लिसः बिल– "थौं
जिपिं निम्हं ज्वर वइ थें जुयाः म्ह-म्हि स्यानाः दनागु लिबात । पसलय्
दुरू नं फुनाच्वने धुंकल, उकें थौं हाकु-च्या हे ....."

भतिचा सासः थकयाः हानं खँ द्यतन– "न्हिच्छि याउँक च्वने,
अले हन्चा बहनिइ जक न्ह्यथ्याक्क ब्यलि थुइ का । छं नं च्या त्वने
ला हाकु-च्या जूसां ?"

"जि ला नकतिनि जा नया वयागु । च्या त्वनेगु ई मजूनि ।
अपाय्धंगु द्यःपूजा-पाः सिधःगु । छिकपिं म्हं फु ला मफु ला ? उकुन्हु
तःबाः ला तसकं म्ह न्यः थें च्वं । जिमित हे तसकं त्यानु चाल ।
थाकुसा पाःब्व मकाःसां ज्यूगु खः ।"– मतिनां भय्ब्यूगु विवेकया नुगःखँ
न्यनाः निम्हेस्यां छुं ईतक लिसः मब्यू । मधासे च्वने मफुत मखा जुइ,
झसुकाः ततं तःबाःनं लिसः बिल– "छु याये बाबु, झी फुकी बाकातय्
जहान व जःपिं यक्व दयावल । छं व जि जक सुं मदु । मेपिनि
फुक्कस्यां म्ह्याय्मचा, जिलाजं, भिनामचा, छय्मचा फुक्कं यानाः
सच्छि खाः-मखाः वयेधुंकल । जिपिं थें न्याःपिं बुराबुरितय्त ज्यां नं
थाकु, ध्यबां नं थाकु का । सहलह याःबलय् थुगुसी जिं देगुपूजा पाः
फये थाकुइ थें च्वं । सुं मस्त नं दुगु मखु धकाः खँ न्ह्यथनागु खः ।
फुकीत फुक्क हां न्याये थें हाल– 'छि जक मखु झी फुक्क हे बुराबुरि
जुइधुंकल का । थाकुल धकाः झी बुराबुरितय्सं हे गुथि-गाना, पूजा पाः
फयेत लिचिल धाःसा अजा-अजिपिंसं न्ह्याकाथकूगु रीतिथिति, संस्कार,
गुथिगाना, देगुपूजा फुक्क न्हंकाछ्वयेगु ला' हँ । 'पूजा यानाः दच्छिइ
छकः हे फुकीत ममुन धाःसा सुया सन्तान सु धकाः गथे म्हसी' हँ ।
'सुया छैंय् छुं हाथ्या वल धाःसा सुनां ग्वहालि याःवनी' हँ । 'प्वाः छगः
जक जायेकाः म्वायेगु खःसा प्यपां चूपिंसं नं नयाच्वंगु दु' हँ ।"

खँ कनाच्वंम्ह बुराम्ह तःबाःया मदिक्क थुसुथुसु मुसु वयाच्वंगुलिं
खँ कने मफत । भतिचा ई दिपाः कयाः हानं थःगु नुगलय् मन्ह्यंगु खँ

प्वंकल– "हानं व थकालि धुसिबुरां गुलि ध्याचू नकल, स्यू ला बाबु ! गुलि जक सःस्यू जुयाः खँ ल्हाःगु ! 'झीगु जिन्दगी छप्वाः त्वाःदेवा खःसा त्वाःदेवा च्याकाः जः बियाच्वनीगु झीगु रीतिथिति, संस्कार, संस्कृति खः । जः हे मन्त धाःसा त्वाःदेवा न्ह्याक्व तःजाः जूसां छुं मू मदु' हँ । 'व ला लीखू, कँय्खू जक जुइ' हँ । 'सिनावनेबलय् सुनानं सम्पत्ति ज्वनाः वनी मखु' हँ, 'नां छता हे जक च्वनाच्वनी' हँ । छु धाः छु धाः । अले छु याये बाबु, जिं पाः मफयां जिल ला ?"

सासः हे हहतिक खँ कनाच्वंगुलिं तःबाःया खँ त्वाःथलाः विवेकं न्ववात– "म्वाःल, म्वाःल तःबाः ! नुगलय् स्याकादी मते । क्वँय् मदुगु मे याउँक ल्ह्वनीपिं मनूतय्गु खँया च्यूताः तयादी मते । च्या ख्वाउँल, भपिया दिसँ । ज्यःनाः-ब्यलि इलय् थुयाः भपिया दिसँ । जि नं वनाछ्वये ।"

गुलि ताउत च्वन उलि हे बुराबुरितय्त तांन्वःबलय् मकः पंके थें जुइ धकाः विवेक छैँय् लिहां वल । 'तःबाः-तःमांपिं थथे छाय् नयें सिनाच्वंगु जुइ ? न्हापा ला थथे याःगु गबलें मस्यू ।' नुगलय् खँ वाःगुलिं तांन्वयाः ज्वनावंगु कुसा काये ल्वःमन ।

कन्हय्कुन्हु अफिसं लिहां वयाः तःबाःया छैँय् कुसा कायेत थहां वन । थौं नं म्हिगः थें तःबाः-तःमांपिन्त सःतुसःतुं बइगलय् हे थहां वन । तःबाः-तःमांपिनि ख्वाः म्हिगः थें हे, वा वये मफुगु सर्गः थें सुपाँचं भुनाच्वन तिनि । प्यपा न्यापाति छुचुंमरि न्ह्यःने तयाः हाकु-च्यानाप नयाच्वन । विवेकं मछिंपहलं सः पिज्वयेकल– "अफिसं लिहां वयाबलय् लँकथं लाःगुलिं म्हिगः त्वःफ्यूगु कुसा काःवयागु तःबाः । थौं नं च्या त्वनाच्वंगु इलय् जि थ्यन का । खुताः इलं मल्याये धुंकल । गुबलय् ब्यलि थुयादीगु ?"

तःमांनं चीहाकःगु लिसः बिल– "थौंयात थ्व हे ब्यलि का बाबु । ज्या याये थाकु, छु याये ?!" ज्या याये थाकुगु खँ पत्याः जूसां 'थौंयात थ्व हे ब्यलि' धाःगु खँग्वलं विवेकयात नुगलय् मुगःचां छ्याये थें जुल । फसं लप्ते हायेके थें विवेकया म्हुतुं नं आसे हे धाये मलावं नुगःया खँ स्वब्यात– "तःबाः-तःमांपिनि म्हिगः नं ज्यःनां याना मदी । बहनिइ व सुथय् नं ज्यःनां-ब्यलि थुयादी ला मदी ला ? थथे मरि, च्या, पाउरोटी जक भपियां गाः ला ? चान्हय् न्ह्यः वइ ला ? प्वाः खाली जुलकि

न्ह्यागु ल्वय् नं जुइफु । ज्या थाकुयाः जक ब्यलि थुया मदियागु खःसा थौं जिमिथाय् हे ब्यलि यायेत झासँ ।" विवेकया खँ न्यनाः छुं ईतक बुराबुरि निम्हेस्यां लिसः मब्यू ।

"जिमि चान्हय् न्ह्यः वइगु ई ला द हे मन्त नि बाबु । छु याये ! जिन्दगी थथे हे खः ।"– तःबाःनं चीसलं लिसः बिल । तःबाःया खँ थुइके मफुत विवेकं । तःमांनं लिसः द्यतन– "थौंयात मरि छुइ हे धुन । कन्हय् जा थुयाः नये । धन्दा काये म्वाः बाबु ।"

विवेकयात मेगु खँ द्यतने मास्ति मवल । कुसा कयाः हियूगु नुगः ज्वनाः छें पिहां वल ।

कन्हय्कुन्हु अफिसं छेँय् लिहां वनाच्वंम्ह विवेकया पलाः तःबाःपिनिगु छेँक्वय् थ्यनेवं गाडीया ब्रेक ज्वने थें तक्क दित । छेँय् छकः थस्वत । मनू दुगु छँ थें मच्वं । विवेकया नुगः गुताबीबः थें ल्वाकःबुकः जुल । 'छकः थहां वनाः स्वःवने ला ? थौं नं ज्यःनां-ब्यलि थू ला मथू ला ? हानं गुलि तुचुतुचु वयाच्वंगु धाइ ला ? वने ला ? मवने ला ? मेपिं ककाया मस्तय्सं वास्ता याःगु मखु । जि छम्ह मवंसा सु वनी ? न्ह्यागु धाःसां थधा, बुराबुरितय्सं धाइगु च्यूताः तयां छु याये ?' विवेकं थःगु पलाःयात ची मफुत ।

विवेक थौं म्हिगः म्हिगः थें बइगलय्थ्यंक वने म्वाःल । तःबाः व तःमांपिं निम्हं च्वत-क्वथाय् हे नापलात । बुराबुरित वालातःगु आलु-घासानाप बजि नयेत ताःलाका च्वन । नये मलाःनि । शायद स्वाहानेसः वःगुलिं जुइ । विवेक न्ह्यःने वयेवं तःमांनं म्हं मफुपहः यानाः खँ न्ह्यथन– "थौं बजि नये मास्तिवःगुलिं ..... । छं नं निगःचा बजि न न्हें !"

ज्यू-मज्यूया छुं लिसः मन्यँसे तःमांनं थःपिन्त ब्व तयातःगु देमाचा निपातं निकूचा निकूचा आलु-घासा लिकयाः बजिया देमाचा विवेकया ल्हातिइ ज्वंकल । विवेकया व याये थ्व याये मन्त ।

आः धाःसा विवेकया बाम्ह खापां काना च्वं थें जुल । मयः धकाः बजिया देमाचा बँय् तये नं मछिन । नये धाःसा इमि नयेत न्ह्यच्याये धुंकूगु देमाचां आलु-घासा छता दुगु नं क्वताःबलय् ल्वसा निकूचा जुल । थलय् मदयाः मखा जुइ थथे थःगु ब्वं हे क्वताःगु ! न्हापा जूसा न्ह्यागु नःसां जा छप्यय् मनयेकं न्ह्यः मवः धाइपिं बुराबुरित । थौं जिं

सीक हे स्वन्हु प्यन्हु दयेधुंकल क्वाक्क जा थुयाः मनःगु । गुबलें हन्चा थुयाः नये धाइ । गुबलें कन्हय् थुयाः नये धाइ । छाय् थथे यानाजूगु जुइ ? बुराबुरितय् कचमच जुयाः जकं जा मथूगु खः ला ? अथे ला मखु थें च्वं । जा हे थुइ मफयेक म्हं मफुगु नं मखु थें च्वं । नुगलय् खँ वायेकु वायेकुं गंक आलु-बजि नयाच्वंम्ह विवेकया हिकु थहां वल । लः त्वनेत करूवा कायेत्यंबलय् बुराबुरितय्सं नं करूवाया लखं बजि कथुं घुर्काच्वंगु खन । विवेक अन ताउत च्वनाः स्वयाच्वने मफुत । मांयात खँ प्वंकः वनेत विवेक हथाय् चाल । विवेकया नुगलय् च्वःप्वः लुइके मफुगु स्वःतिपाँय्या गथि च्युँच्युं वन । "दिसँ न्हैं !" बाहेकं तःबाः-तःमांपिन्त छुं धायेगु खँग्वः विवेकया म्हुतुं पिहां मवल ।

छैंय् थ्यंकाः लाकां हे मत्वःतुसे लबय् च्वंगु मेचय् थुचुक्क फ्यतुत । इताः फ्यनाच्वंम्ह मांयात खनेवं थःम्हं खनागु तःबाः-तःमांपिनिगु पहःचहः न्ह्यब्वयाः धाल– "मां, छ छकः वनाः तःबाः-तःमांपिनिगु खँ थुइका वा ले । छन्त जूसा खँ कनी ला !"

काय्यागु जिज्ञासां फूचाःगु खँ त्वाःथलाः मांनं लिसः बिल– "थौं जि न्हिनय् अन छैंय् वनागु खः बाबु ! तःबाः म्हं मफु धकाः द्यनाच्वन । तःमांनं छकूचा खँ स्वांपुल– 'तःधिकःम्ह काय्नं स्वलायात नये-त्वने यायेत छ्वयाहःगु दां देगुपूजा पाः फयाः फुत हँ । दां भचा मगात, छ्वया हजि धकाः तःधिकःम्ह काय्यात फोन याःबलय् नुगलय् थुंदिक्क, न्हाय्पं हिइक खँ न्यंकल हँ । दां छ्वयाहयागु लच्छि हे मदुनि गुलि याकनं दां फुत हँ । जिमि नं थन दां कमय् यायेत जिपिं मेशिन जुयाः ज्या यायेमाः । स्वलातक नये-त्वने गाःगु दां स्वन्हु भ्वय् यानाः फुके धयागु नं दइ ला ? आः दां छ्वयाहयेगु पाः किजायागु खः नि । वयात हे धा रे !' धकाः फोन तयाबिल हँ ।"

"चीधिकःम्ह काय्यात 'गुथिपाः फयाः दां फुत । दां भचा छ्वयाहजि' धकाः फोनय् धाःबलय् 'जिं दां छ्वयाहयेगु ई निला लिपा तिनि मखु ला बाः ? दाइनं छ्वयाहःगु दां गुलि याकनं फुकागु ? दां फुकेगु जुलकि छिकपिंसं लिफः स्वइ मखु ।' काय्नाप खँ ल्हानाच्वंम्ह छिमि तःबाःनं फोन हे तज्याइ थें च्वंक फोन बस्वानाः तयाबिल । उकें छिमि तःबाःया ख्वाः चमकंगु । प्यन्हु न्यान्हु दत हँ पिहां नं मवं । मचाखाचा

चीधी जुत्तले द्यांलाइ, उसाँय् मदइ, इलमी मजुइ धकाः झीसं गुलि पिर कयाः इमित ब्वलंकेगु ? थौं इपिं फुक्क च्याःगु मत जुल, झी बुराबुरित किचलं दायेका च्वनेमाल, छु याये भमचा ! आः निलाति गथे गथे दु अथे अथे नया च्वनेमानि ।' धकाः तःमांनं मिखाय् ख्वबि लःलः धायेकल । जितः ला छु धाये, छु मधाये जुल । बरू छ हे छकः वनाः भचा दां बियाः ग्वहालि यायेगु खः ला ? काइ ला मखु थें च्वं ।"

देगुपूजा पाः फयाः तःबाः-तःमांपिनि प्वाथय् क्वातुक्क जनी चीमाःगु खँ बल्ल विवेकं थुल । न्हाचःनिसें नुगलय् ग्वाराग्वारा दायाच्वंगु खँ प्वःचिना च्वने मफत । मांयात थुइके थें धाल– "अजा-अजिपिंसं थः सन्तानतय्त ब्यकुं च्याकाथकूगु इज्जत व सम्पत्तिरूपी संस्कार, धर्म, रीतिथिति फुक्कं क्वपुलां जुयाः धिकय्प्वः ज्वनाजुइ थें जुइधुंकल । ईब्यःकथं व भ्वाथःप्वः हिलाः चिकिचाधंक न्हू-कापःया थ्यासु तयावन धाःसा गुलि बांलाइ । न्ह्यागु गुथिगानाय् नं छ्वय्लाभू, ख्यलय् वनेगु, कन्हय्कुन्हु जाभू धकाः स्वन्हु स्वन्हुमछि भ्वय् न्यायेकेबलय् न्ह्याम्हेसितं थाकुयाच्वंगु दु । तर इज्जतय् घाः लाइ धया थें ग्यानाः साया घाः क्वखं मस्यू थें यानाः सुनानं म्हुतु मचायेकू ।"

छुं ई बिचाः याये थें वाताहां च्वनाः विवेकं हानं थःगु बिचाः मांयात प्वंकल– "आकिवं ला देगुपूजा पाः झीगु मखु ला मां ? झीगु पालंनिसें स्वन्हुयंकं भ्वय् न्यायेकेगु मखु । ख्यलय् वनाः द्यः पूजा यायेगु छन्हु जक भ्वय् यायेगु रीत स्वनेगु यायेमाल । सँय् सच्छिं फै सच्छि नइ धयागु धापूयात ल्वयेक रीतिरीवाज यायेगु मखु । न्हापां छम्हेस्यां जक न्हूगु पलाः छी थाकु । लिपा ला फुक्कसित अःपुइगु लँ खः नि । न्हापा थें भ्वय्ज्या फुक्क थःथःपिं मुनाः दयेकेमाःगु मखु । फुक्कं क्याटरिङ्गतय्त हे जिम्मा बीगु खः । मू-पूजा जक फुकीत मुनाः भ्वय् न्यायेकेगु । फुक्कसित अःपुइगु छन्हु रीत जुइ । थथे यानाः ला देगुपूजा न्यायेकेगु रीति स्यनी मखु थें च्वं मखु ला मां ?!"

काय्यागु दुग्यंगु खँ न्यनाः विवेकया मांनं 'खः खः' धया थें छ्यं ल्हुकुल्हुकु संकाच्वन । मांयागु नुगलय् छु दु विवेकं थुइके मफुनि ।

*

नेसं. ११३९ थिंलाथ्वः ४

कंङ्गालय् ह्वःगु स्वां

छय् आशिषं न्हूछँया जग स्वँसांनिसें अजिया नुगलय् तसकं स्वां ह्वः । ख्वालय् लय्ताः बाःवःगु ला उलिथुलि हे मदु । न्ह्याम्हं थःथिति व म्हस्यूपिं मनूत नापलातकि छय्नं न्हूछँ दनाच्वंगु खँ कनेत हथाय् चाइगु । सुनानं न्यने हे माःगु मदु ।

न्हूछँया जग स्वनाः लिहां वसांनिसें लां लां हे दत अजिया लिपा छकः हे स्वःवने मखंनि । 'थौं ढलान यानागु, थौं पिलर थनागु, थौं अंगः दनागु' इत्यादि बुखँ बहनिइ जा नयेगु इलय् छय्म्हं अजियात कनाच्वनी । अजिया न्हूछँ हानं छकः स्वःवने मास्तिवःगु उलिथुलि हे मदु । थः याकःचा वनाः स्वःवने फुगु मखु । काय्-भौपिंनाप वनेत पसः त्वःते मज्यू । छय् आशिषया न्हिच्छि लिमलाः । हाउजिङ्गया ठेक्कापट्टाया ज्या जूगुलिं नये-त्वने यायेगु तक नं ईब्यः मदु ।

शनिवार छन्हु त्यानु लंके थें आशीष न्ह्याबलें लिबाक्क पिहां वनीगु । छय्या च्या त्वनाच्वंबलय् न्हूछँ स्वःवने मास्तिवःम्ह अजिया नुगः प्वःची मफयाः छय्यात धा हे धाल– "बाबु आशिष ! थौं छ छँ दनाच्वंथाय् वनीतिनि हला ? जि नं छनाप वये न्हैं ! गुलि ज्या सिधल ? न्हूछँ गथे च्वन थें ? जितः तसकं स्वये मास्ति वयाच्वन । ज्यू ला बाबु ?"

अजिं मस्तय्सं थें लय्ताः-ख्वालं न्ह्यथंगु खँ आशिषं 'म्वाः, मज्यू !' धायेफइगु ला खँ हे मदु । छय्या तसकं यःम्ह अजि । आशिषं बांलाक हे स्यू– मांबौनं थःत जन्म जक ब्यूगु खः । मचांनिसें थौंतक दुःख सियाः सुसाःकुसाः यानाः ब्वलंकूम्ह ला अजि हे खः । छय्या न्ह्यागु ज्या यायेमाःसां थौंतक अजिं हे यानाच्वंगु दु । द्यःया स्वां छय्या

छ्यनय् तयाबीबलय् छय्नं 'भागि याये ति !' धाइबलय् 'याकनं न्हूछँ दने फयेमा' धकाः सुवाः बीगु खँग्वः अजिया म्हुतुइ हे घानातः थें । मू-दां स्वयाः नं लबः वःगु दामय् मिखा तःग्वः धया थें काय्-भौपिं स्वयाः अतिकं यःम्ह छय् । खँक्वस्यां 'छय् ला अजिया नुगःचु' धाइगु ।

"अजि ! मोटरसाइकलय् बांलाक च्वँ ! जितः क्वातुक्क ज्वँ न्हैं ।" आशिषं सतर्क यानाः अजियात मोटरसाइकलं न्हूछँ दनाच्वंथाय् थ्यंकल । छँ दनाच्वंथाय् थ्यनेवं 'आसे' हे धाये मलावं अजि थः हे स्वाराक्क मोटरसाइकलं कुहां वल । गपाय्सकं हथाय्गु न्हूछँ स्वयेत अजियात ! 'ओहो । छँ ला दरबार थें च्वन बाः ! अझ ग्वःतँ जाः थकाइ तिनि थें मस्यु । छतँ, नितँ, स्वतँ, प्यतँ ..... ।' छँया जाः ल्याःखाखां थहां वनाच्वंम्ह अजिं छतिं हे त्यानु मचाः । अजा-अजि, मांबौनं याये मफुगु ज्या तिप्यंका क्यंम्ह छय्या पुरूषार्थ खनाः आशिषयात मचाबलय् थें छ्यनय्, न्यतालय् पित्तुपियाः चुप्पा नये मास्तिवल अजिया । थःम्हं मचायेक हे अजिया सः पिज्वल– "स्याबास पुता !" छय्यात छकः घय्पुल ।

"अजि ! थन घौछि च्वनाः छँ स्वयाच्वनादिसँ । जि ज्या छगू सिधयेकाः वये न्हैं !" अजियात मेचय् फ्यतुकाः थःगु ज्याय् वन आशिष । अजिं छँया प्यतँजालं खनेदक्व पिनेया लु उखेथुखे न्ह्याइपुक्क स्वयाच्वन । छँ दनाच्वंपिं ज्यामि, दकःमितय्त मिखा ब्वयाच्वन । अजि याकःचा जूगुलिं दकःमि-नायः ज्या यायेगु त्वःताः अजिनाप फ्यतू वल । तसकं अजुगति चाःगु छता खँ अजिं मन्यँसे च्वने मफुत । अजिं दकःमि-नायःयाके न्यँ हे न्यन– "हुंकन कुनय् च्वनाः अंगः दनाच्वंम्ह नानि दकःमि खः कि ज्यामि खः ?" दकःमि-नायःनं अजिया खँ थुल, वास्यां न्हिलाः लिसः बिल– "व सरस्वती नानि दकःमि हे खः अजि । ज्या याइगु तसकं बांलाः । सुंक धयागु च्वनी हे मखु । वं याःगु ज्याय् कुं खिनेथाय् हे मदु ।"

थःगु मिखां स्वयाच्वनाः नं अजिया पत्याः याये थाकुया च्वन । थःम्हं मचायेकं हे अजिं न्ववाना हल– "ओहो ! थौंकन्हय् मिजं व मिसातय्गु ज्या धयागु छुं मपात का हला ? थःगु मतापं ज्या यानाच्वंगु गुलि बांलाः ! उखेंथुखें स्वये नं म्वाः । मिसामचा जुयाः नं दकःमि ज्या

गनं सयेकूगु ? गथे यानाः सयेकूगु ? याये नं गथे न्ह्याःगु ? ल्यासे-ख्वाः जुयाः नं गुलि गम्भीर जुयाच्वंगु ? मेपिं मिसापिं ज्यामित जूसा गुलि हाऽ हाऽ हुऽ हुऽ यानाः ख्याः यानाच्वनी !"

अजिया उत्सुकतां भय्ब्यूगु न्ह्यसःत न्यनाः दकःमि-नायःनं ख्वाउँक झसुकाः तल । सरस्वती नानिं थः बौयागु लजगाः दकःमि-ज्यायात पाछाःगु बाखं दकःमि-नायःनं बुलुहुं कनाहल– "छु याये अजि, मनूतसें जन्मया नापं कर्म नं ज्वनावइ धयातःगु धात्थें खः थें च्वं । नानिया बाः व जि मचांनिसें छपाः भुइ नयापिं पासा खः । पासा शिवं हे जितः दकःमि-ज्या स्यनाब्यूगु खः । न्ह्याथाय् ज्याय् नं जिपिं नापनापं वनेगु, बायाः गनं मवना ।"

स्वम्हं माचाछि न्ह्याइपुक्क न्ह्यानाच्वंगु हे खः पासा शिवया छैँय् । सरस्वती न्यादँति दुबलय् सरस्वतीया मां मेम्ह सन्तानया मां जुइम्ह जुल । थुगसी ला काय्या बौ धायेके दइगु खः धयाथें शिव तसकं लय्लय् ताल । तर व लय्ताःया खुसि ताईतक बाःवने मखन । शनिश्चरं वयागु लय्ताः-खुसिचायात पनाः धः बाः वयाच्वंगु मंगालय् क्वफाना बिल । इमिगु जिन्दगी गुबलें मंगालं थहां वये मफुत । सरस्वतीया मांया लां दनाः मचा आः बुइ थें अलय् बुइ थें जुयाः न्यान्हु खुन्हु व्यथा जुयाच्वन । गामय् मचा बुइकीगु अस्पताल मदुगुलिं मचा बुइकीपिं गांया दिरिअजिपिनिगु कुतः व ग्वहालि कायेगु बाहेकं मेगु छुं लँपु मदु । प्यन्हु न्यान्हु लिपा मचा बुल । व नं काय्मचा हे । तर जिवय् हि मगानावंगु व तःव्यथा जूगुलिं सरस्वतीया मांयात म्वाके मफुत । च्यान्हु झिन्हु लिपा काय्मचा नं सित । पासा शिवया छ्यनय् मिमलः-पामलखं कयाः निला प्यला ला वैँय् थें हे जुल ।

सरस्वती बौम्ह ख्व जक ख्वयाच्वंगु खनाः जिल्ल जुयाच्वन । मचां "बाः, छाय् ख्वयाच्वनागु ? मां गन वन ? गबलय् वइ ?" धकाः न्यनीबलय् जिमि फुक्कस्यां नुगः तज्याइ थें जुइगु । गांया फुक्क मनूतय्सं "जूगु जुइधुंकल, छं म्ह्याय्यागु ख्वाः स्वया च्वनेमाः । छ छम्ह छुं जूसा थ्व मचाया छु गति जुइ ? बिचाः या सा" धकाः शिवयात थुइकाच्वन । अस्पताल मदयाः थः कलाः व काय् अकालं सित धया थें

नुगः क्वतुंका च्वन । म्ह्याय् पाछायाः गां त्वःताः शहरय् वल । शिवयात याकःचा छ्वये मफयाः जि नं वया ल्यू ल्यू शहरय् वया ।"

खँ कनाच्वंम्ह दकःमि-नायःया मिखां बाःवःगु ख्वबि लंचां हुयाः भचा सुंक च्वन । अजिया नं मिखा लः लः धायावल ।

भतिचा ई सासः फिनाः दकःमि-नायःनं हानं पासायागु बाखं छुनाहल– "पासा शिव शहरय् वयाः तसकं हे दुःख सियाः मां नं थः, बौ नं थः हे जुयाः सरस्वतीयात ब्वलंकल । मचायात घौछि हे मत्वःतुसे न्ह्याथाय् वंसां माकलं मचा क्वबिया जुइ थें शिवं नं मचायात लुकुं छिनाः जिल ला, ब्यकुं च्यानाः जिल, ल्हाः ज्वनाः जिल यानाः न्ह्यः न्ह्यः ल्यू ल्यू तयाजुल । 'मेम्ह इहिपाः या' धकाः न्ह्याम्हस्यां न्ह्याक्व हे धाःसां म्ह्याय्नं दुःख सी धकाः छपा न्हाय्पनं न्यनी, मेपा न्हाय्पनं पित छ्वइ । सरस्वतीयात स्कूलय् छ्वयेधुंकाः नं स्कूल बिदाबलय् व स्कूल त्वःतेधुंकाः नं थः ज्या यायेथाय् हे हयातइगु । जिमिसं यानागु ज्या स्वस्वं हे वं नं दकःमि-ज्या सयेकल । एस. एल. सी. पास यानाः नं सुथय् क्याम्पस वनाः न्हिनय् दकःमि-ज्या यानाः बौयात तिबः बियाच्वन ।"

"दुःखीम्हेसित हे दुःखं चाकःलि पां पां कासा म्हिताच्वनीगु खनिं अजि । दँबदँ न्ह्याइपुक्क सर्गतय् निभाः त्वयाच्वंबलय् छन्हु सरस्वतीया जीवनय् आकाझाकां वाफय्-ग्वःफय् वयाः इतःमतः जक कंकूगु मखु कर्मद्यः हे थाःगाः मन्त । सरस्वतीयात शनिश्चरं लित्तु लिनाच्वन । तःभ्वखाय् ब्वःबलय् जिपिं ज्या यानाच्वनाथाय् लिक्क च्वंगु छैँ दुनावयाः शिवयात ल्हात । जिपिं ला भचा घाःपाः जक जुल । जिमित घाःपाः जूगु च्यूताः हे मतसे फुक्कस्यां अप्पा, चा, धलिं चीकाः शिवयात लिकयाबलय् सासः जक दनि, बांलाक खँ ल्हाये मफुत । अथेसां बल्ल बल्ल थुलि धाल– "छं मस्त मदु । जिमि म्ह्याय्यात छं म्ह्याय् नाला का !" पासा शिवं थुलि धयाः न्ह्याबलेंया लागि मिखा तिसित । सरस्वतीयात जिमिसं म्ह्याय् नालाः उबलय्निसें जिमिगु छैँय् तया ।"

खँ कँकं दकःमि-नायःया म्हुतु गनावल । करूवां लः छक्वः घट्घट् त्वनाः हाकनं खँ छुनाहल– "निथाय् स्वथासं वःगु इहिपाःया खँ

नं दकःमि-ज्या यानाच्वंगुलिं त्वाःदल । मिजंमस्तय्त ला सरस्वती नानि यःगु खः । छँजःपिन्त दकःमि-ज्या याइम्ह मिसा भौमचा याये मयः हँ । सा, मेय् थें न्हिच्छिं पिहां वनाः ज्या वनीपिं मिसातसें छँ यानाः नइ मखु हँ । मचांनिसें मांबौ मदयाः सरस्वतीया न्हातिका खिउँगु गुबलें चमकं । उकिसनं वःवःगु इहिपाः-खँ चब्बूगुलिं ख्वालय् न्हिलासू हे मवल । जिपिं निम्हतिपूनं सरस्वती नानियात गुलि ह्ययेका– दकःमि-ज्या त्वःताछ्व धकाः । खँ न्यंगु हे मखु । अझ वं हे जिमित ध्वाथुइका च्वनीगु । 'बौनं लःल्हाना थकूगु ज्या त्वःते मखु' हँ । 'ज्या यानाः नयेत छाय् मछाले माःगु ? जिं थः मांबौयात लही मखन । जिं छिकपिन्त लहिनाः सुसाःकुसाः यानाच्वने' हँ । वयागु खँ न्यनेबलय् जिमि लय्ताः-ख्वबि बाःवइगु । खःथाय् ज्यूथाय् सरस्वती नानियात लःल्हाये फतकि तिनि जिमिसं पासा शिवयात बियागु वचन पूवनी अजि । व दिं गुबलय् चूलाइगु खः मस्यु अजि ।"

भतिचा दिपाः कयाः दकःमि-नायःनं आस्कुति ख्वालं तीजक मेगु खँ छुत– "अजि ! बरू छिं सुं भिंपिं मिजंमचा म्हस्यूपिं दुसा बिचाः यानादिसँ ले अजि ! सम्पत्ति दुपिं माःगु मदु । इलम छगू दयाः ग्यानिम्ह जुलकि गात का ।"

दकःमि-नायःया अझ नं नुगलय् मन्ह्यंगु खँ अजियात कने मास्तिवःनि । बजि नयेगु ई जूगुलिं बजि-म्हिचा ज्वनाः सरस्वती नानि न्ह्यःने वल । बल्ल दकःमिया म्हुतुप्वाः तित ।

छय् आशिषया मोटरसाइकल थ्यंकःवःगु सः नं तायेदत । अजिं नं छय्नाप लिहां वनेत पलाः न्ह्याकल । मिं पुनाः नं ह्यंग्वाः जुइधुंकूम्ह सरस्वतीया माया वनापुसे च्वंगु ख्वाः मिखाया न्ह्यःने न्ह्यःने खने दयाच्वन । दकःमि-नायःनं न्यंकूगु कंमाय् ह्वःगु स्वांया बाखं अजिया नुगलय् थासां त्ययेकूगु थें जुयाच्वन । छाय् खः मस्यु अजिया मतिनाया मूर्ति सरस्वतीपाखे बाः वयाच्वन । पुलांगु छपु धापू– 'म्ह्याय् बीगु तःमिथाय्, भौमचा स्वयेगु चीमिपिंथाय्' अजिया लुमना वल ।

च्यान्हु झिन्हु लिपा अजिं दकःमि-नायःयात नापलाः वन । दकःमि-नायःया न्हाय्पनय् लिक्क वनाः लय्ताः-खँ प्वंकल । पत्याः याये हे

थाकुक्क लय्ताः-खँ न्यनाः दकःमि-नायः छकः थारा न्हुल । लिसः नं बि हे बिल– "न्ह्यलय् हे खंके थाकुगु म्हगस ज्वलय् क्यनाः सरस्वती नानिया नुगलय् कःति वायेगु ज्या यानादी मते अजि ! अजिया ययेवं छय् आशिषया यइ ला मयइ ला ? थौंकन्हय् ल्याय्म्हतय् कंमाय् ह्वःगु स्वां न्ह्याक्व बांलाःसां यइ मखु । प्लास्टिकया यइपुसे च्वंगु स्वां हे जक ययेफु ।"

दकःमि-नायःया खँ त्वाःथलाः अजिया ल्यूनेसं च्वनाच्वंम्ह आशिषं सः थ्वयेका हल– "कका ! जिमि यःम्ह अजिं न्ह्यथंगु खँ जिं मन्यनी ला ? अजिया यःम्ह जितः नं यः ।"

छँैया दथुअंगः दनाच्वंम्ह सरस्वतीं खँल्हाबल्हा फुक्कं ताल मखा जुइ, लिफः स्वयाः आशिषयात व अजियात पुलुक्क स्वल । मुसुक्क न्हिलाः छ्यं क्वछुकल । यक्व ई लिपा ल्हाप्सा प्वालाक्क त्वयाः जः वये थें सरस्वतीया ख्वालय् नं न्हिलासू खनेवं दकःमि-नायःया नुगलय् नं न्ह्याइपुक्क स्वां ह्वल । पासा शिवयात लुमंकाः निफुति लः हायेकल ।

*

नेसं. ११३८ कौलाथ्वः १

आमाइया चान्हय् मिलाया जः

"थौं शनिवारकुन्हु नं गन वनेत्यनागु छिपिं ? छिमि तता नाइट ड्यूटीइ दु, लिहां वये फइ मखु हँ । स्वम्ह स्वम्ह म्ह्याय्पिं दयाः नं जि याकःचा हे च्वनेमाः ।" शोभां दिक्क चाःगु सलं म्ह्याय्पिन्त न्वात ।

"बिदा जूगुलिं केहेँचित छकः चाःहिका हयेत्यनागु मां । न्हिच्छि ब्वनेधुंकल । मेबलय् स्कूल वनेमाः । गनं वनेत ई दुगु मखु । वयात नं म्हाइपु जुइ नि । मखु ला मां ?" म्ह्याय् रत्नं नाइक लिसः बियाः निम्ह तताकेहेँपिंसं छें पिने पलाः न्ह्याकल ।

म्ह्याय्पिं निम्हं पिहां वंगु स्वयाः शोभा लुखाया खापा तिनाः दुहां वल । भुतूज्या छता त्वःताः मेगु छुं ज्या मयाकुसे सुसाःकुसाः यानाच्वंम्ह स्वम्ह म्ह्याय्पिनि मां शोभा ।

शोभाया स्वम्हं म्ह्याय्पिं छम्ह थे छम्ह तसकं ग्यानि । मेहनती, भलादमी जूगुलिं त्वालय् न्ह्याम्हसियां थः मस्तय्त न्वाये मालकि 'शोभाया मस्त थें जुइ फयेकेमाः छिपिं नं । हिरा, रत्न, मोति स्वम्हं हे गुलि जक भिंपिं मस्त ! शील-स्वभाव स्वःसा उतिकं बांलाः । अन्याःपिं मस्त ला न्हय्गू त्वालय् माःवंसां दइ मखु थें च्वं । 'शोभा ! छं गथे जक यानाः म्ह्याय्पिन्त छ्यलाः उत्तिग्यंक ब्वलंकागु ?' धकाः सुनानं न्यनीबलय् शोभाया ख्वालय् तिमिलाया जः जहां थिनावइगु ।

स्वम्हयंकं म्ह्याय्या म्ह्याय् बूबलय् माजु, बाःजु, भाःत व छेँजःपिंसं शोभायात हेबाय्चबाय् जक याइगु मखसे छम्ह अपराधी हे खः ला धया थें भाःपिया च्वन । हेपय् याइगु नं छगू लागा दइ नि । म्ह्याय्पिं मचाबलय् भचा हाकुख्वाः जूगुलिं अजा-अजिपिंसं दुइँचा, स्यौचा व दुसिचा धकाः नां छुनाबिल । व खँ लुमंलुमं हे थौंतक नं नुगलय्

चिमल्ता थनातइगु थें च्वनीगु शोभायात । आमाइधुंकाः पुन्ही अवश्य वइ धकाः शोभां म्हगसय् नं खंके मफु ।

ख्वीदँ मदुनिम्ह जूसां न्हेदँ फहिले धुंकूम्ह थें बुरि खनेदुम्ह शोभाया आमलि चुचु प्यानाः बाकी दनिगु च्याम्पति थें, क्वँय् व छ्यंगू जक दुगु वया ख्वाः । यःसिंद्यः थें यान्ताङ्ग यान्ताङ्ग च्वंगु वया म्ह । काय् बुइके मफुगुलिं छँया जःपिंसं वयात कागती थें तिसी जिक्व तिसिनाः वांछ्वयाहःगु कागती-ख्वला थें पितिनाहःम्ह शोभा । भुतूज्या सिधयेवं त्यानु लंकेत छुं भतिचा ई द्यने धकाः फुंगाय् छ्यं जक छु दिकल लुखाय् घण्टी न्यायेकूगु सः तायेदत ।

'म्ह्याय्पिं ला याकनं हे लिहां वल का' धकाः लय्ताःख्वालं खापा चायेकः वन । लुखा चायेकेवं शोभा गबाय्‌त तक इवाता जुयाच्वन । नर्स जागीर नयाच्वंम्ह तःधीम्ह म्ह्याय् हिराया नापं निम्ह म्ह्याय्पिं रत्न व मोतिया ल्यू छम्ह बुराम्ह मनू छ्यं क्वछकाः दनाच्वंगु खन । क्वँय्कालि थें च्वंगु वया म्ह । ग्वाय्, दान्हि, सँ ताःहाकः जुयाः जिरिङ्ग च्वंगु वया छ्यं । ह्वागलां फ्वागलां च्वंगु वसः, स्वयेबलय् नकतिनि हे जक न्यानाः पुंकाहःगु थें च्वं ।

मिजंत सुं मदुगु छँय् म्हस्यू नि तास्यू, स्वयेबलय् नं ल्वगिम्ह बुरायात छँय् दुत हःगु खनाः गुबलें तं मचाइम्ह शोभा म्ह्याय्पिंनाप तंचाल । तं पिहां वःसां शोभाया म्हुतुं सः पिमज्वः । व बुराम्ह मनूयात छाय् छँय् ब्वनाहयागु ? व सु खः ? धयागु अजुगति चाःगु न्ह्यसः जक शोभाया नुगलय् वाल्लइल्ल मिनाच्वन ।

शोभा, अंगः थें दनाः, त्वलहं न्ह्यःसू वःम्ह थें स्वया जक च्वंम्ह मांयात खनाः म्ह्याय्पिंसं थुइकल– मांम्हं व मनूयात म्हमस्यूगु हे खः धकाः । म्ह्याय्पिं मांयात हथासं खँ कनेत नं ग्यानाच्वन । अस्पतालय् नर्स जागीर नयाच्वंम्ह तःधिकःम्ह म्ह्याय् हिरां बुलुहुं खँ छुत– "मां ! व बुराम्ह मनूयात जि ज्या यायेगु अस्पतालय् दीर्घ पाजुं प्यला न्याला न्ह्यः भर्ना यायेहःगु खः । टि. बि. ल्वचं कयाः मनू हे जुइ ला मजुइ ला धया थें च्वंम्ह वयात दीर्घ पाजुं अस्पतालय् हयाः भर्ना यानाबिल । वया कलाः व काय्‌नं ल्वय् पुनी धकाः छँया दलानं हे थत मकाः हँ । थ्व मनू छिमि नं थः लाः । छिमि बाःया गामय् च्वंम्ह हे खः । बांलाक

बिचाः यानाब्यु न्हैं !' धाःगुलिं जिं शनिवार व मेमेगु बिदा दुसां अस्पताल वनाः बिचाः याःवना च्वना । दीर्घ पाजुया छैँ नं बाःपिनिगु गामय् धाःगु मखु ला ? झीत न्ह्याबलें ग्वहालि यानाच्वंम्ह दीर्घ पाजुं धासेंलि याये हे माल नि मखु ला मां ?"

शोभां म्ह्याय्यागु खँ न्यना जक च्वन । छुं लिसः बीफुगु मखु । थः भाःतं मेम्ह कलाः इहिपाः यानाः काय् छम्ह नं दत धाःगु दीर्घ हे कनातःगु खं शोभाया न्ह्यपुइ गं थात । तम्वं धाये ला, बाध्यतां धाये थः मस्त ब्वलंलिसे बौया खँ न्यनेसःबलय् 'छिमि बाः उबलय् हे मन्त, गुबलय् छिपिं थन शहरय् वल' धकाः लिसः बियागु नं शोभाया नुगलय् नकतिनि हे मिमलखं कःगु थें जुल ।

म्ह्याय् हिरां थःगु खँ स्वानातुं यंकल– "वासलं ल्वय् क्वलाना वंलिसे व बुराम्हं जितः तुंक स्वयाः मिखाय् ख्वबि जायेका हइगु । स्वयेबलय् नं छुं न छुं ज्या स्यंकाः–द्वंकाः प्रायश्चित्त यानाच्वंम्ह मनू थें । छन्हु जितः तसकं अजुगति चायेक व बुराम्हं न्ह्यसः तल– 'नर्स नानी ! छं निम्ह केहैँपिं व मां दु खला ? छिमि मां म्हं हे फु मखा ? छं निम्ह केहैँपिनिगु ख्वाः छकः जितः क्यने हजि न्हैं !' वं झिपतिं प्यपुंकाः ज्वज्वलपा यासें ख्वख्वं धाल । ताईतक लां लां सुसाः यानाच्वनागुलिं खः ला, थः बौ मदुगुलिं खः ला, वा झीथाय् गामय्याम्ह मनू धाःगुलिं खः जि नं व बुराम्हेसित तसकं माया वन । केहैँपिं नापलाके यंकाबलय् नं व यक्व ख्वल । 'जिपिं खनकि छाय् ख्वयेगु ? छि सु ?' धकाः गुलि न्यना । 'छिमि दीर्घ पाजुयाके न्यना स्व !' थुलि हे लिसः वं बिल । थौं अस्पतालं डिस्चार्ज याःगुलिं गामय् वनेन्ह्यः छकः मांनं म्हस्यू ला धकाः न्यनेत 'म्हां' धायेक ब्वनाहयागु ।"

म्ह्याय्यागु खँ न्यनावंलिसे शोभां बुराम्हेसिगु ख्वाः तुंक स्वस्वं हे जिरिङ्ग च्वंगु वया सँ ख्वालं चिलावं थें च्वन । तुं थें गाः वंगु वया न्यताः ला–हिं जायाः हृष्टपुष्टगु ख्वाः लुयावल । शोभा छकः मू हाल । ग्याक्क म्हगसय् खनाः थारा न्हूम्ह थें जुल । मिं पुनाः नं ह्यंग्वाः जुइधुंकूम्ह शोभाया मिखाय् थ्यंमथ्यं सुइन्यादं मल्याक न्ह्यःयागु अतीतया लु न्ह्यःने न्ह्यःने चाःचाः हूवल ।

सुइन्यादं मल्याक न्ह्यः शोभा छम्ह छुं हे मस्यूम्ह गामाःनी मिसा धयागु लुमना वलकि थः हे पत्याः जुइ थाकु । गांया रीतिकथं शोभायात न्यासि वनेमाःगु, गामय् च्वंम्ह सुइन्यादँ दुम्ह मिजंनाप इहिपाः यानाः मांबौनं माजुबाःजुपिंनाप लिकाछ्वःगु ।

झिंन्यादँया बैंसया इलय् तिसा-वसतं छाय्पी दयाः लय्लय् तातां माजुबाःजुपिं, छैंजःपिंनाप न्ह्याक्व न्यासि वंसां शोभाया त्यानु मचाः । शोभां मस्यू वया पलाः गुलि न्ह्यात उलि हे वया तुति ध्वपय् दुना वनाच्वंगु दु धकाः । गामय् थ्यँसांनिसें भमचाया ज्याकथं सुचुकुचु यायेगु, जाथु, कँथु जक यायेगु मखु, सा-मेय्, दुगु, च्वलय्चातय्गु गः इयूवनेगु, घाँय् लःवनेगु, बाघौनं मल्याक न्यासि वनाः लः ल्ह्ययाहयेगु ..... फुक्क ज्या शोभाया छ्यनय् क्वचित । मांबौ लुमंकाः ख्वख्वं ज्या यानागु लुमनावलकि थौंतक नं शोभाया मिखां ख्वबि तिकि ननीगु ।

दच्छि लिपा झिंखुदँ दुबलय् शोभा मचाया मां जुल । म्ह्याय् बुइकल धया थें छैंजःपिनि व भाःतया ख्वाःपाः हासापाः थें जुल । त्वहः मदु त्वहः चिनाः ज्याय् कुं खिनाः ब्वः बियाः ल्वापु याइगु । भाःतया ख्वालय् न्ह्याबलें हाकु-सुपाँय् । चान्हय् धाःसा नरपशु थें, न्हिच्छिया ज्यां त्यानु व थाकु धयागु छुं च्यूताः मदु ।

निदँ लिपा शोभा हाकनं निगू जिउम्ह जुल । प्वाथय् दुगु स्युसांनिसें 'थुगुसिइ नं म्ह्याय् बुल धाःसा छैंय् च्वनाः नये गाइ' धकाः धुच्चापतिकं न्यंकीगु । छु मयः धाल व हे जुल । थुगुसी नं म्ह्याय् हे बुल । इमित ला त्वहः द हे दत । मचाबू जिवय् नके-त्वंके माः धयागु ला इमिगु नुगलय् हि हे मदु । बंश न्ह्याकेत काय् बुइके मफुम्ह धया थें हाम्वःयात पहाड दयेकाः निगति निगति खँय् नं भाःतं दायेगु यानाहल । थःछैं वने धयां– 'उलिमछि दां फुकाः इहिपाः यानाहयागु, काय् छम्ह मबूतले गनं नं वने दइ मखु हँ । माजुबाःजु, भाःतं ब्यूगु मिब्वालां पुकाः शोभा सी-म्वायेया दथुइ यग्गाना च्वन ।

शोभा छम्ह मिसा मखु, मनू मखु, काय् बुइकेगु मेशिन न्यानाहःगु भाःपिया च्वन छैंया मनूतय्सं । दुरू त्वंम्ह मचा दच्छि हे तिनि दत, शोभाया गर्भय् हानं मचा दत । न्ह्याक्व गर्भय् दुसां मांनं जन्म जक बीगु खः । बुँख्याःचा थें सुं ज्यानाः धिकय्नं भुनाः गर्भय् स्वथने ज्यूगु

मखु । सुयागुं सराः हाये थें थुगुसी नं म्ह्याय् हे बुल । अले ला छु मानि इमित ? जि जक ज्यूसा शोभायात छ्वालिप्वाः थें च्याकाछ्वये मास्तिवः इमि । छन्हु आमाइया चान्हय्, गांया मनूतय्सं मखनीबलय् चान्हय् हे स्वम्हं म्ह्याय्पिं नापं शोभायात नं पितिना हल ।

स्वम्हं मस्तय्त पर्सिच्वतं भुत्तुभुनाः लुखा-पिनेसं पाछायाः शोभा छँनं पिहां वल । पिहां मवनां नं छु याये ? न्हियान्हिथं कसा फयेगु वया शक्ति हे मन्त । गांया फुकी दाजु धायेमाःम्ह दीर्घ दाइ लँय् नापलाःगुलिं शोभां फुक्क खँ प्वंकल । थः केहेँ हे भाःपियाः दीर्घ दाइनं थःछँय् मछ्वसे काठमाडौंलय् थःगु बालं-क्वथाय् ब्वनाहल ।

काठमाडौंया बालं-क्वथाय् इमित तयाः दीर्घ दाइ पासापिनिगु बालं-क्वथाय् च्वंवन । कन्हय्कुन्हुनिसें गुरूद्वारय् बुराबुरि ल्यू ल्यू तयाः सुसाः यायेगु ज्याय् तयाबिल । तिछुँमाः थें ववंथाय् स्वम्ह मस्त ज्वनाः ज्या याःगु स्वये मफयाः बुराबुरि सुसाःकुसाः याःथाय् हे नयेगु, त्वनेगु व च्वनेगु थाय् नं गुरूद्वारया धर्म दुपिं मनूतय्सं मिलय् यानाबिल । मस्त ब्वलना वःलिसे ध्यबा पुले म्वायेक सरकारी स्कूलय् नं तयाबिल । ब्वंसां मब्वंसां प्यघौ न्याघौ ला मस्त धुक्कं तयेदत धया थें शोभाया नुगलय् बुलुहुं स्वां ह्वल । तर मस्त ग्यानि जुयाः थौंतक न्ह्याबलें न्हाप हे जुयाः ब्वनाच्वन । अतीतया समुद्रय् दुब्वानाच्वंम्ह शोभा वर्तमानय् पिहां वये हे ल्वःमं । छुं हे न्वमवासे त्वलहं बुराम्हेसित जक स्वयाच्वंम्ह मांम्ह खनाः म्ह्याय्पिं थाऱ्हा न्हुल । म्हय् गिलिगिलि यानाः "मां ! मां ! छन्त छु जुल ? छाय् न्वमवासे च्वनागु ? व बुराम्हेसित म्हस्यूगु खः ला ?" धकाः न्यन ।

शोभां म्ह्याय्पिन्त फुक्क खँ कने मफुसां थुलि सः पिज्वयेकल– "खः मस्त ! वयात बांलाक हे म्हसिल । स्वम्हयंकं म्ह्याय् या म्ह्याय् बुइकाः काय् बुइके मफुम्ह अवला मिसाया भाःत खः व । सीत्यंम्ह मनूयात सुसाःकुसाः यानाः म्वाकूपिं स्वम्ह म्ह्याय्या बौ खः व बुराम्ह ।"

इमिगु क्वथाय् आमाइया खिउं बँ इलाब्यूगु खः । आमाइधुंकाः मिलाया जः ह्वलाब्यूगु खः । म्ह्याय्पिंसं थुइका काये मफुत । स्वम्हं म्ह्याय्पिंसं बुराबुरितय्त निस्तब्ध जुयाः स्वयाच्वन । बुराम्ह ताख्वाँय् जुयाः न्यनाच्वन ।

*

नेसं. ११३८ गुंलागाः ३०

विस्थापितया ख्वालु-सवाः

तःदँ लिपा लन्डनया लजगालं ई कयाः दिलबहादुर व वया तिरिमय्‌जु चन्दा थःगु छैँय् दुस्वः वल । थःगु छैँक्वय् थ्यंबलय् लुखाय् तालं ग्वयातःगु खन । थःगु छें थःत पितिंका च्वना थें ताल । दिलबहादुर व चन्दा निम्हं थःम्हं हयागु सामानत पसः ब्वये थें लुखान्ह्यःने ब्याः छैँछखां बालं कयाच्वंम्ह केदारमानयात पियाच्वन ।

'अहो, दिलबहादुर ! नकतिनि थ्यंगु ला ? मस्त महया ला ? फुक्कसित म्हं फु ला ?'– जःलाखःलापिनिगु छगू हे न्ह्यसः रेकर्ड चायेके थें जुल । धन्य ताउत पी म्वाःल । केदार व वया कलाः निम्हं मोटरसाइकलं थ्यंकःवल ।

"दिलबहादुर दाइपिं थ्यंकःझाइगु छुं खबर हे मदु । फोन छकःसां यानादीसा ज्यूगु खः । तापाक वनेलाःसा जकं गबाय्‌त पीमालीगु जुइ !"– केदारया कलातं अजुगति चाःगु सलं म्हुतु न्यायेकु न्यायेकुं लुखाया ताःफ्वः चायेकल, स्वयेबलय् दिलबहादुरपिं उमिगु छैँय् हाय्‌म्वःपाहां जुयाः वःगु थें च्वं । केदारमानपिं हे छैँथुवाः खः ला धया थें च्वंगु पहः खनाः दिलबहादुरपिनिगु नुगलय् इमूचां न्याःथें जुल ।

'वये-च्वने यायेत निकू क्वथा तालं ग्वया मथकूगु जूसा जकं थुमिसं .....' नुगलय् खँ वायेकाः दिलबहादुरपिंसं थःगु क्वथाया ताः चायेकल । च्या व लः ज्वनाः केदारया निम्हतिपुलिं क्वथाय् वल । च्या व लः ला इपिं क्वथाय् दुहां वयेत जक थें च्वं । इमिगु ख्वालय् हथासं न्यने मास्तिवःगु न्ह्यसः यत्थें खनेदु ।

"छाय् दुःख यानादिया ? जिपिं पिहां हे वनेत्यनागु । नये-त्वने नं पिने हे याःवने धकाः च्वनागु"– दिलबहादुरं इमित म्हुतु हुइके थें धाल ।

"छता खँ न्यनेमाःगुलिं याकनं थहां वयागु ।"– केदारमानं हथाय्चाः-पहलं नुगःखँ न्ह्यथन ।

"थौं वया, थौं हे न्यनादीमाःगु छु खँ खः, धयादिसँ केदारमानजु !"– लिसः बियाः दिलबहादुरया म्हुतु कमत्यूनि, केदारमानं छगू सासलं थम्हं न्यनागु खँ न्ह्यथन– "छिकपिं थ्व छैं मीत झाःगु धकाः न्यनागु, खः ला मखु ला ? खःसा मेपिं मनूत मालादी म्वाःल । जिमिसं हे थ्व छैं न्यानाकाये । मेपिं मनूतय्सं गुलि मू तल उलि हे जिमिसं नं मू पुले । दलालतय्त छाय् दां नकेगु मखु ला दिलबहादुर दाइ ? जिपिं थ्व छैंय् च्वनागु नं झिदं मयाक दयेधुंकल ।"

बालं च्वंवःबलय् सुटकेश छगः ज्वनाः द्वाहाँवःपिं मनूत । छैंक्वय् खासाया सामानत ब्वयाः बँपसः तयाः लजगाः न्ह्याकूपिं मनूत । थौं थःगु छैं मीगु खः ला धकाः न्यनेफुगु खनाः दिलबहादुरपिं वाताहां जुयाः व धाये थ्व धाये मसियाः थुलि जक न्ववायेफत– "थ्व खँय् जिमिसं बिचाः हे मयानानि ।"

दिलबहादुरपिं पिहां वनेत लाकां न्ह्यासेंलि केदारपिं कुहां वन । हथासं क्वथाय् तालं ग्वयाः कुहां वनेत्यंबलय् 'दिलबहादुर दाइ' धकाः सः ब्युब्युं हानं सुं मनू थहां वल ।

'छिकपिं सु थें ?' धकाः न्यने हे मलाःनि थहां वःपिं मनूतसें थःथम्हं म्हसीका बिल– "जिपिं हुं न्ह्यःने च्वंगु छैंय् बालं च्वनाच्वनागु खः । छैंक्वय् च्वंगु कोल्डस्टोर पसः जिमिगु खः । छिकपिं छैं मीत लन्डनंनिसें झाःगु खँ न्यनाः जिपिं हथासं थहां वयागु । थ्व खँ खःसा मेपिं ग्राहकत मालादी म्वाःल, जिमित बियादिसँ । बरू जुयाच्वंगु मू स्वयाः भतिचा अप्वः मू तयाबी दाइ, मज्यू ला ?"

"थ्व खँ लिपा ल्हाये न्हैं ...... !"– फ्यासुगु लिसः बियाः दिलबहादुरपिं हथासं कुहां वन । छैं मीत वयागु खःसां नं सुयातं क्वातुक्क मधयानिबलय् हे छैं न्याइपिं मनूतसें भुंवःगु खनाः दिलबहादुर तसकं छक्क जुल । देय्या कुंकुलामय् च्वंपिं मनूतय् काठमाडौं शहरय् छकूचा छैं न्यायेफतकि छ्यं धस्वाइगु, न्हाय् म्वाइगु, लजगाः तब्या जुजुं वनीगु खँ दिलबहादुरं थुल ।

सरप्राइज बीगुकथं दिलबहादुपिनि मिलय् जूपिं पासापिं नापलायेत मखं व असं त्वाःपाखे पलाः न्ह्याकल । मखनय् थ्यंबलय् उमित झुमिं यंकू थें ताल । झिदँया दुने मखं त्वाः ला यक्व पानाच्वन । प्रकाशया छेँया थासय् अफिस-कम्प्लेक्स-भव्यगु छेँ खन । पुलां-छेँ मियाः प्रकाशपिं गन च्वं वन जुइ धयागु नुगलय् खँ वायेकाः असंया लँपुइ पलाः छित ।

असनय् च्वंम्ह मिलय् जूम्ह पासा देवेन्द्रया छेँक्वय् थ्यंकाः दिलबहादुरं घन्टी न्यायेकल । स्वयेबलय् नं मारवाडी साहुजी थें च्वंम्ह बुराम्ह मनुखं खापा चायेकाः वाताहां स्वयाच्वन । दिलबहादुरं नेवाःभासं हे न्यन– "थ्व छेँ देवेन्द्रयागु मखु ला ? छकः सःता बियादिसँ ले !"

व बुराम्हं फुँइक्क च्वनाः झ्यातु-पहलं लिसः बिल– "वय्कःपिसं थ्व छेँ जिमित मिया वनेधुंकल ।" थुलि धयाः व मनू खापा तिनाः थहां वन ।

नखःचखः, थी थी जात्रा, नेवाः-संस्कार व संस्कृतिया धुकू, नेवाः-म्हसीकां भय्ब्यूगु मखं, असं त्वाःया थाय्बाय् सदांया लागि विस्थापित जूगु खँ न्यनाः दिलबहादुरया तसकं नुगः थुंदित । सरप्राइजकथं पासापिं नापलायेगु दिलबहादुरया ग्वसाःयात फसं पुइकल । छेँय् लिहां वनाच्वंम्ह दिलबहादुरया मिखाय् असं, मखं, थःने, क्वःनेया त्वालय् दछियंकं जुइगु नेवाः-जात्रात झ्वःझ्वः दंवल । क्वःनेया चिकंमुगः व मजिपाः त्वाःया दथुइ लाःगु थःगु छेँ मियाः दां ज्वना वनेगु ग्वसालं थःत हिस्याना च्वन थें ताल दिलबहादुरयात । दिलबहादुर छेँय् थ्यनेवं पासापिन्त थः नेपाः थ्यंगुलिं नापलायेत इनाप यात । दिलबहादुरया मेसेज खनेवं कन्हय्कुन्हु पासापिं देवेन्द्र व प्रकाश हथासं नापलाःवल । म्हं फु मफुया बुखँ न्यनेकने धुंकाः दिलबहादुरं पासापिन्त म्हिगः नापलाः वयां म्हाइपुक लिहां वयेमाःगु खँ न्ह्यथन । पासापिं निम्हेस्यां न्हातिका खिउँकाः छ्यं क्वछुकल । प्रकाश व देवेन्द्र निम्हेस्यां पुलांछेँ मियाः न्हूछेँय् विस्थापित जूसां नं खालु-सवाः कयाच्वन धकाः दिलबहादुरं थुइकल । न्यने हे म्वायेकं पासापिंसं पालंपाः थःथःगु नुगःघाः उलाक्यन ।

न्हापां देवेन्द्रं खँ न्ह्यथन– "जिपिं प्यम्ह दाजुकिजापिं जूगुलिं छेँ इनाकायेत मछिनाः छेँ मीमाःगु बाध्यताय् जि तक्यन । जिं स्वयम्भूया ल्यूने रिंगरोडया पिने दंक जग्गा न्यानाः छेँ दंवना । जग्गा न्यानाः नं

छँ दनेबलय् उलि ध्यबां ला न्ह्याये हे मदु खनिं । व हे जग्गा बह्नः तयाः नीगू लाख दां बैंकय् त्यासा कयाः तिनि बल्लं छँ दने क्वचायेका । न्हूछँय् च्वनाः प्यला खुला लिपा मस्तय्सं व न्हिनय् हे शून्यगु थासय् म्हाइपुका हल । न्ह्याबलें जात्रा व नखःचखः थें च्वंक न्ह्याइपुगु असं त्वालय् ब्वलंपिं मस्त । न्हूगु थासं स्कूल वये-वने यायेत तसकं थाकुल । लँय् जाम जुइबलय् ला मस्त छँय् थ्यनीगु तसकं लिबानाः नयेपित्याकाः ख्वाः हे वँचुका वइगु । जिमित नं अफिस वये-वनेत तसकं हे थाकुल । च्यादँ व खुदँ जक दुपिं मिसामस्त जक छँय् च्वनेमाःगुलिं ग्याःचिकुं पुनाः न्हियान्हिथं भुग्लुं च्वनावन ।

छन्हु मवँसें मज्यूगु इलय् वनाः इलय् हे लिहां वये धकाः जिपिं निम्हं भ्वय् वना । छाउनीइ थ्यंबलय् तसकं वा वल । उबलय् हे मोटरसाइकल नं स्यन । ट्याक्सी छगः दुगु मखु । बसय् च्वनेफुगु मखु । बसय् मनूत थुलि क्वचिनाः हइ कि बस हे छ्वर्म्हुया वइ थें च्वं । बुराबुरि व मस्त ला सँन्या थें पति चिनी थें च्वं । मिसापिं व मिसामस्तयत ला मनूतय्सं न्ह्याक्व धित्तुधिनाः अभद्र व्यवहार याःसां सुनानं न्ववाये फुगु मखु । फुक्कस्यां छँय् थ्यंकेमाःगु दु । उकिं जिपिं वा वयाच्वंसां स्यंगु मोटरसाइकलयात घ्वाघ्वां न्यासि हे वनाः छँय् थ्यंकःवना । तसकं लिबात । मस्त ला ग्यानाः खापा हे चायेकः मवः । नां कयाः सःताः तिनि बल्ल खापा चायेकः वल । कन्हय्कुन्हु चीधिकःम्ह म्ह्याय् ग्यानाः ज्वर हे वयेकल । न्हूपिं मनूतय्त पुलांपिं मनूतय्सं सह हे याइ मखु खनिं । मिसामस्त जक च्वनीगु सियाः गुबलें झ्यालय् चागःचां कयेकाहइगु हँ, गुबलें सुलि पुयाहइगु हँ । गुबलें ला अस्यःपिं मिजं-मस्तय्सं लुखाय् घन्टी बियाः बिस्युं वनीगु हँ । छन्हु थे छन्हु न्ह्याबलें उथें जुइ मखु धकाः मस्तय् मां, जिमि कलातं जागीर हे त्वःताछ्वल । जि याकःचिगु कमाइनं छु निं यायेगु ? बैंकया त्यासा पुलेगु ला गन ब्याज तकं पुले मफयाः वाथावाथा कनाच्वन । खापां काःम्ह भौचा थें जि जुल ।"– देवेन्द्रं ताःहाकःगु झसुकाः तल ।

गथे देवेन्द्रया ख्वालय् झसुकालं भुत्तुभुनाच्वन, अथे हे प्रकाशया ख्वालय् नं औँशीया किचः बांलाक खनेदु । प्रकाश न्वमवासे च्वनाच्वंगु

खनाः दिलबहादुरं मन्यँसे च्वने मफुत । दिलबहादुरं बुलुहुं न्यन– "प्रकाश, छं ला निम्ह जक दाजुकिजा खः, चीखागु छँ जूसां निम्हेसित मगाः हे ला मजू थें च्वं । छिमिसं छाय् मियागु ? छ गन च्वंवना ले ?"

प्रकाशया छँया खँ कने मास्ति मवःसां सः पिज्वयेका हल– "छु याये पासापिं ! दाजुकिजाया खँ मिलय् जूसा ला छँ मी माली हे मखु नि । छँ मी हे मखु नि । दने मफुतले ज्यूज्यूथे च्वने धकाः दाइयात गुलि कर याना, दाइनं जितः नुगलय् थुंदिक्क लिसः बिल– "छं ला काय्-म्ह्याय् सुं मदु, न्ह्याथे यानाः च्वंसां ज्यू । जि ला काय्पिं तःधी जुइधुंकल । इमित क्वथा दयेके हथाय् जुइधुंकल । म्ह्याय्–जिलाजंपिं नखत्या सःतेबलय् थाय् मगानाः मछालापुसे च्वं । मी मास्ति मवःसां जिगु भाग नं छं हे न्याना का । जिं छँ न्यानाकाये फुगु मखु । जि करं हे क्यन । छँ मीगु ज्याय् सही तयेमाल । .... जि ग्वंगःबुँया बस-स्टपल्यूने छँ न्यानाः च्वंवना । न्हापांनिसें मांबौपिं जिनाप च्वनाच्वंगुलिं इमित नं न्हूछँय् तयेयंका । तर मांबाःपिनि ख्वाः चमकं । मांबाःपिन्त छँय् कुने थें जक जुल हँ । बस, ट्याम्पुइ जुइ मसःगुलिं गनं छपलाः पिहां वने मखन हँ । इमि ल्यूल्यू न्ह्याथाय् नं जिपिं वने लाःगु मखु । तिथिकथं थी थी झीगु नखःचखःबलय् थाय्थासय् द्यैके वनेमाःपिं मांबाःपिं । विहारय् वनाः बाखं न्यनेमाःपिं इपिं । मांबौपिन्त ला तुतिइ सिखलं चिनातये थें जुयाः एकान्तय् च्वंगु छँय् च्वने हे मं मदयेकल ।

छन्हु देगुपूजा वनेमाःगु त्वहः चिनाः दाइयाथाय् वंपिं मांबाःपिं लिहां वये म्हायेकल । निला प्यला लह्यूबलय् छँ मियाबलय् कयागु मांबाःपिनिगु भाग दां लित बीमाल धकाः दाजु-तताःजुपिं जिपिंनाप न्हिच्छिं ल्वाः वयेगु यात । छँ न्यानाबलय् मांबाःपिनिगु दां नं फुकेधुन । गथे यानाः व दां लित बीगु ? बालं कयाः तयेमाःसां शहरय् दुने हे तयेहये धकाः ह्ययेकाः मांबाःपिन्त लित हया । तर जितः इलं म्वाय् चुइकल । दाइपिंथासं लित हयागु चान्हय् हे तसकं प्वाः स्याकूगुलिं बाःयात अस्पताल यंकेमाल । स्वथाय् प्यथाय् एम्बुलेन्सयात फोन यानां नं इन्गेज सः जक वयाच्वन । थःगु त्वालय् जूसा न्ह्याम्हेसिगु गाडीइ सां अस्पताल ब्वाकेदइगु, अन न्हूगु थासय् बांलाक छुं स्यूगु मखु ।

बल्ल छगः एम्बुलेन्सनाप खँ जुल, एम्बुलेन्स थ्यनेसाथ बाःयात अस्पताल ब्वाका । लँय् छटपट छटपट जुजुं हे बाःनं न्वमवात । अस्पताल थ्यनेवं डाक्टरं जाँचय् यानाः छ्यं हीकाः लिसः बिल । बाःयागु ख्वाः त्वपुनाः धाल– 'बाघौति न्ह्यः जक अस्पताल थ्यंकेहःगु खःसां म्वाके फइगु जुइ । वय्कःयात अपेन्डिसाइटिस जुयाः प्वाः स्याःगु खः । तुरून्त हे अपरेशन यायेखंगु जूसा म्वाइगु जुइ ।' जिं थःथम्हं कपाः दाया च्वनेमाल ...... थौंकन्हय् दाजु–तताःजुपिंसं प्यम्ह मनूया न्ह्यःने 'मांबौया अंशभाग कयाः नयेसः, बिचाः याये मसः' धकाः न्यंकीबलय् जिगु नुगलय् कःति वाः थें जुइगु । थौंकन्हय् जितः नं व तख्खागु न्हूछें हिस्याना च्वं थें जुइगु । न्हिछिं व हे असं त्वाःया पुलांगु छेँ जक मिखा–न्ह्यःने दंवइगु । बुरिम्ह मांया लागि नं जिं हानं थःगु त्वालय् लिहां वनेगु बिचाः याना, बालं च्वनेमाःसां ।"– प्रकाशयागु म्हुतु कत्तित ।

छुं ईतक अन क्वथाय् मुलु कुतुं वंसां सः तायेदइ थें शून्य जुल । भतिचा झासु लनाः प्रकाशं हानं तीजक सः पिज्वयेकल- "दिलबहादुर, छं नं थःगु छेँ पुलां जुल धकाः मियाः दां ज्वनावनेगु ग्वसाः ग्वयावयागु जूसा छ कन्हय् हे लिहां हुँ । मखुसा छंगु बुद्धि नं जिमिगु बुद्धि थें दांया किलं नयाः भ्वाभः जुइ । अजा–अजि, मांबौपिंसं हिचःति हायेकाः दयेकाथकूगु पुलांछेँया मू जिमिसं थें छं नं मथुयावनी ।"

देवेन्द्र व प्रकाशया दुनुगलंनिसें थ्वःगु स्याःनुगःया सः न्यनाः थःगु ग्वसाः पासापिन्त कने मफुत । पासापिनिगु न्ह्यःने दराज चायेकाः प्लेनया टिकट लिकयाः थःपिं लिहां वनेगु न्हिल्याः क्वथीक स्वयाच्वन ।

*

नेसं. ११३८ अनलागाः ५

चखुंप्वालं तिकिनंगु झसुकाः

सूर्यमायां द्यनेगु कुतः याःलिसे वनाप न्ह्यः तेलकासा म्हितुम्हितुं बिस्युं वनाच्वन, ज्वने हे मफयेक। चान्हसिया छताः ई नं मल्याक्क जुइधुंकल। वया मिखा हथं थें ग्वग्वलानाः खापा मदुगु लुखा थें ह्वातां चालाच्वन। गुबलें जवं, गुबलें खवं फाताफाता मू पुलाच्वन— लः मदुगु थासय् न्यात त्वःते थें। थौं सुथसिया भौया खँग्वलं सूर्यमायाया नुगलय् च्वाम्मुसेच्वंगु चुपिं इ्वाइ्वा सुयाच्वन। ल्वःमंके हे मफयाः सूर्यमायाया नुगलय् खँ ग्वाराग्वारा दासि वयाच्वन।

थौं सुथय् काय्-भौ अफिसय् वनेत पिहां वनेत्यंबलय् काय्नं— "यः मां ! जिपिं अफिस वनेत्यल, खापा त्यूवा ! बांलाक च्वँ न्हैं !" धकाः न्हापां सःतूगु जिं मताल। काय्नं लिसा कयाः हानं सःतल— "मां ! यः मां ! जिपिं पिहां वनेत्यल। खापाय् चुकू तःवा न्हैं !" धकाः काय्नं निक्वः स्वक्वः 'मां ! मां !' धकाः सःताच्वंगुलिं भौनं थः भाःतयात नर्थक्क हक्काः— "गुलि जक मां ! मां ! धकाः सःताच्वंगु ?! लिबात धयागु स्यू लाकि मस्यू ? छैंय् च्वनेत बांलाक खापा तिनाः च्वनेमाः धकाः बुरिपिन्त धया च्वनेमाःगु ला ? अपाय्सकं मांप्यासी जुयाच्वने मास्तिवःसा छ नं छैंय् हे जक च्वनाच्वँ !" धाधां स्वहानेय् पलाः बस्वास्वां वंगु सः न्हाय्पनय् क्वाःगु चिकं लुइ थें जुयाः सूर्यमायाया नुगलय् चि-मल्ता हाऽ हाऽ याः थें जुल। न्हिच्छि हे मिखां पाखा हायाच्वन, असारया झरी थें। थःगु नुगःघाः सुयातं उलाः क्यने धाःसा सूर्यमायाया सुं मदु। बुराम्ह भाःतयात कने धाःसा ल्वापुया मा पी थें जुइगु जुल। छु कनेगु ? सुं थःथितियात कने धाःसा याकः-भौयात सह

हे मयाः धया थें थः हे खँजाः जुइ । 'बुराबुरित हे मज्यू, याकः-भमचा छम्हनाप हे सहलह जुयाच्वने मफुपिं' धाइ । छु याये ! ई-ब्यः फुक्क अःखः जुइधुंकल । ताःसां मताःछु यानाः सह यायेगु बाहेकं मेगु लँपु हे मदु । सूर्यमायां ताःहाकःगु झसुकाः ततं द्यनेत कुतः यानाच्वन । थनिंनिसें काय्नं 'मां !' धकाः सःते हे ग्याइगु खः ला धया थें सूर्यमाया सात्तुवंम्ह मचा थें थाराक्क थाराक्क न्हुयाच्वन ।

थौं नं म्हिगः थें खालुं बुलातःगु खँग्वः न्यनेमाली धकाः सूर्यमाया काय्-भौपिं अफिस मवंतले लुखान्ह्यःने हे फ्यतुना च्वन । काय्-भौ, छय्पिं फुक्कं पिहां वनेधुंकाः सूर्यमाया व बुराम्ह भाःतम्ह खापा तिनाः निभाः पायेत कःसिइ थहां वन । बुराम्हेसिया नुगलय् ला प्वंगु धम्प ग्वम्पय् थें न्ह्याग्गुं स्वथनेफु । याउँक निभाः पानाच्वन । हिइसे ख्वाउँगु नुगः ज्वनाच्वंम्ह सूर्यमायाया धाःसा निभाःया क्वाःजः कया थें मच्वं । म्हिगःया ल्वःमंकां ल्वःमंके हे मफुगु भौया खँग्वलं वयात कँथं कयाच्वन । 'हरे शिव ! थौं जिपिं जंक्व यायेत्यःपिं बुराबुरितय्त इमिसं मिखाया धू यानाच्वन । फत्तले जिमिसं नं ल्हाःया झिपतिं छ्यलागु हे खः । थौं जिमिसं थः नयेत जाकि निगः हे दायेके मफुत । उकें जुइ ..... थथे ..... ।' स्वः स्वः वःगु ख्वबि बँय् तिकि तिकि ननाच्वन ।

सुयां न्ह्यःने 'हाले मज्यूगु मे, कने मज्यूगु बाखं' नुगलय् स्वथनाः चि नःम्ह खाचा थें भुगुलुं च्वनाः सूर्यमाया निभाः पानाच्वन । आकाझाकां 'भाराक्क' सः वःगुलिं सूर्यमाया छकः थाराक्क न्हुल । सः वःथाय् मचायेक हे वया मिखा ब्वात । थःगु छैंया अंगलय् च्वंगु चखुंप्वालं छम्ह चखुंचा भाराक्क कुतुं वःगु सूर्यमायां खन । कुतुं वःम्ह चखुंचा, पा-पि हायाः जिरिङ्ग च्वंम्ह बुरिम्ह चखुंचा खन । चखुंप्वालय् थःम्हं हे थ्वकाम्ह हिसिचा दुम्ह बाचखुंचा व अथे हे हिसि दुम्ह नच्चाम्ह माचखुंचा निम्हस्यां धित्तुधिनाहःगुलिं बुरिम्ह चखुंचा चखुंप्वालं कुतुं वःगु सूर्यमायां बांलाक हे खन ।

व बुरिम्ह चखुंचां न्हापा नं निकः खँय् थ्वकाः चखुंचात ब्वलंका च्वंबलय् सूर्यमायां न्हिंन्हिं च्वकि ह्वलाबीगु । म्हिगः स्वयाः थौं गुलि तःधिकः जुल धकाः सूर्यमायां चखुंप्वालय् न्ह्यइपुक्क स्वयाच्वनी । खँचं

पिहां वःपिं चिचीधिकःपिं चखुंचातय्‌त माचखुंचां छगः छगः च्वकि त्वाथय्‌ तयाबीगु । च्वकि नके गातकि थःगु पपू फक्व चकंकाः मचातय्‌त क्वखं खंकी धया थें माचखुंचां त्वाथं सालाः पपुतिं त्वपुयाः थःगु छातीं क्वाःजः बियाच्वनी । व निम्ह चखुंचा ब्वलंगु तःन्हु हे मदुनि गन वन गन वन जुइक ब्वयावन । माचखुंचां चखुंप्वालय्‌ च्वनाः छ्यं चाःचाः हीकाः मस्तय्‌त पियाच्वन, न्ह्यःने च्वकि छपुचः तयाः, थःम्हं मनसें ।

छन्हु व माचखुंचां हानं खैंय्‌ थ्वकल । खैंचं चखुंचा मथ्वःतले माचखुंचा व बाचखुंचा खैंय्‌यात घौछि हे मत्वःतुसे पियाच्वन । थुबलय्‌ नं खैंचं बाचखुंचा हे थ्वल । माचखुंचा व बाचखुंचा निम्हं लय्‌लय्‌ तायाः पपू चकंकाः भुरर्र भुरर्र प्याखं हुल । थ्वपालय्‌ ला मांबौ चखुंचां च्वकि जक मखु चिचीधिकःपिं कीचात व दम्बि नं मफु मफु ल्ह्ययाः नकेहल । मचा चखुंचा याकनं हे ब्वलनाः नसा माःजुइ सल ।

न्हापा लिपा थें नसा माःवंम्ह माचखुंचा म्ह सुख मदयाः न्हिनय्‌ हे थःगु चखुंप्वालय्‌ लिहां वल । व चखुंप्वालय्‌ थःम्हं हे ब्वलंकाम्ह हिसि दुम्ह चखुंचा व मेम्ह नच्चाम्ह मिसा-चखुंचा नाप च्वनाच्वन । बुरिम्ह चखुंचा व चखुंप्वालय्‌ मन्ह्यन । नच्चापिं निम्ह चखुंचां माचखुंचायात घ्वात्तुघ्वानाः चखुंप्वालं कुर्काहल । बुरिम्ह माचखुंचा पपू भ्यभ्य लुइकाः स्वां स्वां सासः फिनाः बँय्‌ भ्वसुलाच्वंगु बुराम्ह चखुंचां गन च्वनाः स्वयाच्वन मस्यु, बुराम्ह चखुंचा नं अन हे जूवल । छ्यं ल्हुकु ल्हुकु संकाः बुराम्ह चखुंचां छकः छकः थःगु चखुंप्वालय्‌ स्वइगु, छकः छकः तुतिं, पपुतिं नं चुइ मफयाः त्वाथं बँय्‌ चुयाच्वंम्ह बुरिम्ह चखुंचायात स्वयाच्वन । छुं भतिचा लिपा व बुरिम्ह चखुंचां पपू छकः भारर्र संकाः बँय्‌ चाःचाः हिल । तुति तिल्ल प्यंकाः छ्यं बँय्‌ भ्वसुत । बुराम्ह चखुंचां सीम्ह चखुंचायात सात्तु सालाच्वन । छु याःगु, छु धाःगु, छुं मथूसां सूर्यमायां वाताहां स्वयाः थःगु हियूगु नुगःया च्वापु-लः हायेका च्वन, हायेका च्वन ।

स्वस्वं हे चाता वानाच्वंम्ह सीम्ह चखुंचायात ल्ह्वना यंकेत क्वः छम्ह चंचं धायाः न्ह्यःने न्ह्यःने तुचुतुचुं वल । क्वःया न्ह्यःने छम्ह चीधीम्ह चखुंचा, व नं बुरा जुइधुंकूम्ह चखुंचां छु यायेफइ ? क्वखं

सीम्ह चखुंचायात ल्वाचाक्क ल्ह्वनाः यंकल । चखुंप्वालय् च्वंपिं निम्ह नच्चापिं चखुंचातय्सं चखुंप्वालं छ्यं पिकयाः तुंक स्वयाच्वन । बुराम्ह चखुंचां थःगु चखुंप्वालय् छकः पुलुक्क स्वयाः सीम्ह चखुंचा ल्ह्वना यंकूम्ह क्वः गुखे ब्वयावन उखे हे ब्वयावन ।

तिंन्हिनय् शून्य ईयात चखुंप्वालं तिकि ननाच्वंगु झसुकालं चिरि फायाच्वन– चिरि चिरि कःतिं सिँ फाये थें । सूर्यमायां थः नं व हे चखुंप्वाःया बुरिम्ह चखुंचा हे खः ला धया थें झसुकाः तयाच्वन ।

*

नेसं. ११३८ बछलागाः ६

त्यपय् दुने ख:गु निभा:

प्रदीप स्वया: सुदीप यक्व दँ क्वकालि जूसां इपिं निम्ह मर्निङ्ग वाक वनीपिं तसकं मिलय् जूपिं पासापिं ख: । छैँ नापं जूगुलिं नं इपिं भतिचा ई दतकि हे वं वयात वं वयात स:ता: नापलाना च्वनीगु । न्ह्याक्व नापला:सां इमि दथुइ खँ गुबलें सिमध: । मर्निङ्ग वाक जक वंसां इमि थ:थ:गु छैँया समस्यांनिसें कया: राजनीतिक गफ तक नं जुयाच्वनी । इपिं थथे मिलय् जूगुलिं म्हमस्यूपिं फुक्कस्यां 'दाजु-किजा ख: ला ?!' धका: न्यनीगु । दाजु-किजा थथे मिलय् जूसा ला सामाजिक कलह दइ हे मखु नि । दाजु-किजा धयापिं ला न्ह्यागु छैँय् नं ल: व मि थें जुयाच्वनी । गन छैँय् दाजु-किजा मिलय् जू व छैँय् शान्तिया वास दया हे च्वनी ।

सुथन्हापां प्रदीपया कला: प्रेरणा एकसुरं वसिबँ पुयाच्वंबलय् झसंक वंक न्ह्यस: ततं सुदीप थ्यंक:वया: धाल– "आ:तकं मदंनि ला प्रदीप दाइ ? खुता: ई जुइधुंकल, मर्निङ्ग वाक वने लिबात । लिबातकि तसकं तांन्वये य: । प्रेरणा, छं प्रदीप दाइयात कन्हसंनिसें भचा न्हापां न्हापां थना बीमाल का !"

सुदीप व प्रेरणा न्हापा क्लास-मेट जूगुलिं 'तता:जु' मधासे नां हे कया: खँल्हाबल्हा याइगु । सुदीपया न्ह्यस:या च्यूता: मतसे प्रेरणां थ:म्हं स्यू थें ता: थें थ:गु खँ न्ह्यथन– "मर्निङ्ग वाक न्हापां न्हापां वनेगु ज्यां झीगु म्हयात भिं सिबय् मभिं अप्व: दु धका: गुलिमछि पत्रिकाय् डाक्टरतय्गु च्वसुत पिदनाच्वंगु दु । छिकपिंसं मब्वना ला ? तांन्व:सां छु जुल ले ? न्यासि वना:सां च:ति पिकायेगु हे ख: । निभालय् न्यासि वन धा:सा झीत मा:गु भिटामिन डी नं दइ हँ !"

डाक्टरतय्‌गु खँग्वः थें च्वंगु प्रेरणाया खँ न्यनाः भचा अजू चाःगु, भचा पत्याः मजूगु सलं सुदीपं न्यन– "न्हापां न्हापां उलिमछि मनूत वाकिङ्ग वयाच्वंगु दु । बेफाइदा जुइगु जूसा सु वइ ? न्यने हे मनंगु खँ प्रेरणा, छं गथे सिल ?"

"का छिं मब्वं जुइ का ! हर्ट स्पेसलिस्ट, कार्डियोलोजिस्ट, डाक्टर व इन्भायरोन्मेन्ट विषय कयाः पिएच. डी. याःपिं डाक्टरतय्‌सं पिथंगु च्वसुइ च्वयातःगु दु– 'सुथन्हापां ख्वाउँनिबलय् धूफ्वःत (पोल्यूशन) क्वहां क्वहां वयाच्वनी ! झी ब्वँाय् वनाः ताताःहाकःगु सासः ल्हायेबलय् व धूफ्वःत दक्व कथुं द्वाहां वनी ! थुकिं यानाः झीत सेखं चाइगु, कपाः स्याइगु, वाक् वाक् वइगुनिसें स्वँया क्यान्सरतक नं जुइ यः ! निभाः त्वःलिसे धूफ्वःत याउँयाः च्वय् च्वय् थाहां वनी ! उकिं ....."

सुथंनिसें उसाँय् भिनीगु कलाःया न्वचु न्यनाः प्रदीप नं वास्यां न्हिलाः वाकिङ्गया लागि क्वहां वल । खँल्हाबल्हा यायां हे वसिबँ पुइ सिधयेकाः 'भतिचा लिबाक्क वाकिङ्ग झासँ धाःसा खँ न्यनी हे मखु' धया थें मनय् खँ तयाः प्रेरणा नं तलय् थाहां वन ।

वाकिङ्ग वंपिं बाघौ हे मजाःनि, लुखाया घण्टी तसकं वात्तुवां न्यायेकूगु सः थ्वल । 'सु वःगु जुइ ? छु जुल जुइ ? छाय् थपाय्सकं घण्टी न्यायेकूगु ? गुलि याकनं ल्याहां वःगु जुइ !' धकाः द्यः पुज्यानाच्वंम्ह प्रेरणां हथासं क्वहां वयाः खापा चायेका बिल । निम्हेस्यां ख्वाः वँचुसे तयाः सातु वंपिं मस्त थें ग्याःचिकु पहः वयेकाः इपांथिपां मदयेक द्वाहां वल । प्रदीप स्वाहानेय् थाहां वनेत स्वःबलय् अय्‌लाखं काःम्ह थें तुति ललद्यानाः थाहां हे वने मफु । वयात निम्हेस्यां लप्पु ज्वनाः क्वथाय् थत यंकल । प्रेरणां निम्हेसितं लः त्वनेत लः-ग्लास बिल । निम्हेसितं इयालं हे ख्वाः छकः सिके बिल । सुदीप ताःहाकःगु झसुकाः छकः तयाः सोफाय् थचक्क फ्यतुल । प्रदीप होश दुम्ह ला मदुम्ह ला थें जुयाः लासाय् हे ग्वारा तुल ।

'छु जुल ?"– धकाः प्रेरणां निम्हेसिकें न्यनेफुगु मखु । न्यनाच्वनेगु ई नं मखु ।

प्रेरणां हथासं दराज चायेकाः स्टेथिस्कोप (छाती जाँचय् यायेगु ज्याभः) व स्पिग्नोमायुमिटर (ब्लड प्रेसर जाँचय् यायेगु ज्याभः) लिकयाः प्रदीपयागु प्रेसर जाँचय् यात । प्रेसर ला यक्व हे दयाच्वन– २००/१०० । प्रेरणां थःम्हं स्यू थें प्रेसर क्वहां वइगु वासः व न्ह्यः वइगु वासः नकल । बुलुहुं प्रदीपं न्ह्यः वयेकल ।

प्रेरणां छप्ति हे आत्तय् मचासे थः भाःतयात छम्ह नर्स थें सुसाः याःगु सुदीपं वाताहां स्वयाच्वन ।

छुं ई लिपा सुदीप नं भचा नर्मल जू थें खनाः प्रेरणां बुलुहुं न्यन– "सुदीपजी लँय् छु जुल, याकनं ल्याहां झाल ?! छुं मजुइक ला वय्कः थथे जुइ मखु !"

ताःहाकःगु सासः फिनाः सुदीपं धयाहल– "जिपिं निम्हं फटाफट वाकिङ्ग वनाच्वनागु, सहिद गेटया न्ह्यःने बस-स्टपयाथाय् थ्यंबलय् लँय् वनाच्वंपिं मनूत, क्याम्पस वनेत बस पियाच्वंपिं मिजंमस्त-मिसामस्त फुक्क चिल्लाय् दनाः हालाहल– 'का ! का ! स्व ! मिजं-मचा छम्हेसित माइक्रोबसं थक्कर नकल । वयात थनाबीमाल । बिस्युं वनेत बस बाय्क याःबलय् हानं क्यल । ड्राइभरयात ज्वनेमाल ।'

गुलिस्यां धाल– 'बसया नम्बर च्वयेमाल ।' फुक्क मनूत न्ह्यःने ब्वाँय् वँवं हे ड्राइभर इपांथिपां मदयेक न्ह्यःनेलाःथे बाय्क यानाः बिस्युं वन । मिजं-मचा ला जेब्रा क्रसिङ्ग लाइनं हे वयाच्वंगु खः । खालीगु माइक्रोबस यक्व मनूत कायेत मखा जुइ ब्वाकेहःगु ! मिजंम्ह जेब्रा क्रसं वयाच्वंगु हे मखं । न्हापां ला जेब्रा क्रसं लँ क्रस यानाच्वंम्हेसित बसं थि जक थियाः ग्वारातूगु खः । बिस्युं वनेत बाय्क याःबलय् प्वाथय् हे प्याच्च क्यल । 'आया' छकः हे धाये मलात का ! उखे-थुखे हि बाः वःगु खनाः प्रदीप दाइ अथें अथें बनावन । लँय् नापं वयाच्वंम्ह छम्ह मनू व जिं लिधँसा बियाः बल्ल छेँय् लित हया । जिमिगु मिखान्ह्यःने जूगु दृश्य खनाः जि नं नुगः भारा भारा मिनाः इक्कुसे च्वन । वाक वाक वयाच्वन । का प्रेरणा ! जि नं वना हे छ्वये का ! प्रदीप दाइयात बांलाक सुसाःकुसाः या !"– धाधां सुदीप छेँय् लिहां वनेत दनेत स्वःबलय् इकुयाः हानं सोफाय् हे फ्यतू वन ।

"सुदीपजी, छि नं भचा याउँक झासु लनादिसँ ! च्या छकः त्वनाः जक झासँ ।" धकाः प्रेरणा च्या दायेकः वन ।

प्रेरणा याकन हे च्या ज्वनाः क्वहां वल । च्या त्वँत्वं सुदीपं हानं खँ न्ह्यथन– "क्याम्पस वनेत प्याहां वःम्ह मिजं-मचा थें च्वं ! सुया काय् जुइ ? थ्व खँ न्यनीबलय् मांबौया नुगः गथे जुइगु जुइ ? न्हापां छकः थक्कर नःबलय्तुं बस दिकूगु जूसा व मिजंमचा घाःपाः जक जुइगु जुइ, सी ला मखु थें च्वं ! व बेइमान ड्राइभरं तुरून्त फनक्क हे बस बाय्क याःबलय् ला उफ्, केरा क्यले थें का !"

"व हे ला थौंकन्हय् ड्राइभरतय्गु छु चाला जुयावःगु ? मनूतय्त थक्कर नकाः ग्वारा तुलकि ला मखंक ब्याक यानाः स्याना हे बीगु का ! ड्राइभर नं ला मनू हे खः नि ! गथे माया-दया मदुगु ?"– प्रेरणां खँ द्यतन ।

सुदीपं थःगु बिचाः कन– "ड्राइभरतय्सं नं थथे छाय् मयाइ ले ?! मनू क्यलाः सितकि स्वीखुद्वः दां पुला बिलकि त्वःताहइ । घाःपाः जूसा मलंतले वासः-खर्च याना च्वनेमाः । सरकारी कानून हे थथे फ्यासुसे च्वं, छु याये झीगु देशय् ?!"

सुदीपया खँ न्यनाच्वँच्वं हे प्रेरणां थथे थःपिनिगु मिखान्ह्यःने हे जूगु घटना कनाहल– "दछिति न्ह्यः जि व प्रदीप वाकिङ्ग वनाच्वनाबलय् छगः मोटर-साइकलय् कलाःभाःत वयाच्वंगु । मोबाइलय् कल वल थें ! लँ-सिथय् मोटर-साइकल दिकाः फोन यानाच्वंम्ह भाःतम्हेसित फि ल्ह्यइगु टिपर-गाडीं थक्कर नकल । मिजंम्ह मोटर-साइकलया न्ह्यःने थस्सः पाःवन । 'मनूयात थक्कर नकल, आसे !' धाधां हे ड्राइभरं गाडी न्ह्यःने ब्याकल । कलाःम्हेसिगु न्ह्यःने घौछिं हे भाःतम्ह मन्त । श्राद्ध याये स्वयाः नं निसलाः बीगु थाकु धाइ थें न्याःगु कानून जुत्तले ड्राइभरत महसूर हे जुयाच्वनी । उबलय् ला ड्राइभरयात ज्वनायंकूगु खः । ज्वनायंकां छु याये, यातायात व्यवसायी संघया मनूतय्सं ब्रेक फेल जूगुलिं भवितव्य घटना जूगु धकाः बयान दयेकाः छगू लाख जरिवाना पुलाः ड्राइभरयात त्वःतका हल । व ध्यबा नं यातायात व्यवसायी संघं हे पुलाब्यूगु हँ ! उलि ध्यबा पुलेत संघयात छुं थाकुगु

मखु । जनता सीसा सीथमा, यातायात व्यवसायीत सुरक्षित यायेगु हे यातायात व्यवसायी संघया मूज्या जूवन । अले ड्राइभरत च्वय् च्वय् मधाइ ! अले न्ह्यःनेलाःथे यानाः बस चलय् मयाइ ?! टिकटया ध्यबा म्हो यायेमा, विद्यार्थीतय्त, बुरा–बुरितय्त बसया ध्यबा म्हो यायेमा, बस मगाःथाय् सरकारं बस तनाबीगु कुतः याःसां थ्व हे संघं हडताल याइगु । न्ह्यःनेलाःथे यानाः बस चलय् याइपिं ड्राइभरतय्त कारवाही यायेमाः धकाः सीम्ह मनूया थःथितित, त्वाःबाःयापिं मनूत जुलुस वन, हाःवन । छु निं छु का ! संघया ड्राइभरयात कारवाही यानां व सीम्ह मनू म्वाना वइ ला हँ ! क्षतिपूर्ति गुलि ध्यबा माः, इमिसं बी हँ ! छु मनू धैपिं सा–मेय् थें वस्तु खः ला, ध्यबा पुलाबी धायेत ! इमि थः हे काय्म्ह्याय्, मांबौयात जुलकि तिनि इमिसं सी का ! थ्व घटना खंबलय् नं छिकपिनि प्रदीप दाइया प्रेसर तसकं हे थाहां वनाः बिरामी हे जुयाः च्यान्हु झिन्हु अस्पतालय् तयाहया । उबलय्निसें डाक्टरतय्सं थथे बिरामी जुल धाःसा प्रेसरया वासः व न्ह्यः वइगु वासः नकाः याउँक थ्यनाब्यु धयातःगुलिं थौं नं व हे वासःत नकागु का !"

प्रेरणाया खँ कनाः म्हुतु मदीनि, सुदीपं नं थः पाजुया काय् छम्हेसिगु खँ कनाहल– "जिमि दाइ छम्हेसित नं अफिसं ल्याहां वयाच्वंबलय् ट्रकं क्ययेकाः बिस्युं वनेत हाकनं ब्याक यायेत्यंबलय् मनूत फुक्क मुनाः ड्राइभरयात ज्वनेफत । बिरामी मलंतले वासः–खर्च बीगुबारे पुलिसतय्गु न्ह्यःने खँ क्वःछिनाः, यातायात व्यवसायी संघया मनूत जमानी च्वनाः ड्राइभरयात त्वःताछ्वल । त्वान्नाःया क्वँय् हे नचुक क्यःगुलिं तःकः हे अपरेशन यायेमानि धकाः लांलां हे अस्पतालय् तयेमानिगु खँ सियाः ड्राइभर थौंतक बेपत्ता का । जमानी च्वंगु यातायात व्यवसायी संघ व पुलिसतय्थाय् गुलि उजुरी तल । थौंतक छु नि छु का ! थौं जिमि दाइ निपा तुतिं मदयेकाः अपाङ्ग जुयाः मचाखाचां लहीकाः च्वनेमाल । ड्राइभरयात व हे यातायात व्यवसायी संघया मनूतय्सं हे बिसिके छ्वःगु खँ न्यनेदु । का प्रेरणा, ताउत हे जाल । छैंय् वना हे छ्वये का ! प्रदीप दाइयात हन्चा स्वःवये का ।"– धाधां सुदीप छें पिहां वन ।

प्रदीपया ब्लड प्रेसर बांलाक थातय् मलाःगुलिं प्रेरणां स्वन्हु प्यन्हुयंकं न्हापां वइगु पत्रिकात क्यँ हे मक्यँसे सुचुका तल । पत्रिकाय् न्हियान्हिथं क्यलाः सीम्ह मिजं-मचायागु किपा तयाः 'बाय्क यानाः मनू स्याइपिं ड्राइभरतय्‌त कारवाही याये हे माः । इपिं ज्यानमारा हे खः । इमित म्वात्तले जेलय् हे तयेमाः' धकाः तःग्वःगु आखः च्वयातःगु ध्वाँय् ज्वनाः बस व्यवसायी संघया मनूत व ड्राइभरत जुलुस वयाः थाय्‌थासय् गाडीत पनाः विरोध यानाच्वंगु बुखँत वयाच्वन । बस व्यवसायी संघया मनूत व ड्राइभरतय्‌सं हे थथे विरोध याःगु बुखँ न्यनाः सकलें अजू चायाच्वन ।

सीम्ह मिजं-मचा ला बस व्यवसायी संघया अध्यक्षया काय् हे जुयाच्वन । बल्ल बस व्यवसायी संघया मनूतय् मिखा चाल थें च्वं ! थाय्‌थासय् यक्व विरोध जुयाच्वन ।

*

ने.सं. ११३८ कछलागाः ९

('लँय् खनागु पलाः' पाखें)

क्वातुगु प्रतिकार

"ए रूक्मणि, शारदा, कमला, राजु, रत्नमान, ज्ञानु ! फुक्कस्यां जिगु खँ न्हाय्पं बियाः न्यँसा ! थ्व लच्छि सकलें बहनिइ हथासं वने मते । सुथय् नं न्हापां न्हापां वा ! थ्व लच्छियंक वइगु शनिवारकुन्हु बिदा नं बी मखु । छाय् धाःसा जापानं यक्व गलैंचा अर्डर वःगु दु । इमिसं धाःगु इलय् इमिगु देशय् गलैंचा छ्वयेमाः । झीगु कारखानायागु गलैंचा मेपिनिगु गलैंचासिबय् यक्व तःजि, ग्यसुलाः व रङ्ग नं जाः हँ ! छिमित नं गुलि अप्वः गलैंचा थायेगु ज्या दइ उलि हे ध्यबा दइगु हे खः । अर्डर मवल धाःसा छिमि नं ल्हाः हुस्लुं प्वाः फुस्लुं जुइ मखु ला ?"– तःधी जुयाः नं ग्वारामाराचिंक ल्ह्वंम्ह कारखानाया साहुजीं स्यें स्ये फुं फुं वयेक फुक्कसित न्वानाच्वन । कारखानाय् गलैंचा थानाच्वंपिनि धाःसा न्हाय्पनय् द्वाहां वं ला मवं ला मस्यु ! निम्ह स्वम्हेस्यां जक 'जि हे ज्यू नि' धकाः लिसः बिल ।

गलैंचा कारखानाया क्वथाय् छकू कुनय् च्वनाच्वंम्ह सन्ध्यां साहुजीं धाःगु खँ ला छु ताइ (?) कारखानाया क्वथाय् द्वाहां वःगु हे वाः मचाः । ख्वाः खिउँसे तयाः न्हकु तियाः त्वल्हय् जुयाच्वन । सन्ध्यां साहुजीया ख्वाः नं मस्वः, न्व-नि नं मवाः । ल्हाः प्वःचिनाः त्वल्हय् जुयाच्वंगु खनाः साहुजीं सन्ध्याया लिक्क वनाः न्यन– "सन्ध्या ! छाय् त्वल्हय् जुयाच्वनागु ? म्हं मफु कि छु ?" अझ चीसः यानाः न्हाय्पनय्थ्यंक वनाः धाल– "हन्चा छैंय् छकः वा न्हैं ! ज्या छगू दु । छिमि साहुनी नं शहरय् वनाच्वन ।"

सन्ध्यायात खुसुक्क थुलि धयाः साहुजीं थःगु लँ लित । 'हन्चा छकः छैँय् वा !' धकाः चीसलं साहुजीं सन्ध्यायात धाःगु लिक्क च्वंम्ह पासा करूणां बांलाक हे ताल । झुमिं यंकूम्ह थें थःत थःम्हं तंकाच्वंम्ह सन्ध्या साहुजीया सुलि पू थें न्याःगु सलं सातु वंम्ह मचा थें थान्हाक्क न्हुल । पासापिनिगु ख्वाः छकः स्वल । सुयातं छुं मधासे जुरूक्क दनाः क्वथां प्याहां वन ।

बजि नयेगु ई जुल । फुक्कं थ्वःचा थ्वःचा मुनाः थःथःगु छैँय्नं हःगु– गुलिस्यां मरि-तरकारी, गुलिस्यां बजि-तरकारी, गुलिस्यां गुन्द्रुनाप कःनिमुस्या लिकयाः नल । सन्ध्या फुक्क पासापिं स्वयाः छखे लिक्क च्वंगु द्वम्बःचाय् फ्यतुनाः त्वल्हय् जुयाच्वन । स्वयेबलय् नं नुगलय् मन्ह्यंक पिर स्वथनाः वाथावाथा कनाच्वंम्ह थें च्वं ।

सन्ध्याया थ्व पहः खनाः करूणा व कमला वया लिक्क फ्यतूवन । कमलां बुलुहुं सन्ध्यायात खँ छुत– "सन्ध्या ! छाय् थथे छ झुमिं यंकूम्ह थें याकःचा याकःचा त्वल्हय् जुयाच्वनागु ? ग्वःन्हुमछि दयेधुंकल, जिपिंनाप खँ-खिँ नं मल्हाः । छं गलैंचा नं थाये मास्ति मवः थें च्वं !"

करूणां कमलाया खँ त्वाःथलाः मेगु खँ छुत– "छु याये ! थः मिजं ज्या यायेत मलेसियाय् वनाच्वन । काय् छम्ह पासा दुगु नं काठमाडौंलय् ब्वंकेत छ्वयातल । मिसा जात, याकःचा छैँय् च्वनाच्वन । इमिगु पिर कयाच्वन जुइ का ! मिजंत छैँय् मन्तकि पिर ला जुइगु हे जुल नि !"

"आम्थे यक्व पिर काये मते सन्ध्या ! आम्थे मनसे पिर कयाः ल्वचं कयाः सने मफत धाःसा सुनां बिचाः याइ छन्त ?"

"छं बजि हयागु मदुसा जिमिसं हयागु बजि इनाः नये का वा, सन्ध्या !"– कमला व करूणा निम्ह पासापिंसं फक्व नुगः तयाः ह्ययेकल ।

निम्ह पासापिंसं गुलि नुगः तयाः खँ ल्हात उलि हे सन्ध्याया नुगः तज्याइ थें च्वनावल । मिखां नं न्यतालय् ख्वबि बाः वयाच्वन । आः ला तसकं हिकुहिकु लनाः ख्वया हे हल । ख्वःसः तायेदयाः मेपिं पासापिं नं अन हे सन्ध्यायात 'छाय् ? छु जुल ?' धाधां भुंवल । पासापुचलय् दक्कलय् थँजिम्ह रूक्मणिं छैँय् ततां न्याये थें धाल– "छन्त छु दुःख जुल ? थथे ख्वया जक च्वन धाःसा जिमिसं गथे यानाः

सीकेगु, छन्त छु जुल धकाः ! छ ख्वयाच्वंगु स्वयेबलय् ला छन्त तःधंगु हे आपत्-विपत् वः थें च्वं ! छं छुं हे खँ सुमचुकुसे पूवंक धा सा !"

मेमेपिं पासापिंसं नं लिधंसा बियाः धाल– "खः खः सन्ध्या । जिपिं फुक्कं द हे दु नि, छन्त ग्वहालि यायेत । पासापिन्त छुं मकँसे ख्व जक ख्वयाच्वनां जी ला ?"

सन्ध्याया सास भचा थहां वल, इमिगु लिधंसां जाःगु खँ न्यनाः । गाच्वतं ख्वबि हुहुं भचा मछिंपहलं वं थःगु नुगःखँ उलाहल– "जिमि काय् व मिजंयागु छुं पिर मदु । फुक्क पाय्छि जुयाच्वंगु दु । इलय्-ब्यलय् फोनं खँ नं जुयाच्वंगु दु । बरू व साहुजी ....." धायेसाथं फुक्कस्यां न्हाय्पं तिंतिं स्वात । म्ह पीसे च्वनावल । फुक्कस्यां छप्वाः म्हुतुं छसलं न्यन– "छु यात साहुजीं ? अथे जुयाः का न्हाचः न्हाय्पनय् थ्यंक वयाः 'छैँय् छकः वा सन्ध्या, ज्या दु' धकाः स्वां पुयावंगु । व नं कलाःम्ह मदुबलय् । अँ सन्ध्या ! खँ पूवंक धा सा, व बेइमान बुऱ्हायात झीसं बाकी तये हे मखु ।"

सन्ध्यां पासापिनिगु स्यल्लाःगु लिधँसा दत धया थें तायेकल । थःगु नुगलय् च्यान्हु झिन्हु न्ह्यवंनिसें उकुसमुकुस जुयाः मिं पुनाच्वंगु थें ज्याःगु नुगःघाः सिच्चुक फसय् ब्वये थें सन्ध्यां मछाः मछाः प्वंकल– "जिमि बुऱ्हा मलेसिया वँसेंलि जिमि काय् नापलायेगु त्वहः चिनाः साहुजी जिगु छैँय् निकः प्यकः वल । जिमि काय् एस. एल. सी. पास जूगुलिं काठमाडौंलय् च्वंगु बांलाःगु क्याम्पसय् ब्वंवनेगु इच्छा यात । जिमि काय् व जि ध्यबा मगाःनिगु खँय् खँल्हाबल्हा यानाच्वनाबलय् साहुजी त्वाक्क थ्यंकःवल । वं जिमि काय्यात– "ध्यबायागु छु पिर ! जि द हे दु नि !" धकाः लिधंसा बिल । कन्हय्कुन्हु हे न्येद्वः दां जिमि काय्यात छैँय्थ्यंक बीहल । काय् लय् लय्तायाः काठमाडौंलय् च्वंगु बांलाःगु क्याम्पसय् बांलाक हे ब्वनाच्वन । इलय्-ब्यलय् बुऱ्हां विदेशं ध्यबा छ्वयाहइबलय् फक्व नं याकनं पुलाबी धकाः बिचाः यानाच्वना ।

काय् काठमाडौं वनेधुंकाः नं जि याकःचा धकाः मखा जुइ (!) निकः स्वकः हे छैँय् वयेत कुतः यात । तर जिं दुमकया । उकिं जितः त्वहः मदु त्वहः चिनाः, ज्या दु धकाः छैँय् सःतीगु । उकुन्हु नं 'छैँय् वा,

ज्या दु' धकाः सःतल । छैँ छखां बँ पुनाः वसः हियाः पिहां वयेत्यनाबलय् 'आवंनिसें गन वनेगु ? थ्व जक छैँ मखु ला ? ज्या दनि' धकाः जितः पाचिनाः दुने यंकल ।

'साहुजी ! छु यानादियागु ? जितः थथे म्हय् थीगु मयः । सुनानं खंसा हानं छु धाइ ?' धकाः ज्ञातापाता यानाः जिं वया ल्हाः स्वहायेका । साहुजीं हानं ह्यामि-सलं न्हिलाः न्हिलाः धाल– 'छ नं याकःचा, जि नं याकःचा । जिं बांलाक हे स्यू– छु यः, छु मयः धकाः । जिं धयागु खँ न्यंसा जिं बियागु ध्यबा नं लित काये मखु, अझ माःमाःबलय् माक्व ध्यबा बी' धाधां जिगु लप्पु ज्वनाः घ्वात्तुघ्वानाः क्वथाय् यंकेत स्वत । साहुजीयागु थ्व पहः खनाः जि ला तुंथिइ क्वब्वाये थें जुल । व गिद्धयागु पञ्जा त्वःफिकेत जिगु जिवय् च्वंगु फुक्क बल पिकयाः वयात घ्वानाः लुखापाखे ब्वाँय्वना । अले ला छु मानि (?) चल्लाचित ज्वनेत धुँ तिंन्हुया वये थें व जिपाखे वल । जि चिल्लाय् दनेत्यनाबलय् कुने लुखाय् सुनानं ध्या ध्या याःगु सः तायेदत । पलिं कुतुं वंम्ह मचायात द्यवं ल्हातय् फयाकाये थें जितः नं द्यवं हे पनाब्यू थें ताल । काचाक्क खापा चायेका बिया । साहुनी हे । छन्हु लिपा छैँय् थ्यनीम्ह, छन्हु न्हापा हे थ्यंकःवःगु जुयाच्वन । साहुनीनं जितः क्वथीक छकः स्वल, छुं मधाः । जि लँ छपुं छपलाः तया थें यानाः सासः हे मल्हासे छैँय् थ्यंकःवना । छैँय् थ्यनाः नं गबाय्त न गबाय्त म्ह थर्रर खानाच्वन । थ्व खँ सुयात कने ? गथे धकाः कने ? धकाः मनय् भुखाय् ब्येकाः नुगलय् मि च्याकाः च्वंच्वना । थौं हानं 'ज्या दु, छकः वा !' धकाः धयावन । थज्याःगु खँ जिमि काय् व बुऱ्हां सिलकि जितः छु याइ ? जि ला सिना हे वंसां जिल ।"– सन्ध्या हानं ह्वाँय्ह्वाँय् ख्वल । सन्ध्याया खँ न्यनाच्वंपिं सकस्यां हि क्वात ।

'आः छु यायेगु ?' धकाः पासापिनि सहलह यायां खँ क्वःछित । सन्ध्यायात हःपाः बियाः पासापिंसं धाल– "ग्याये म्वाः सन्ध्या ! छंगु ल्यू ल्यू जिपिं सकलें दु । व नरपशुं थौं छन्त गिद्धमिखां स्वल । कन्हय् व हे मिखां जिमित नं मस्वइ मखु । आः थत्थें वया प्रतिकार याये धाःसा झीके छुं हे दसि मदुनि । पुलिसयाथाय् वनाः खँ न्ह्यथने धाःसा दसि मदयेक छुं ज्या जुइ मखु । व खनाः ग्यानाः झीसं छुं मयाःसा व

ला झन झन धुँ जुयाः झीगु न्ह्यःने दंवइ । थन्याःपिं पिशाचत छम्ह निम्ह दयाः हे खः थः केहैं, म्ह्याय्, छय् धयागु नीलः थें चोखोगु नाता धयागु हे म्हमस्यूगु बुखँ न्हियान्हिथं न्यनेमाःगु । आः ला स्व– काय्या मां, कर्पिनि कलाः धयागु वया हि मदुगु नुगलय् द्वाहां मवं का । मिसापिं धकाः वं झीत तुतिं न्हुइत स्वत, व हे तुति ज्वनाः झीसं वयात बस्वाये फयेके माः । उकिं सन्ध्या, दसिया लागि थौं नं छ हाकनं व साहुजीया छँय् हुँ । छंगु ल्यू ल्यू जिपिं फुक्क मिजंत व पुलिस नं ज्वनाः वये । जिपिं छँया क्वय् हे च्वनाच्वने । थौं नं छन्त उकुन्हु थें बेक्वः–मिखां स्वयाः म्हय् थीगु कुतः यात धाःसा न्ह्याथे यानाःसां तिरिक्क सः जक ब्यु, जिपिं खापा तछ्यानाः वयेमाल ला, झ्यालं वयेमाल ला, न्ह्याग्गु यानाः नं थाहां वये । फुक्कसिगु न्ह्यःने दसि क्यनेफत धाःसा गामय् फुक्कसिगु न्ह्यःने वयागु न्हाय् ध्यनेफइ का ।"

पासापिं फुक्कसियां ह्ययेकाः क्वातुगु भलसा बियाः सन्ध्यायात साहुजीया छँक्वय् तक तःवन । सन्ध्याया म्ह ज्वर वःम्हेसिया थें दिगिदिगि क्वाना वल । थरथर खाःगु तुति ज्वनाः, ग्याःचिकुया ज्वर वयेकाः सन्ध्या साहुजीया छँया लुखा चायेकाः थाहां वन । धात्थें थौं सन्ध्यायात थःथम्हं आत्मघाती बम हे ज्वना वना थें ताल ।

ला-क्वँय् खनेवं खिचाया म्हुतुइ लाः वइ थें सन्ध्या वःगु खनेवं साहुजीया म्हुतुइ नं लाः वल । साहुजीं वयात खनेवं नुगः भ्वय् भ्वय् कँकं लय् लय्तातां "हँ सन्ध्या । थथे धयाखँ न्यनेमाः का ! छ नं लय्ताः, जि नं लय्ताः !"– धाधां सन्ध्यायात ज्वनेगु कुतः यात ।

सन्ध्यां भचा तस्सलं "साहुजी ! जि ला ज्या दु धाःगुलिं थन वयागु । जिमि काय्यात ब्वंकेत ध्यबा ग्वहालि बियादीगुलिं जि थौं मंमदुसां वयेमाःगु, मखुसा जि थन छिथाय् छँय् ज्या यायेत वया च्वनेमाःगु छुं हे कर मदु । जि ला ज्या दु धाःगुलिं छितः ग्वहालि यायेत वयागु, मखुसा जि वने त्यल ।"– धाधां सन्ध्या पासापिन्त खापा चायेका बीत वने त्यन ।

"उकुन्हु ला छिमि साहुनी थ्यंकःवःगुलिं छ वनेदत का ! थौं जितः पनेत सु वइ, स्वये का !"– धयाः साहुजीं सन्ध्याया लप्पा ज्वनाः लुत्तुलुयाः खाताय् बस्वात । साहुजीं वसः त्वःतेत कुतः यानाच्वंगु खनाः

सन्ध्याया 'थौं ला जि साःगालय् कुतुं हे वनीगु जुल' धया थें ताल । आः छु यायेगु ? गथे यानाः कुने च्वनाच्वंपिं पासापिन्त सः बीगु धया थें इपांथिपां हे मसिल । सास दत्तले आस दइ धया थें सन्ध्यां क्वथाया प्यखें मिखा छकः ब्वल, गःकीत क्वःथले धुंकूम्ह मेय्नं भ्वय् भ्वय् कँकं मिखां स्वये थें । आकाझाकाय् सन्ध्यां खाता-च्वय्च्वंगु लः त्वनेत तयातःगु तग्वःगु स्टिलया गिलास छगः खन । मिखा फुति याये मलावं थःम्हं हे मचायेक सन्ध्यां व गिलास कयाः यांकयाः मुइक झ्यालय् कयेका छ्वत । झ्याःया न्हाय्कं नचुक्क तज्यात ।

"का, पासापि ! तलय् मखुथे जुल थें च्वं ! खापा तछ्यानाः द्वाहां वनेमाल । मखुसा व न्हाय्कं तज्याःगु झ्यालं सां द्वाहां वनेमाल, सन्ध्यायात आपद्-विपत् वयेका च्वने मजिल ।"– पासापि लाय् लाय् बुबुं हालाहःगु सलं सन्ध्याया बल्ल थःथम्हं सासः दनि थें ताल । अर्ध-जलय् तयाः लः त्वंकेधुंकूम्ह मनू हानं म्वानावये थें सन्ध्यायात जुल । कुने कालाकुलु हाःसः दयेवं साहुजी इतःमतः कनाः छखे लित । स्वाहाने छपुं छपलाः यानाः सन्ध्यां कुने वनाः खापा चायेका बिल । पुलिस नापनापं मिजंत व पासापि फुक्कं घ्वारारा थहां वल । इमिसं थःथःगु मोबाइलं वसः उखे लाः थुखे लाः मदुम्ह साहुजीया किपा काल । साहुजीयात लुत्तुमतु लुयाः छँनं पित हल । पिने ला जात्राबलय् थें मनूत मुनेधुंकल खनिं । मिस्त फुक्कस्यां वयात थुकलं बिल । मिजंतय्सं धाःसा तमं हि ग्वाराग्वारा दासि वयेकाः दायेत ल्हाः लम्हुल । तर पुलिसं साहुजीयात दायेके मब्यू ।

"छिकपिं फुक्कस्यां तंया सुरय् दायाः थ्व साहुजी सित धाःसा छिकपिं नं ज्यानमारा मुद्दाय् प्यपुं वनी । थ्वयात कानूनकथं यायेमाःगु ज्या जुइ ।"– धाधां पुलिसं साहुजीयात नँयागु चुरा न्ह्याकाः भ्यानय् तयाः यंकल । गांया फुक्क मनूतय्सं सन्ध्या व पासापिन्त धाल– "धन्य छिमिगु साहस व छिमिगु क्वातुगु प्रतिकार ! क्वातुगु साहस दुपिन्त झिंनिकु ताःहाकःम्ह धुं नं छुं याये फइ मखु धकाः न्हापायापि मनूतय्सं धयातःगु धात्थें हे खः ।"

थुलि धयाः मुनाच्वंपिं मनूत बुलुहुं खने मदया वन ।

*

नेसं. ११३७ तछलागाः ११

('लँय् खनागु पलाः' पाखें)

हलिमलि

चथाः–नखः निन्हु न्ह्यवंनिसें हरिमायाया तसकं लिमलाः । चथाःकुन्हु न्हापालिपा स्वयाः अप्वः हे हलिमलि मियाः दां कमाय् यानाः मस्तय्गु ब्वनेकुथिइ ध्यबा पुलेगु ग्वसाः ग्वयाच्वन । चथाःद्यः पुज्यायेत माःगु कःनि, मुस्या, छुस्या, तःग्वःगु कय्गू, चीग्वःगु कय्गू, चना, बकुलाः, सिम्पु, बऱ्हां फुक्क कचिगु न्यानाहल । कचिगु हलिमलि न्यानाः सियाः मिल धाःसा प्यब्वं मयाक हे लबः दइगुलिं हरिमायां थ्व लजगाः ज्वंगु । इमूचिया पासा इमूचा हे जुइ थें वया नं थथे हे गाडाय् हलिमलि मीपिं पासापिं बहनिइ मुनाः 'छं छु छु तया ? ग्वःता तया ? थौं गुलि दां मुंके फत ?' धकाः खँल्हाबल्हा याइगु । इपिं फुक्क थी थी गांयापिं जूसां इमि दथुइ थःगु ज्याय् छुं मछाःपहः मदु– संकोच मदु–हेपाः मदु, बरू इमि दथुइ धेंधें बल्लाः कासा दु । सुनां यक्व ता तयेफत ? सुनां यक्व मीफत ? सुनां न्हापां गाडा पित यंकेफत आदि । हरिमायां पासापिं फुक्कसिगु मीत तयातःगु हलिमलिया ता ल्याःखात । फुक्कस्यां अथे हे खः, उलि हे खः । अय्सां पासापिंके स्वयाः हरिमायायाके प्यता न्याता हे अप्वः दु । चथाः–नखःयात मदयेकं मगाःगु बस्पतिपु, चथाःस्वां, पलेस्वां, पलेहः व पालुमा नं लुमंक हे कयातःगु दु । न्याःवःपिं मनूतमध्ये सुनाप गथे खँ ल्हायेमाः धकाः नं हरिमायां बांलाक हे स्यू । गुगु थासय् गाडा यंकाः हलिमलि म्यूसा अप्वः ध्यबा खाकेफइ धकाः पासापिंनाप खँल्हाबल्हा नं जुल । छम्ह पासां धाल– "जि ला वीर अस्पतालया न्ह्यःने च्वनेगु का ।"

मेम्ह पासां धाल– "जि ला मखंगल्लिया न्ह्यःने अपाय्धंगु थाय् दु, अन हे च्वनेगु ।"

मेम्हस्यां धाल– "जि ला मरूगणेद्यःया न्ह्यःने च्वनेगु ।"

फुकस्यां थःम्हं मनं खंगु थाय् क्यन । हरिमाया छुं मधासे सुम्क च्वनाच्वंगुलिं पासापिंसं न्यन– "छं गन हलिमलि म्यूवनेगु ले ?"

हरिमायां लिसः बिल– "जि ला असं-गणेद्यःया न्ह्यःने वने ला ! छिमिसं धा सा अन च्वनां पाय्छि जुइ कि मजुइ !"

वयागु न्ह्यसः न्यनाः पासापिंसं धाल– "न्हापांनिसें तरकारी, सिसाबुसाया पसः तयाच्वंपिंसं छन्त अन गाडा तयेके बी ला ? ल्वापु-लिपु जुयाच्वनी ।"

हरिमायां निर्धक्कगु सलं धाल– "थाय् धैगु नं वयागु थ्वयागु धैगु दइ ला ? सु न्हापा थ्यन व हे च्वनेगु का !"

निक्वः प्यक्वः ल्वापुया माखापिखाय् दुथ्यायेधुंकूपिं पासापिंसं धाल– "अय्सां बिचाः यानाः थाय् का न्हैं ! छुं जूसा जिमित फोन या । झी फुक्कस्यां मोबाइल नम्बर द हे दु, मखु ला ?"

पुचलय् दक्कय् बुन्हिम्हेस्यां धाल– "छपु पतिं जक जूसा फुक्कस्यां हेपय् यायेत स्वइ । न्यापतिं नं छथाय् म्हू चिन धाःसा सुनानं हेपय् याये थाकुइ ।"

'का का ! ज्यू ज्यू !' धाधां फुक्क पासापि थःथःगु बालं-क्वथाय् वन ।

हरिमायां मस्तय्त व भाःतयात नकेधुंकाः थःम्हं नं जा नयाः भुतू सुचुकुचु यात । द्यःयात माःगु धकाः फक्वभनं भुतू नीसी यात । मस्तय्त 'ब्वनेज्या सिधयेकि' धकाः मेगु क्वथाय् छ्वल । स्टोभ च्याकल । छसीकथं छता छता ताया हलिमलि सिल । सी गाःगु हलिमलि हासाय् प्वंकाबीवं भाःतम्हेस्यां हायाः ल्ययाः टिनया थलय् ततं वन । भाःतम्ह न्ह्यागु ज्याय् नं भलसा दुगु जुयाच्वन ।

सुथ-बःछि छुस्या, मुस्या, कःनि सियाः न्ह्याक्व तांन्वःसां, चिकुसां, वाफय् वःसां गन मनूत यक्व दत अन गाडा घ्वानायंकाः मीगु हरिमायाया लजगाः जुल । भाःतम्ह भरिया ज्याया हुनिं वंघः-आजुद्यःया देगःक्वय् प्यूवनीगु । भरिया-ज्या मलुइबलय् हरिमायायात हे ग्वहालि

यायेत वइगु । कलाःभाःत ला व लुसि थे तसकं हे मिलय् जूगुलिं न्ह्याक्व चःति बाः वयेक ज्या यायेमाःसां इमिसं छुं हे थाकु मचाः । थ्व हे लजगालं काय् व म्ह्याय् निम्हेसितं बांलाःगु ब्वनेकुथिइ तयेफत । यैँया गल्लिदुने जूसां छेलिया निकू क्वथा बालं कयाः च्वनेफत ।

हरिमायां फुक्क हलिमलि सी सिधयेकाः टिनया बट्टाचाय् मिलय् यानाः तल । बस्पतिपु, चथाःस्वां, पलेस्वां, पलेहः व पालुमा व चथाःद्यः पुज्यायेत माःगु फुक्कं ता कथंहंक तल । 'लः-भ्याः कायेत लः मदु ला ?' धाइपिन्त मदु धाये म्वायेक लः-सिसि छगः नं गाडाय् स्वचाकल ।

कन्हय्कुन्हु फुक्कसिया सिबय् न्हापा गाडा पित यंकाः, यक्व ध्यबा मुंकाः, मस्तय्गु ब्वनेकुथिया जाँच न्ह्यःने वयेधुंकूगुलिं ब्वनेकुथिया स्वलाया ध्यबा न्ह्याथे यानाःसां पुलेगु ग्वसाः ग्वयाः, लय्ताःप्वः नुगलय् स्वथनाः कलाःभाःत निम्हं द्यंवन ।

थौं चथाः-नखः । हरिमाया व भाःतम्ह न्हापां दन । सुथसिया माःमाःगु ज्या सिधयेकल । "का परमेश्वर, थ्व फुक्क हलिमलि मी फयेमा !" धकाः फुक्क हलिमलि निगः निगः कयाः द्यःयागु किपाय् छाल । दुनुगलंनिसें द्यःयात श्रद्धा तयाः भागि यात । थः नं यच्चुक पिच्चुक सँ छ्यन । न्हूगु वसः पुन । हरिमायां स्यू– गन यच्चुसे पिच्चुसे च्वनी, अन अप्वः मनूतसें न्याःवइ । निगः प्यंगः ध्यबा थिके-दंया च्यूताः तइ मखु । निम्हेस्यां हलिमलिया गाडा असंपाखे न्ह्याकल । असं-दबूया न्ह्यःने कुनय् थाय् दनिगु हे जुल । भाःतम्ह थःगु भरिया-ज्याय् वन । मनं तुना थें द्यवं आशीर्वाद ब्यूगु थें हे च्वंक हरिमायां गाडा दिकाः हलिमलि-बट्टाया पुसा उलेवं सुथय् चाःह्यू वःपिं, तरकारी न्याःवःपिं, मस्तय्त ब्वनेकुथिया बसय् तःवःपिं फुक्क मनूतसें हरिमायाया गाडा हे त्वपुक्क न्याःवल ।

'ओहो, थन ला सकतां दु का !' धकाः मेगु गाडाय् न्यायेत्यंपिं नं अन हे न्याःवल । हरिमायां इपांथिपां हे मदयेक छपा ल्हातिं चकंछि, बाचकं, बामना मानाचां दादां हलिमलि मियाच्वन, मेगु ल्हातिं ध्यबा काकां म्हिचाय् स्वथना च्वन । बाघौ ति हे मी मखंनि न्यानाच्वंपिं मनूतय्त खित्तुखिनाः छम्ह पुलिस वयाः "अय् थन लँय् च्वनाः मी दइ

ला ? लँजुवाःतय्त पंगलः जूगु मिखां मखं ला ? थ्व थाय् छु छिमि अबुयागु धकाः च्वना ला ?" धकाः हाल । पुलिसया मिजासं धाये ज्यूगुं मज्यूगुं म्हुतु ल्हानाः गाडाय् थःगु बलं प्यंकल । गाडा धेचू वन । हलिमलि बच्छि धया थें बँय् वात ।

"जिं जक लँय् च्वनाः मियागु खः ला ? उलिमछि तरकारी-पसः, वसः-पसः, लाकां-पसः, सिसाबुसा-पसः लँय् हे तयाः मियाच्वंगु छं मिखां मखं ला ?"– तं ल्वाकज्याःगु सलं हरिमायां लिसः बिल– "थन च्वने मते धाःसा ला चिला हे वने नि !"

मिसाम्हेसिया तस्सःगु सः न्यनाः पुलिसयात छु मानि ? तुरून्त हे पुलिसं थःगु पौरख न्ह्यब्वल– "अझ लिसः बिया च्वनागु का मखु ला ?" हानं गाडाय् प्यंकल । हलिमलिया टिनया बट्टाचा नं भकाभक वांछ्वया बिल । हरिमायां छुं भतिचा ला न्ववाये मफत । छ्यालब्याल जुइक वानाच्वंगु छगः छगः हलिमलि-ग्वलय् थः मस्तय्गु ख्वाः खं थें च्वन । गुलि न्ह्यवंनिसेंया मस्तय्गु ब्वनेकुथिया धेबा पुलेगु ग्वसाः फुक्क खाः थें चुं चुं जुइक तज्याःगु खन । म्ह छम्हं ज्वर वःगु थें क्वाना वल । म्ह द्यः खाः थें खानावल । थःम्हं हे मचायेक हरिमायां पुलिसया गःतां ज्वनाः थाथा यायां धाल– "जिं लँया नियम द्वंकल धायेवं छं जिगु उलिमछि हलिमलि वांछ्वये दइ ला ? जिं द्वंकलसा जितः गुलि बं पुइके माल ? ज्वना यंकेमाःसा यंकि ले ! कुनेमाःसा कुने यंकि तर जिपिं थें न्याःपिं चीमित, न्हिं खानाः न्हिं नयेमाःपिं गन च्वंवनेगु, थाय् क्यनाब्यु ! पुलिस जुयाः बल्लात धायेवं न्ह्यन्लाःथे धाये दइ ला ? जिगु हलिमलिया मू मपूतले छन्त त्वःताछ्वये मखु !"

हरिमायाया म्हुतु जक न्याः । तर पुलिसं वयात भकाभक कथिं दायाच्वन । हरिमायायात पुलिसं अन थन हे मदयेक कथिं दायाच्वंगु छतिं हे स्याः मचाः । मिखां ख्वबिधाः नापनापं मस्तय्गु भविष्य नं बाः वनाच्वंगु खन । अपाय्धंगु असं-बजारय् पलाः हे तयेथाय् मदयेक लँजुवाःत मुनाः संकिपा स्वये थें स्वयाच्वन । शान्ति-सुरक्षा व सुव्यवस्थाया जिम्मा कायेफु धकाः जागीर नयाः न्हाय् म्वाकाच्वंम्ह पुलिसं छम्ह गाडा घ्वानाः निगः प्यंगः ध्यबा कमाय् यानाच्वंम्ह चीमिम्ह मिसायात कथिं

म्हय् न्ह्यःनेलाःथाय् दायाच्वंगु खनाः असं त्वाःया फबन्जाः, हासा-पसल्यातय्सं सह याये मफत । फुक्क छप्पँ जुयाः छप्वाः म्हुतु हे जुयाः धाल- "थ्व ला अत्याचार हे जुल । पुलिस जुयां ज्यू ला ! का, थ्वयात नं मुइकि !" फबन्जाःत फुक्क इमूचिया त्याः थें वनाः हरिमायायात सालाः छखे चीकल । पुलिसयात नं वं दाः थ्वं दाः मदयेक फुक्कस्यां दायेत्यंबलय् इपांथिपां मदयेक पुलिस बिस्युं वन । हरिमाया ग्वारा तुलाच्वंगु गाडाय् लिधनाः ख्वयाच्वंगु स्वये मफयाः अन मुनाच्वंपिं मनूत फुक्कस्यां न्यातका, झितका, न्येतका, फुम्हेस्यां फु थें ध्यबा हलिमलि तयेगु छगः टिनया बट्टाय् तयाः वन । फुक्क हूल चिलावन । हरिमाया ग्वारातूगु गाडा थनाः, पकुचिंगु टिनया बट्टाचा गाडाय् तयाः, छपा ल्हातं गाडा घ्वाघ्वां मेपा ल्हातं ध्यबा फुक्क म्हूचिनाः थःगु बालं-क्वथाय् वन । वं मस्यू– वया ल्हाःम्हूया दुने वया मस्तय्गु भविष्य दु ला मदु ला (?), ब्वनेकुथिइ पुलेत ध्यबा गाः ला मगाः ला ?!

*

('लँय् खनागु पलाः' पाखें)

ने.सं. ११३७ बछलाथ्वः २

गिजिमिजिगु लिच्वः माइनस-प्लसया स्वापुतिं

"स्व मिना ! थ्व खँय् छं अप्वः बिचाः याना हे च्वनेमाःगु मदु । जिं व हे मनू नापलानाः खँ बांलाक ल्हाना स्वयेधुन । मनू तसकं हे तप्यं खनेदु । ज्याखँ तप्यंकाछ्वये । थुकी छ लिचिलेगु थःगु तुतिइ थःम्हं हे पा वायेगु थें जुइ ।"— अफिस वनेत हथाय्‌पथासं ग्वाय्-दान्हि खानाच्वंम्ह बौया म्हुतुं हितिफ्वः मदुगु हितिं लः हाइ थें छत्थुं खँ नं ह्वार्र हाःगुलिं मिना गबाय्‌त इइपनाः छुं लिसः बी मफु । मिनाया न्ह्यपुइ कुतिं कुतिं न्यात— 'व मनू— फसं जक जायाच्वंम्ह मनू । पिनें जक कित्तुकियाः बुट्टा थकयाः मूर्तिकला व चित्रकलां जक छाय्‌पियातःम्ह मनू । धात्थें मखु अत्तरं जकं नस्वाकातःम्ह मनू ।' तर थथे धकाः मिनां बौया न्ह्यःने म्हुतु विस्फोट याये मफु । हानं थःत थःम्हं हे लपुँ ज्वनेधुंकूगु, थःत थःम्हं हे दथुअंगः ल्यया तयेधुंकूगु, थःगु जौवनयात थःम्हं ब्यालेन्स मिलय् यायेधुंकूगु खँ नं मिनाया कथुइ तङ्‌सिल वल । अथेसां ज्वःगु धंपं लः बिस्तारं ज्वइ थें मिनाया म्हुतुं सः ज्वल— "बाः ! व मनू न्ह्याक्व हे बयान यायेबहःम्ह जूसां जितः ....."

"मिना ! छं आम्थे जिद्दी ....."

"यः बाः ! थ्व अलजेब्रा हिसाब गथे मिलय् मजुल, छकः स्वयाब्यु रे !"— न्हय्‌गू क्लासय् ब्वनाच्वंम्ह बःचाधिकःम्ह काय् लागिचाः-ख्वाः ज्यानाः हालावःगुलिं बौया सः चब्बुत ।

"आःई जुइधुंकल, छन्त हिसाब स्यनाच्वने लाइ ला ? मिना ततां स्यनाबी का ।"— बौम्हस्यां हथासं ग्वाय्-दान्हि खाये सिधयेकल ।

मिनां किजाया कापि कयाः यानातःगु हिसाब स्वल । मिनां बौया ख्वाः छकः पुलुक्क स्वल । अले हिसाबय् द्वंगु क्यनाबिल– "का स्व लाता ! थन स्यन का ! माइनस व प्लस जोडय् यानां नं हिसाब मिलय् जुइ ला ? माइनस माइनस, प्लस प्लस मिलय् याःसा धकाः हिसाब मिलय् जुइ । का, थ्व माइनस माइनस व प्लस प्लस जोडय् या सा ..... अले हिसाब मिलय् मजूसा खः का ! आःकुन्हु लुमंका ति न्ह्याबलें ! गब्लें ल्वःममंकुसे जोडय् जुइगु धयागु कि माइनस माइनस, कि त प्लस प्लस हे जक । माइनस प्लस गुबलें हे जोडय् जुइ मखु ।"

मचां मचान्ह्यपुं हिसाब थुइकल । बौम्हं मुसुहुं न्हिलाः थुइकल– म्ह्याय्या धात्थेंया हिसाब ।

'लबु', दँ २, ल्याः ५, ने.सं. १०९६ पाखें

खालि

मनदेवी तण्डुकार (ताम्राकार)

बुन्हि	:	ने.सं. १०६९ दिल्लागाः अष्टमी
शिक्षा	:	स्नातक (अर्थशास्त्र)
बूगु थाय्	:	ज्याःबहाः, यें
थौंकन्हय्	:	कुपण्डोल १ - गुसिंगाः, यल
मां	:	नानीमाया तण्डुकार
बाः	:	पूर्णवीर तण्डुकार
जहान	:	लक्ष्मणकृष्ण ताम्राकार
पदक	:	दीर्घसेवा पदक (नेपाल बैंक लि.)
मेगु कृति	:	इलं क्यंगु लैं (न्हूबाखं-मुना) लँय् खनागु पलाः (न्हूबाखं-मुना)
ईमेल	:	m.tamrakar@icloud.com
भ्रमण	:	भारत, सिंगापुर, थाइलायण्ड, दक्षिण कोरिया, जापान, संयुक्त राज्य अमेरिका, नेडरलायण्ड, बेल्जियम, जर्मनी, फ्रान्स, स्विट्जरलायण्ड, अस्ट्रिया

ISBN 978-9937-9260-4-1

